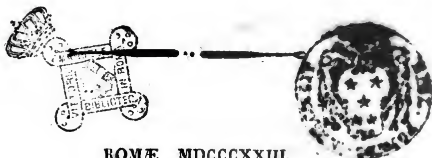
INSTITUTIONUM
JURIS NATURALIS
ET
ECCLESIASTICI PUBLICI
LIBER V.

AUCTORE
JAC. ANT. ZALLINGER
AD TURRIM
SS. THEOLOGIAE DOCTORE
ET IN LYCEO CATHOLICO AUGUSTANO
AD S. SALVATOREM SS. CANONUM
PROFESSORE PUBLICO ORDINARIO

ROMÆ MDCCCXXIII.

TYPIS ANTONII BOULZALER

INSTITUTIONUM

LIBER V.

JUS ECCLESIASTICUM PUBLICUM

CAPUT I.

ECCLESIA CHRISTI DIVINÆ INSTITUTIONIS EST, INDEQUE AB ORIGINE SUA, UNA, SANCTA CATHOLICA ET APOSTOLICA.

ARGUMENTUM.

§. CCCXVI. Ecclesiæ notio. CCCXVII. Origo et fundatio divina. CCCXVIII. fundationis tabulæ sunt Scriptura et traditio. CCCXIX. Ex fundatione necessario est Una. CCCXX. Sancta CCCXXI Catholica. CCCXXII. Apostolica,

§. CCCXVI.

Quemadmodum *civitas* non ædificia urbium, locumve muris cinctum; sed hominum societatem denotat communi imperio subjectorum publicæ securitatis causa; ita *Ecclesiae* vox non templa Deo sacrata, sed cœtum hominum exprimit unius professione fidei et eorundem Sacramentorum communione colligatorum sub regimine legitimorum pastorum; atque inprimis summi in terris Christi Vicarii Romani Pontificis. (1) Non arbitriaram

esse notionem Ecclesiæ, infra ostendemus; nunc illud observandum cœtum hominum, quem vox Ecclesiæ significant, majorem aut minorem sumi posse.

(*a*) Paulus Christianos una domo habitantes domesticam Ecclesiam nuncupavit. (2) Amplior cætus denotatur, quando idem nomen tribuitur Christianis in una parochia, urbe, (3) vel diœcesi habitantibus; uti cum dicitur *Ecclesia Corinthi*; ubi sedes Episcopi tanquam in majore et primaria urbe constituta erat. (4) aut denique in toto regno degentibus; quo modo nominamus Ecclesiam Gallicanam.

(*b*) Hoc loco Ecclesia pro universo orthodoxorum cætu sumitur toto in orbe degentium, ad quem refertur insignis articulus christianæ professionis; *Credo Unam*, *Sanctam*, *Catholicam et Apostolicam Ecclesiam* (5); qui quidem articulus vel maxime ad dogmata veræ religionis pertinet.

(*c*) Quia in hoc cætu, ut demonstrabimus; sacra seu hierarchica potestas instituta est, eaque certis personis commissa; idcirco Ecclesiæ nomine ipsi Hierarchæ aliquando designantur, eo sane modo, quo civitatem vel cœtum civium Imperantes repræsentant. Hocsensu præcipitur denunciatio evangelica: *si non audierit eos*, *dic Ecclesiæ: si autem Ecclesiam non audierit*, *sit tibi sicut ethnicus et publicanus.* (6) Eodem modo Synodi œcumenicæ universalem Ecclesiam repræsentare dicuntur.

(1) Ipsa potius templa materialia denotant cætum fidelium, in quo Spiritus sanctus, et majestas divina habitat tanquam tabernaculo ex vivis et electis

lapidibus exstructo, uti in anniversario dedicationis templorum expendere solemus. *Conf. II. Cor. VI.* 13.

(2) *Rom. XVI.* 3. 5.

(3) *Ibid. v.* 1. *Ecclesiae, quae est in Cenchris.*

(4) *I. Cor. I.* 2.

(5) Sic habet Symbolum concilii Constantinopolitani I. quod in missa cantatur, itemque symbolum concilii Tridentini. Universum cœtum fidelium designavit Christus, cum diceret ad Petrum. *Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. Matth. XVI.* 16.

(6) Matth. *XVIII.* 17.

§. CCCXVII.

Origo Ecclesiæ vel societatis ecclesiasticæ non in natura quærenda est, nec pactis hominum, nec legibus Principum politicorum, sed tota est divina, et ex consiliis divinæ sapientiæ ac bonitatis pendet, quanta quanta est. Nempe æternus Dei filius, unigenitus et consubstantialis Patri, promissus in lege veteri Messias, cum in plenitudine temporis naturam assumsit humanam, non modo cælestes hominibus veritates annunciavit, et per Apostolos suos annunciari jussit, sed credentes per gratiam suam in *unam* societatem conjunxit, et conjugi jussit, quam societatem nominavit Ecclesiam *suam*, (1) *populum et haereditatem suam*: (2) *regnum caelorum*: (3) *ovile suum* (4). In quem sensum referenda sunt splendidissima elogia, quibus in codice veteris testamenti præfigurabatur, et in novo de-

signatur Ecclesia, nti cum dicitur *domus Dei vivi, columna et firmamentum veritatis*, (5) *civitas supra montem posita.* (6) *civitas posita in quadro*, (7) *corpus Christi* (8) *cujus corporis* ipse est *caput*, (9) acies *castrorum ordinata*, (10) *sponsa Christi.* (11) Ex quibus colliges sequentia corollaria.

(*a*) Inprimis quis æquo animo ferat scriptores illos, qui nihil vident in Ecclesia Dei, quod non carpant, non irrideant, non parvi faciant, non in pravam partem detorqueant, non pro abusu, superstitione, indicio crassæ ignorantiæ vel abiecti animi habeant? Nescio, cæcitatem hominum animalium, qui non percipiunt ea, quæ sunt Spiritus Dei, magis deplorandam dicam, an perversitatem mentis castigandam. Tanquam scarabæi fimo insidiantur, neglectis floribus. Contemtui ipsis est Ecclesia Christi, populus et hæreditas et grex Christi, nec in sponsa Christi vident, nisi rugas et maculas, nec in corpore Christi, nisi nævos, nec in domo Dei, nisi fuliginem et araneas. Sed hæc puribus nunc verbis describenda sunt, cum boni omnes jam diu ingemiscant.

(*b*) Prima initia Ecclesiæ inde ab æternis divinæ sapientiæ consiliis peti debent. *Dominus dixit ad me*, (inquit caput Ecclesiæ Jesus Christus) *filius meus es tu, ego hodie genui te: postula a me, et dabo tibi gentes hæreditatem tuam, et possessionem tuam terminos terræ.* (1) Sic et Paulus ad fideles scripsit: *Elegit nos in ipso ante mundi constitutionem - - prædestinavit nos in adoptionem filiorum.* (13)

(*c*) Condito orbe, et segregato postmodum a ceteris gentibus populo hebraico, ut nempe divinorum promissorum conservaretur memoria et stirps pateret, ex qua Messias nasciturus erat, velut prima Ecclesiæ rudimenta jacta sunt, quæ deinceps ab ipso Dei filio et Servatore ad perfectionem fuerunt adducta; unde ipse inquiebat: *non veni solvere legem, sed adimplere.* (14)

(*d*) Adimplevit autem omnia morte et resurrectione sua, quando per Apostolos jam ante a se electos, atque informatos, ac post mortem quoque eisdem apparens, et cum eis convescens, per quadraginta dies confirmatos, ac de regno Dei, id est, de Ecclesia instructos suo nomine promulgari evangelium, ac societatem a se institutam per universum orbem propagari jussit, appromissa gratia sua, donis sancti Spiritus, miraculorum potestate, perpetua sua, invisibili ea quidem, præsentia atque assistentia; quæ accuratius evolvenda sunt loco suo.

(*e*) Institutio Ecclesiæ ea est, ut non modo ad omnem terram, atque omnem ætatem pertineat, sed in cœlum usque, atque ad ipsam divinitatem pertingat; nam Ecclesia Beatorum triumphans, et quæ militans in hac terra dicitur, non tam duæ Ecclesiæ censendæ sunt, quam ejusdem Ecclesiæ partes duæ, quarum una antecessit, et cœlesti patria jam potitur, altera vero in dies sequitur. Accessistis, inquit Paulus ad fideles, *ad Sion montem et civitatem Dei viventis, Jerusalem caelestem et multorum millium angelorum frequentiam: et Ecclesiam primitivorum, qui conscripti sunt in cœlis, et judicem omnium Deum, et spiritus justorum perfectorum, et testamenti novi mediatorem Jesum.* (15)

(1) *Matth. XVI.* 18.

(2) *Ut mandaret sibi populum* acceptabilem, sectatorem bonorum operum. *Tit. II.* 14. *Ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguinem suo. Act.* XX. 28. Dabo tibi gentes *hæreditatem tuam, et possessionem tuam* terminos terræ. *Psal. II.* 8.

(3) *Matth. XIII.* 24. *et passim.*

(4) Et alias oves habeo, quæ non sunt ex hoc ovili, et illas oportet me adducere, et vocem meam audient, et fiet *unum ovile*; et unus pastor. *Joan.X.*16

(5) *I. Tim. III.* 15.

(6) *Matth. V.* 14.

(7) *Apoc. XXI.* 16.

(8) *Coloss. I.* 24.

(9) Ipse est *caput corporis Ecclesiæ Coloss. I.* 18.

(10) *Cantic. VI.* 3.

(11) *Cant. IV.* 8. *et Apoc. XXI.* 2.

(12) *Psal. II.* 7. 8.

(13) *Ephes. I.* 4. 5.

(14) *Matth. V.* 17. *adde parabolam de vinea. Matth. XX.* 33. *Testimonia Patrum de hac re Theologi proferunt.*

(15) *Hebr. XII.* 22.

§. CCCXVIII.

Origo, uti dictum, societatis sacræ seu Ecclesiæ ex divina institutione ac fundatione petenda est; siquis instrumenta autentica et tabulas istius fundationis sibi exhiberi petat, traditionem et scripturam nominamus, et interpretationem utriusque, nempe et traditionis et scripturæ, eamque authenticam ab Ecclesia duntaxat haberi contendimus. Id ve-

ro cum in theologicis disciplinis invicte demonstretur, et quidem ex omnibus theologiæ locis ac fontibus demonstretur, non fuse tractandum in jure sacro, sed indicandum est; ac prius etiam ad traditionem, quam scripturam hic provocavi; nam, ut Melchior Canus animadvertit, *constat, doctrinae fidei jam vulgatae scriptionem evangelorum accessisse, non praecessisse. Constat item, christianam Ecclesiam et religionem non literis primum, sed traditione substitisse. Constat rursus, fidei doctrinam in Ecclesia primitiva non a scripturis habuisse auctoritatem, sed contra scripturas a traditione: sicut tradiderunt, ait Lucas, qui ab initio viderunt, et ministri fuerunt sermonis. Constat denique, aliquando in Ecclesia Christi fuisse catholica dogmata, quae sacris nullis literis continerentur.* (1) Imo vero, si traditionem, ejusque authenticam interpretationem rejiciat quisquam, is nec de existentiá scripturarum, multoque minus de canone earundem, legitima versione et genuino sensu eam, quam res poscit, firmam certamque cognitionem usquam comparabit.

(1) *De Locis Theol. L. III. C. 3 Conf. Concil. Trid. Sess. IV Decret. de canonicis Scriptoris.*

CCCXIX.

Theologia dogmatica explicat characteres seu notas Ecclesiæ, ut ea a falsis sectis discernatur. Jurispudentia ecclesiastica easdem considerat tanquam proprietates, quæ rationes fundamentales imperii et regiminis sacri continent; quia et potestas cujus societatis et potestatis usus non modo generali fini, sed internæ naturæ illius accommodatus esse debet. Istarum proprietatum prima est *UnitasEcclesiae*, quam præseferunt omnes ideæ ac repræsentationes supra exhibitæ; nam ædificium, populus, hæreditas, ovile, regnum, civitas, corpus, acies, sponsa manifestam unitatem in se habent. Hæc unitas sita est in professione unius fidei, communione eorundem bonorum spiritualium, subjectione erga unum idemque imperium sacrum.

(*a*) Unitas fidei poscit: 1. ut quis firmissimo assensu teneat, atque expresse profiteatur ea dogmata; quæ ad obtinendam salutem explicite credenda sunt: 2. ut in nullo dogmate ab ecclesia proposito dissentiat: 3. ut paratus sit tenere ac profiteri quidqid tenendum proposuerit ecclesia. Quis unquam asseruit, omnes veritates ac singulas tum dogmaticas, tum historicas in traditione ac scriptura contentas a quovis sub periculo salutis discendas et explicite credendas esse? At quis in dubium vocare potest, nefas esse, vel uni veritati dogmaticæ, aut historicæ in traditione

vel scriptura contentæ refragari, eandem in dubitationem adducere, impugnare, parvi facere? Dein vero quis non videt, de genuino sensu doctrinæ in traditione vel scriptura contentæ ambigi sæpe posse, quando nihil ab ecclesia definitum est, aut ex veritatibus certis et exploratis alias posse deduci, quarum deductio, rectane sit ac legitima, an secus, merito disputes? ipsa dogmatum certorum connexio sæpe obscuritatem habet, nec difficultate vacat, eadem inter se propositis thesibus conciliare velle; exemplo sunt doctrina de gratia Dei, et hominis libertate, de bonitate divina et justitia. Cum igitur in rebus obscuris homines suo ingenio studiisque relicti cito abeant in diversas sententias; manifestum est, unitatem fidei, ac professionis christianæ omnino concipi nullam posse, nisi in tribus illis capitibus omnes ac singuli consentiant, et ita consentiant, ut citius e vita, quam vel ab unico eorum articulorum discedere parati sint. Nam in negotio fidei nulla transactio habet locum, nulla indulgentia: depositum divinæ doctrinæ non minui, non immutari ulla ratione potest, neque admittenda est distinctio inter fundamentales articulos, et non fundamentales, excogitata a Novatoribus, et toti antiquitati incognita. Quisquis unquam pertinaciter vel uni dogmati ab Ecclesia proposito refragari ausus est, anathématis mucrone perfossus ex sinu ecclesiæ ejiciebatur. Maxime enim ad causam fidei referendum est effatum divini Magistri: *qui non est mecum, contra me est: et qui non colligit mecum, dispergit* (1) Hæc universæ Ecclesiæ perpetua et immutabilia sensa Imperatores catholici suis etiam legibus, publicoque legum codici inferuerunt: *Hæreticorum voca-*

bulo continentur, et latis adversus eos sanctionibus succumbere debent, qui vel levi argumento a judicio catholicæ religionis et tramite detecti fuerint deviare. (2)

(*b*) Ex necessitate ac studio conservandæ unitatis fidei intelligitur ratio, cur Ecclesia a novis Prælatis ac Ministris, Doctoribus item, aliisque solemnem fidei professionem exigat; *cogit temporum calamitas*, inquit sacrosancta Synodus Tridentina, *et invalescentium hæresum malitia, ut nihil sit prætermittendum, quod ad populorum edificationem, et catholicæ fidei præsidium videatur posse pertinere.* (3)

(*c*) In recipiendis Clericis et Episcopis, qui ab hæresi vel schismate revertebantur, diversa eatenus disciplina extitit, ut nunc pristino in honore manerent, nunc ad communionem laicorum detruderentur. At id constanter observatum est, ut nemo reciperetur, nisi ejurato errore vel schismate. *Cum ad nos veniunt ex parte Donati* (inquit S. Augustinus) *mala illorum non suscipimus, id est, dissensionem et errorem, sed ipsa tolluntur de medio tanquam impedimenta concordiæ, et amplectimur fratres, stantes cum eis, sicut dicit Apostolus in unitate spiritus et in vinculo pacis. - - Quis autem vere dicit, se habere Christi caritatem, qui ejus non amplectitur unitatem?* (4)

(*d*) Alterum est unitatis vinculum, communio bonorum spiritualium Ecclesiæ; unitas enim spiritus, a quo ea regitur, efficit, ut, quidquid iu eam collatum est, id omnium commune sit. In primis vero Sacramentis, ceu totidem sacris vinculis copulantur inter se mem-

bra, et cum capite suo connectuntur, maximeque omnium baptismo, quo tanquam janua Ecclesiam ingrediuntur, dein sscrosancta Eucharistia, qua penitus in unum corpus coarctantur. Siqui hæretici vel schismatici extra Ecclesiam vera usurpant sacramenta, ceu baptismo et ordinatione, ea ad Ecclesiam pertinere dubium non est, quæ, ut Augustinus ait filios parit etiam per uterum ancillarum. *Privatam hominum impietatem detestamur in schismate*, inquit idem, *baptismum vero Christi ubique veneramur: quia si desertores secum Imperatoris signa traducant, illis vel damnatione punitis, vel indulgentia correctis signa recipiuntur, si salva manserunt.* (5) Nihil ergo de unitate Ecclesiæ detrahitur, nihil veritatis falsis sectis additur, quod usurpent sacramenta veritatis: *non enim debent gloriari sarmenta, quia non sunt spinarum ligna, sed vitis. Si enim non in radice vixerint, cum tota specie sui in ignem mittentur.* (6)

(*e*) Tertium est unitatis vinculum, commune imperium spirituale summi in terris Christi Vicarii, cui omnes omnium locorum fideles eorumque rectores ac pastores subordinati nemine excepto subjiciuntur. Nam et spectata institutione divina, et perpetuo Ecclesiæ usu, et ipsa unitatis in tam vasto corpore conservandæ ratione necesse est, ut interna unitas externo ac visibili vinculo constringatur, quemadmodum paulo post ostendemus. Enimvero si societates plures familiares, si plures civiles iisdem utantur legibus et institutis, non ob id in unam familiam, unam civitatem, unum corpus, unum ovile coalescere intelliguntur, nisi et communibus utantur juribus ac bonis

publicis, et cummuni imperio domestico aut civili constringantur.

(1) *Luc. XI. 23. add. Jac. II. 10.*

(2) *l. omnes. 2. C. de Hæret. add. l. 12. ib. et Nov. 109. princ.*

(3) *Sess. XXV. c. 2. de reform.*

(4) *S. Augustin. Ep. 223. adde Epist. III. Innocent. P. I. n. 4. Constant. in Epist. Rom. PP. p. 763.*

(5) *S. Augustin. Ep. 154. prope fin.*

(6) *Idem Epist. 223.*

§. CCCXX.

Ex fine institutionis suæ et mediis ad eum finem comparatis Ecclesia *sancta* est; nam et *Jesus, ut sanctificaret per suum sanguinem populum, - - passus est;* (1) et discessurus e mundo spiritum sanctitatis, ac veritatis discipulis suis appromisit: *Ego rogabo patrem et alium paraclitum dabit vobis, ut maneat vobiscum in aeternum, spiritum veritatis, quem mundus non potest accipere;* (2) *Haec locutus sum vobis apud vos manens; paraclitus autem Spiritus sanctus, quem mittet pater in nomine meo, ille vos docebit omnia, et suggeret vobis omnia, quaecunque dixero vobis* (3) Sanctitatis istius splendor luculentissime effulget, 1. in doctrina fidei et morum. 2. in vita ac morte eminentiorum Ecclesiæ membrorum, 3. in gloria miraculorum; atque de his annotabimus, qnæ accomodata videbuntur præsenti instituto.

(*a*) Sanctitas doctrinæ pertinet ad dogmata fidei, ad mores, consilia evangelica, disciplinam Ecclesiæ. Inde ratio pendet tot constitutionum Ecclesiæ, quibus theses naturali honestati morum repugnantes damnat, ac configit; tot Canonum de sanctis sancte tractandis, de vita et honestate Clericorum, de cœlibatu, de primævo spiritu conservando in religiosis ordinibus: ididem provenere differentiæ nonnullæ juris sacri, et profani; nam *omni constitutioni et consuetudini derogandum est, quæ absque peccato mortali non potest observari.* (4) Imo Ecclesia, cum regi se a Spiritu sancto etiam in constituenda disciplina, quantumvis variabili non ignoret, incusso anathemate damnat eos, qui ritus, consuetudines, ceromonias, quæque istjusmodi sunt, ad disciplinam pertinentia tanquam mala, inepta, juri divino repugnantia impugnare, et pro libito rejicere audent. (5)

(*b*) Sanctitatem Ecclesiæ testatam faciunt, et maximopere commendant virtutes præclaræ Apostolorum, totque Martyrum, Confessorum, Anachoretarum, Virginum, aliorumque innumerabilium evangelicæ perfectionis studiosissimorum; hinc præcipuo semper loco universa Ecclesia habuit Religiosos utriusque sexus, quorum virtutes, ac merita summo eidem ornamento et adjumento extitere. Quanta, Deum immortalem, et cæcitate, et superbia laborent, necesse est, ii, qui opiniones suas sensui constanti totius retro sacræ antiquitatis anteferre non verentur!

(*c*) Quando de gloria miraculorum sermo incidit, obmutescere coguntur sectæ omnes,

nec quo se vertant, habent. Illud animadversione dignum, ex institutis Religiosorum ac Monialium maximum prodiisse hominum sanctorum numerum, quorum cœlestem vitam, sanctissimamque mortem apertissimis prodigiisDeus illustravit, et illustrare non cessat. Dein plurima ex omni memoria proferri miracula possunt in confirmationem eorum ipsorum dogmatum, quibus Novatores maxime adversantur. Atque hæc et sanctitatis et miraculorum lux, cum non possit nonincurrere in oculos, eo mojoris momenti est, quod docti æque ac rudes ita apud se jure statuant, illi præ ceteris fidei, religioni, ecclesiæ adhærendum esse, quæ tot homines sanctos, Deo caros, prodigiis celebres peperit, educavit, ad perfectionem adduxit. Constat ex indubitatis monumentis, eandem ipsos, quam Ecclesia Romano-Catholica profitetur, fidem tenuisse, eadem fidei capita, quæ a Novatoribus repudiantur, probasse, secutos esse, moribus, doctrina, sæpe etiam sanguine confirmasse: iidem perpetuo, firmissimeque adhæsere apostolicæ Sedi, et sanctæ Romanæ Ecclesiæ, aliarum Ecclesiarum matri ac magistræ: iidem religiosa instituta, jejunia, carnis macerationem maximi fecere: iidem denique venerationi reliquiarum, cultui imaginum, pietatique erga cœlites, qui præcesserant, atque inprimis erga sanctissimam atque immaculatam Dei Matrem addictissimi fuere. Hæc expendens, cum homines novos novam promittentes doctrinæ lucem conspiciet, dicet cum Guerrico Abbate: *Optimum est, nostræque infirmitati congruum illuminationis initium, si intendamus in eos, qui illuminati sunt - - si præcedentium patrum sequamur lumen prævium.* (6)

(1) *Hebr. XIII.* 12.

(2) *Joan. XIV.* 16. 17.

(3) *Ib. v.* 25. 26.

(4) *c. fin. de Præscript.*

(5) *Duo hic adnotanda sunt, unum de doctrina fidei, alterum de disciplina.* Theologi nostri, quando notam sanctitatis recentioribus sectis, quæ ab Ecclesia Romano - Catholica defecerunt, convenire negant, ostendere solent doctrinas a recentioribus sectis propugnatas dudum ab Ecclesia Catholica rejectas, et in antiquis sectariis damnatas fuisse. Hinc veterum Hæreticorum et hæresum memorias inquirunt, atque in lucem proferunt. *Id ægre fert Leyserus ICtus Protestanticus, qui ad Pandectas vol.* 8. *specim.* 566. *in coroll. ita commentatur*: „ Credunt multi, nullam „ hodie nasci hæresim, cujus vestigium non jam in „ primorum Cristianorum annalibus reperiatur; ego „ vero aliquot errores novos recordor, qui veteri„ bus hæreticis nunquam in mentem venerunt. Ca„ talogum hæreticorum, quem jus canonicum *c.* 39. „ *XXIV. q.* 3. nectit, cordatus nemo probabit. Multi „ in eo recensentur testes veritatis, aut saltem in „ innoxiis capitibus a communi opinione recedentes. „ Non minus ridiculum est supplementum ejus ca„ talogi a Carolo Meichelbock Tom. II. Historiæ „ Frisingensis insertum, nomina hæreticorum, qui a „ Luthero originem trahant, complexum. “ *ita Leyserus.* At enim etsi novæ errorum absurditates excogitari a recentioribus possint, de quibus nihil in mentem venit antiquis Sectariis, satis est ad eorum anticipatam damnationem, si in cumulo suorum articulorum vel unum defendant, quem Ecclesia diu ante rejecit. Fallacia commentationis Leyserianæ in eo est, quod a quæstione facti transeat tacite ad quæstionem juris. Quæstio facti est, an doctrinæ articulus idem, quem recentiores Sectarii propugnant, ab aliquo veterum Sectariorum et propugnatus fuerit, et ab Ecclesia catholica jam olim damnatus. At vero quæstio juris est, an iidem, qui in citato Canone ex Isidoro Hispalensi recensentur, hæretici revera fuerint,

an potius testes veritatis, vel in capitibus innoxiis a communi opinione recedentes, *uti Leysarum ait.* Homini Catholico ad repudiandam ac damnandam quandam opinionem satis est, si norit, eam ab ecclesia catholica repudiatam ac damnatam fuisse. Ita enim quivis nostrum ex mente SS. Concilii Tridentini in formula fidei profitetur: „ Contraria omnia, atque hæ„ reses quascunque ab ecclesia damnatas, rejectas et „ anathematizatas; ego pariter damno, rejicio, et „ anathematizo. „ *Nunc etiam de disciplina Ecclesiæ, ejusque sanctitate agnoscenda exempla afferenda sunt.* Fuere tempore Concilii Constantiensis, qui consuetudinem Eucharistiæ sub una specie panis, et a jejunis sumendæ tanquam sagrilegam damnarent; *de quibus Concilium Sess. XIII. ita definit*: „ Cum „ hujusmodi consuetudo ab Ecclesia et SS. Patribus „ rationabiliter introducta, et diutissime observata sit, „ ea habenda est pro lege, quam non licet repro„ bare, aut sine Ecclesiæ auctoritate pro libito mu„ tare. Quapropter dicere, quod hanc consuetudi„ nem aut legem observare, sit sagrilegum aut il„ licitum, censeri debet erroneum, et pertinaciter „ asserentes oppositum præmissorum, tanquam hæ„ retici arcendi sunt, et graviter puniendi per Dioe„ cesanos -- juxta canonicas et legitimas sanctiones „ in favorem catholicæ fidei contra hæreticos, et eorum „ fautores salubriter adinventas. „ *Similia exempla extant in SS. Concilio Tridentino Sess. XXII, Can. 9. Sess. XXIV. Can. 11. Sess. VII. Can. 10. de Sacramentis in genere. In his sæpenumero locum habet celebre effatum S. Augustini: insolentissimæ insaniæ est, disputare, an faciendum sit, quod universa frequentat Ecclesia.*

(6) *Serm. II. de Epiphan. prope fin.*

§. CCCXXI.

Ecclesia *catholica* est, et nominatur inde ab antiquissimis temporibus, quia per totum orbem terrarum diffunditur. Ea diffusio et *successiva* est; quoniam sic scri-

ptum est, et sic oportebat Christum pati -- et prædicari in nomine ejus pœnitentiam et remissionem peccatorum in omnes gentes *incipientibus* ab Jerosolyma; (1) et *permanens*, quia ecclesia ingentem multitudinem orthodoxorum, longeque majorem ac aliæ sectæ Christianorum complectitur. Hac tam perspicua nota jam inde a Prophetis, atque in psalmis ecclesiam designatam, ac veluti intento digito demonstratam fuisse innumeris Scripturæ locis constat. Memorabile inprimis est vaticinium Malachiæ. *Non est mihi voluntas in vobis, dicit Dominus exercituum: et munus non suscipiam de manu vestra. Ab ortu enim solis usque ad occasum, magnum est nomen meum in gentibus: et in omni loco sacrificatur et offertur nomini meo oblatio munda.* (2) Ex his inferes:

(*a*) Cum Deus ipse et catholicam esse Ecclesiam voluerit, et simul frequentes ab Ecclesia defectiones, schismata ac hæreses prædixerit, hanc *universalitatem* secundum Dei consilia non mathematice, sed moraliter sumendam esse.

(*b*) Multo minus eadem universalitas ex fide et numero summorum Imperantium pendet; cum ante conversionem Imperatorum ad fidem catholicam Ecclesia catholica et fuerit, et habita sit a Christianis etiam iis, qui defecerant ab eadem.

(*c*) Ex eadem ratione nec catholica, adeoque nec Christi Ecclesia censeri potest factio hominum Ecclesiæ rebellium, uno terræ tractu

vel angulo foventium discessionem suam et contumaciam, qua contra catholicam sese extollunt Ecclesiam. Ipsi tamen id Schismatici et Haeretici, etsi maxime inviti, testimonium dant catholicae Ecclesiae; neque enim avelli a corpore Christi potuissent, neque ex sinu Ecclesiae ejus, si nulla ibidem extitisset Ecclesia. Rami aridi indicio sunt arborir, ex qua decisi sunt. Nec solum re, sed verbis quoque patrocinari coguntur veritati; nam, ut S. Augustinus ait, *nomen catholicae inter tam multas haereses sic ista Ecclesia sola obtinuit, ut, cum omnes Haeretici se Catholicos dici velint: quaerenti tamen peregrino alicui, ubi ad catholicam conveniatur, nullus haereticorum vel basilicam suam vel domum audeat ostendere.* (3)

(1) *Luc.* XXIV. 46. 47.

(2) *Malach. l.* 10. 11. *Ubi Calmetus in commentario literali in hunc modum annotat:* „ Hebraea „ vox, quae hic redditur, *oblatio munda*, proprie „ significat tritici, similae, panis et vini oblationes, „ quae in sacro altari fiebant; veluti luculentius etiam „ panem vinumque designet, quae materies consecra„ tionis corporis et sanguinis Jesu Christi sunt. „

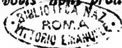
(3) *L. contra epistol. fundamenti c.* 4.

§. CCCXXII.

Apostolica vocatur Ecclesia tum a doctrina, tum a potestate ordinis ac jurisdictionis, inde ab Apostolis derivata, ac serie non interrupta perpetuo propagata; secus enim non intelligitur, quomodo fideles *superaedificati sint super fundamentum Apostolorum*, (1) *et tota Ecclesia ae-*

dificata super Petram vel Petrum. (2) Nempe *Apostoli Ecclesias apud unamquamque civitatem condiderunt, a quibus traducem fidei et semina doctrinae, ceterae exinde Ecclesiae mutuatae sunt, et quotidie mutuantur, ut Ecclesiae fiant; ac per hoc et ipsae apostolicae deputantur, ut soboles apostolicarum Ecclesiarum.* (3). Duplex ergo est apostolicæ originis ratio: altera ad doctrinam, altera ad potestatem pertinet.

(*a*) De apostolica origine doctrinæ necesse est, fidem seu dogmata, quæque ad necessariam morum honestatem aut jus divinum positivum pertinent, distingui a disciplina variabili, quæ pro temporum ratione alia esse potest, ac Apostolorum ætate fuerat. Ad fidem pertinent ea Pauli verba: *Sunt aliqui, qui vos conturbant, et volunt convertere evangelium Christi. Sed licet nos aut Angelus de cœlo evangelizet vobis, praeterquam quod evangelizavimus vobis, anatuema sit.* (4) Ad morum honestatem et jus divinum referri debent ea, quæ ad Corinthios idem perscripsit: *neque fornicarii, neque idolis servientis, neque adulteri, neque molles - - regnum Dei possidebunt.* (5) *Iis, qui matrimonio juncti sunt, praecipio non ego, sed Dominus, uxorem a viro non discedere.* (6) His nihil addi, nihil demi potest: una declaratio, quam authenticam Ecclesia facit ex promissa assistentia Spiritus sancti, locum in illis habet, uti Paulus, qui Timotheum circumcidit, id non malum tum quidem censuit, sed ad salutem esse necessarium ita pernegavit, ut diceret: *si circumcidamini, Christus vobis nihil proderit.* (7) At disciplinam

respexit Apostolus, cum scriberet *cetera: autem, cum venero, disponam.* (8) Aut cum Apostoli praeciperent fidelibus: *ut abstineatis vos ab immolatis simulacrorum et sanguine et suffocato.* (9)

(*b*) De apostolica origine potestatis sacræ, inprimis quidem potestas *ordinis* eadem in Episcopis est, ac Apostolis fuerat, nec eandem quisquam aut tenet, aut alteri conferre potest, qui non a quodam Apostolo propagatione ac serie nusquam interrupta acceperit. De potestate jurisdictionis, quatenus Episcopi Apostolorum successores sint, infra dicemus; nunc illud statuendum, ei, qui officio sacro in Ecclesia defungi legitime velit, necessariam esse missionem, istamque aut *ordinariam* esse, quæ a legitimis fit Ecclesiæ Prælatis, aut *extraordinariam*, quam a Deo provenire non indubitatis signis et prodigiis comprobari debet. Qui neutram exhibet, pro Ministro Ecclesiæ, vel Dei haberi nequit. *Quomodo prædicabunt, nisi mittantur?* (10) *nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur a Deo, tanquam Aaron.* (11) Atque id quidem magnopere docendi sunt Fideles, et a quovis nostrum hac præsertim ætate solerter expendendum est; *ut non simus parvuli fluctuantes, et circumferamur omni vento doctrinae in nequitia hominum, in astutia ad circumventionem erroris.* (12) Ad hunc eundem finem eæ, quas adhuc recensuimus, notæ, quibus Christi sponsa a meretricibus distinguitur, summa diligentia considerandæ, atque animo infigendæ sunt, ut cum Augustino de veritate perspicue quisque convictus dicere queat: „ In Ecclesia catholica, ut omit- „ tam sincerissimam sapientiam, ad cujus co- „ gnitionem pauci spirituales in hac vita per-

„ veniunt; - - ceteram quippe turbam non in„ telligendi vivacitas. sed credendi simplicitas „ tutissimam facit. Ut ergo hanc omittam sapien„ tiam, quam in Ecclesia esse catholica non „ creditis, multa sunt ulia, quæ in ejus gre„ mio me justissime teneat. Tenet consensio „ populorum atque gentium: tenet auctoritas „ miraculis inchoata, spe nutrita, caritate au„ cta, vetustate firmata: tenet ab ipsa Sede „ Petri Apostoli, cui pascendas oves suas post „ resurrectionem Dominus commendavit, usque „ ad præsentem episcopatum successio Sacerdo„ tum; tenet postremo ipsum catholicæ no„ men. „ (13)

(1) *Ephes. II.* 20.
(2) *Matth. XVI.* 18.
(3) *Tertullian. de Præscript. c.* 20.
(4) *Gal. I.* 7. 8.
(5) *I. Cor. VI.* 9. 10.
(6) *Ibid. VII.* 10.
(7) *Gal. V.* 2. *et Act. XV.* 28.
(8) *I. Cor. XI.* 34.
(9) *Act. XV.* 29.
(10) *Rom. X.* 15.
(11) *Hebr. V.* 14.
(12) *Ephes IV.* 14.
(13) *S. Augustin. contra epist. fundamenti. c.* 4.

CAPUT II.

SECUNDUM CONSILIA DIVINÆ SAPIENTIÆ ET PROMISSIONES CHRISTI ECCLESIA USQUE AD FINEM MUNDI PERMANEBIT UNA, SANCTA, CATHOLICA ET APOSTOLICA, ETSI GRAVISSIMIS NULLO NON TEMPORE AFFLICTA SIT ET AFFLIGATUR EXCEPTIONIBUS.

ARGUMENTUM.

§. CCCXXIII. Ecclesia semper impugnatur, nunquam expugnatur. CCCXXIV. Consectaria hujus veritatis. CCCXXV. Indefectibilis ergo est passive et active.

§. CCCXXIII.

Duas maximi momenti veritates de Ecclesia a se instituta prænunciavit divinus Servator eandem nimirum ab hostibus identidem oppugnatum iri instigante diabolo; at nunquam expugnandum esse, sed permansuram perpetuo suam, ac in sua tutela. Id innumeris locis sacri codicis testatum fit; maxime perspicuum illud est, quo Ecclesiam suam supra petram a se sic ædificandam promisit, ut portæ inferi nunquam prævalituræ sint, quasi ad insultus inferorum sustinendos, ac frangendos unice constituta atque ædificata esset: *super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam, et portae inferi non praevalebunt adversus eam.* (1) *Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem*

seculi. (2) Ipso Apostolorum ævo, etsi conspicuis abundaret donis divini Spiritus, et certissimis prodigiis; tamen et fœdissima flagitia, dissensiones, schismata, hæreses erupisse constat, quæ ab iisdem verbo, ac scripto, magnoque labore corrigi et coerceri debebant; sed idem ita futurum esse fideles monueruut: *oportet et haereses esse, ut et qui probati sunt, manifesti fiant in vobis.* (3) Interest, hanc Ecclesiæ sortem nosse, ac probe expendere, nequis præsentibus, quas videt, calamitatibus territus animum despondeat, aut commoveri se patiatur.

(*a*) Mysteriorum religionis sublimitas, et obscuritas Scripturæ humani ingeniilevitas, fastusque, naturæ corruptio, qua homines cupiditates suas cohiberi ægre ferunt, non potuit non occasionem præbere dissensionibus, erroribus, defectionibus a vera Ecclesia. *Adulterantes verbum Dei* memorat Paulus; (4) de cujus epistolis Petrus ait, eum loquidde *his, in quibus sunt quædam difficilia intellectu, quæ indocti et instabiles depravant, sicut et ceteras scripturas ad suam ipsorum perditionem.* (5)

(*b*) Milite agens Paulus, cum ex districtu Ephesino Episcopos ad se convocasset exhortandi causa, *ex vobis ipsis*, inquiebat, *exurgent viri loquentes perversa, ut abducant discipulus post se.* (6) Constat ex apocalypseos C. III. et IV. quem in modum Angeli Ecclesiarum Asiæ admoniti et objurgati sint. Ac si Romanam Ec-

clesiam excipias, ad quam teste Cypriano perfidia non habet accessum, exploratum est, reliquas Ecclesias ab Apostolis fundatas omnes aut prope omnes a vera fide defecisse.

(*c*) Christus inferorum portas nominat, quæ contra Ecclesiam pugnaturæ, at nunquam prævaliturae essent; eo nomine homines impii, contumaces; hæretici, hypocritæ veniunt, *pseudo apostoli*, ut Paulus inquit, *operarii subdoli transfigurantes se in Apostolos Christi : et non mirum; ipse enim Satanas transfigurat se in Angelum lucis.* (7) Ad immissiones per Angelos malos Innocentius Papa III. refert ea, quæ a nonnullis Ecclesiæ hostibus eum in finem dicuntur, et scribuntur, ut potestatem Principum politicorum contra Rectores Ecclesiæ incitent, commoveantque. (8).

(*d*) Multi contra Ecclesiam insurgunt nimio libertatis amore, quam intra limites contineri evangelica severitate moleste ferunt: alii cupiditate lucri conduci se sinunt, ut sanæ doctrinæ vim inferant. Alii conscientiæ suæ morsibus depravatis principiis, ipsaque excussa fide mederi volunt: alii famam aucupantur novitate opinionum, contemtu proborum Doctorum, nova philosophia seu philosophici juris luce, ut ajunt, hominibus obtrusa. Neque vero istiusmodi homines a veritate catholicæ Ecclesiæ discedere satis habent, nisi et alios in errorem impellant. (9) Has aliasqæt id genus velut tempestates, quibus agitanda esset navicula Petri, divinus Servator et distincte prænunciavit, et memoria retineri voluit, *ut, cum*

venerit hora, eorum reminiscamini, quia ego dixi vobis. (10)

(1) *Matth.* XVI. 18.

(2) *Matth. XXVIII. v. ult. adde I. Tim. III.* 15. *II. Tim. II.* 19. *Joan. XIV.* 16.

(3) *I. Cor. XI.* 19. *Id divinus ipse Servator prædixerat* : Væ mundo a scandalis, necesse est enim, ut veniant scandala. *Matth. XVIII.* 7. Si grave est, quodvis in peccatum alios impellere; quanto gravius, abducere a religione et ecclesia; ipsumque salutis fundamentum subvertere?

(4) *II. Cor. II.* 17.

(5) *II. Petr. III.* 16.

(6) *Act. XX.* 30.

(7) *II. Cor. XI.* 13. *add. Matth. VII.* 15. *et Bullam Clementis P. XI. editam a.* 1713. 8. *Sept.*

(8) *c. novit ille* 13. *in parte decis. de Judiciis.* Contra istiusmodi adversariorum molimina dudum conquestus est S. Ambrosius de Basilicis non tradendis: semperne de Cæsare servulis Dei invidia commovetur, et hoc ad calumniam sibi arcessit impietas, quod imperiale nomen obtendat. Idem S. Pater Compendium juris ecclesiastici publici, quale hodie a quibusdam protruditur, tanquam res nova ac digna seculi nostri luce, indicavit paucis verbis, haud tamen approbavit: „ Allegatur; Imperatori licere omnia, ipsius „ esse universa. „ *c. Convenior.* 11. §. 4. *XXIII. q. VIII.*

(9) *Loquentes perversa, ut abducant discipulos post se. Act. XX.* 30. *Seductores errantes, et in errorem mittentes. II. Tim. III.* 13. Docentes, quæ non oportet turpis lucri causa, *Tit. I.* 11.

(10) *Joann. XVI.* 4.

§. CCCXXIV.

Prænunciatio calamitatum Ecclesiæ Christi identidem incumbentium, unaque

promissa a Christo firmitas, seu indefectibilitas ejusdem saluberrima in se continent, documenta, tanquam consectaria, ad ejusdem Ecclesiæ naturam intimius noscendam per idonea. Eorum præcipua hic attexam totidem verbis, quibus a Leone M. proposita sunt in literis ad Rusticum Narbonensem Episcopum datis anno 458 vel 459. Molestiis officii episcopalis, et adversis Ecclesiæ rebus perturbatus renunciare muneri suo cogitabat, sed a sancto Pontifice doctus est, a) ob calamitates Ecclesiæ non esse decedendum de officio; b) Etiam pacificis Ecclesiæ temporibus non deesse res adversas; c) Nihil sine Christo; omnia per Christum homines posse; d) Promissorum Christi veritatem non infirmitatem humana, sed ope divinæ gratiæ niti. Quæ quidem hisce verbis a summo Pontifice ac Doctore enunciata sunt: (1)

(*a*) „ Miror dilectionem tuam in tantum „ scandalorum quacunque occasione nascen„ tium adversitate turbari, ut vacationem ab „ Episcopatus laboribus præoptare te dicas, et „ malle in silentio, estque otio vitam degere, „ quam in his, quæ tibi comissa sunt, per„ manere; Dicente vero Domino: *beatus, qui* „ *perseveraverit usque in finem*: unde erit bea„ ta perseverantia nisi de virtute patientiæ? „ nam secundum apostolicam prædicatienem, „ *omnes, qpi voluerint in Christo pie vivere,* „ *persecutionem patientugi*

(*b*) „ Quæ (*persecutio*) non in eo tantum „ computanda est, quod contra christianam „ pietatem aut ferro aut ignibus agitur, aut „ quibuscunque suppliciis ; cum persecutionum „ sævitiam suppleant et dissimilitudines mo- „ rum, et contumaciæ inobedientium, et ma- „ lignantium tela linguarum : quibus conflicta- „ tionibus cum omnia semper membra pulsen- „ tur, et nullam piorum portio a tentatione „ sit libera, ita, ut periculis nec otia careant, „ nec labores : quis inter fluctus maris navim „ diriget, si gubernator abscedat ? quis ab in- „ sidiis luporum oves custodiat, si pastoris „ cura non vigilet ? quis denique latronibus „ obsistet et furibus, si speculatorem in pro- „ spectu explorationis locatum ab intentione „ solicitudinis amor quietis abducat ? Perma- „ nendum ergo est in opere credito, et in la- „ bore suscepto. Constanter tenenda est justi- „ tia, et benigne præstanda clementia ; odio „ habeantur peccata, non homines. Corripiantur „ tumidi, tolerentur infirmi : et quod in pec- „ catis severius castigari necesse est, non sæ- „ vientis plectatur animo, sed medentis.

(*c*) „ Ac si vehementior tribulatio incu- „ buerit, non ita expavescamus, quasi illi „ adversitati propriis viribus resistendo, cum „ et consilium nostrum, et fortitudo sit Chri- „ stus, ac sine quo nihil possumus, per ipsum „ cuncta possimus :

(*d*) „ Qui confirmans prædicatores Evan- „ gelii, et Sacramentorum Ministros, *Ecce* „ *ego*, inquit *vobiscum sum omnibus diebus* „ *usque ad consummationem seculi.* Et iterum „ *haec*, inquit *locutus sum vobis*, *ut in me*

„ *pacem habeatis; in hoc autem mundo tribulationem habebitis; sed bono animo estvte. quia ego vici mundum.* Quæ pollicitationes; „ quia sine dubio manifestæ sunt, nullis debemus scandalis infirmari: ne electioni Dei „ videamur ingrati, cujus tam potentia sunt „ adjutoria, quam vera promissa."

(1) *Tom. I. Op. S. Leonis M. Edit. Venet. Epist.* 167. *cum prævio monito Ballerriniorum contra Quesnelum.*

§. CCCXXV.

Quando Ecclesiam non obstantibus inferorum insultibus, hominumque impiorum conatibus singulari promissione gratiaque Christi semper unam, sanctam, catholicam et apostolicam permansuram cogitamus, eandem *indefectibilem passive* intelligimus. At dum eidem a Christo collata esse cogitatur auctoritas per se sufficiens, et a promissa assistentia Spiritus sancti proveniens, qua unitatem, sanctitatem, universalitatem etapostolicam doctrinæ ac sacerdotii derivationem conservet; qua infallibili judicio verum a falso, honestum a turpi, pascua salubria a venenatis discernat, ac dijudicet, eo sensu eidem *indefectibilitas activa* attributa, propriaque facta est. Theologi ex scriptura et traditione invicte demonstrant, Ecclesiam esse judicem infallibilem in definiendis controversiis fidei ac morum; quo sublato re-

ligionis fundamento totum ædificium vacillat tanquam supra arenam, non petram ædificatum, ita ut nullibi firmo pede consistere quisquam possit. Huic inconcusso dogmati respondent consectaria, et animadversiones maximi momenti:

(*a*) In Ecclesia extat potestas et auctoritas attrahendi ad unitatem fideles, eosque continendi in unitate fidei, et communionis; ei potestati respondet eorundem certissima obligatio, Ecclesiæ obtemperandi, ac propositæ definitioni præstandi assensum etiam internum, qui ex jure naturali revelationi divinæ debitus est: revelationem autem divinam infallibiliter proponit Ecclesia.

(*b*) Hinc jure factum est inde ab Apostolorum temporibus, ut pro hæreticis et a corpore Christi præcisis haberentur, qui errores clare damnatos ab Ecclesia tuerentur; eamque inerrantiæ prærogativam Ecclesia exhibuit perpetua, ac perspicua praxi.

(*c*) Cum Ecclesia sancta sit, et sponsa Christi jure nuncupatur, necesse est, ut; quid in culto Dei superstitiosum ac vanum sit, ab eo; quod justum et sanctum est, discernat; itemque suos doceat: deinde ut in se contineat medium, quo quisque fidelium catholicæ Ecclesiæ adhærere se certo cognoscat, ac de apostolica origine doctrinæ et sacerdotii plenissime convincatur.

(*d*) Quia mysteria divinitatis ac religionis humanum captum longe superant, necessarium

non est, ac ne quidem fieri omnino potest, ut ratione comprehendantur, rationis ergo officium in eo est, ut veritas Ecclesiæ ex indiciis ac notis indagetur, ac perspiciatur; tum vero dogmata ab Ecclesia Fidelibus proposita arripiantur, teneanturque assensu. *Auctoritati eredere*, inquit S. Augustinus. (1) *magvum compendium est, et nullus labor* Nos vero pro multo maxima hominum parte aliadiscendi via poterat designari.

(1) *De quantita animæ C.* 7.

CAPUT III.

IN HUNC FINEM, UT ECCLESIA SIT, MANEATQUE UNA, SACTA, CATHOLICA ET APOSTOLICA A CHRISTO INSTITUTA POTESTAS EST SACRA, ET IMPERIUM SACRUM.

ARGUMENTUM

§. CCCXXVI. Electio Apostolorum et Petri CCCXXVII. Institutio supremi Capitis in Ecclesia; CCCXXVIII. designata Matth. 16. *CCCXXIX. et Luc.* 22. *CCCXXX. peracta Joan.* 21. *CCCXXXI. Institutio Apostolatus CCCXXXII. Ejusfunctiones CCCXXXIII. Christus non omnia determinavit. CCCXXXIV. Apostoli determinant politiam sacram CCCXXXV. Eligunt Ministros et Successores. CCCXXXVI. Agunt conventus. CCCXXXVII. Curam aliquam temporalim habent. CCCXXXVIII. cuncta agunt ad fidem Ecclesiae*

§. CCCXXVI.

Altero jam prædicationis anno, cum multis locis cælestes veritates docuisset divinu Servator, multosque paulatim dis-

cipulos adlegisset, status et imperii publici fundamenta ejecit, nec sine solemnitate; *exiit*, enim *in montem orare*; *et erat pernoctans in oratione Dei*; *et cum dies factus esset, vocavit discipulos suos et elegit duodecim ex ipsis, quos et Apostolos nominavit, Simonem, quem cognominavit, Petrum, et Andream etc.* (1) Hos duodecim Christus a sua cujusque vocatione præ ceteris instruxit, rebusque a se gestis interesse voluit, ut deinceps testes earundem coram universo mundo esse possent: *Eritis mihi testes in Jerusalem -- et usque ad ultimum terrae.* (2) Hinc in locum Judæ non alius postmodum substitui potuit, quam qui simili testimonio dando par esset. (3) Ceterum ad hoc munus vocavit Dominus, *quos voluit ipse.* (4) Nam, ut observari §. LXXI. in arbitrio ac potestate solius Dei est, definire modum, aut constituere nuncios, per quos voluntatem, et veritates a se revelatas notas facere hominibus velit, neque exigere quisquam potest, ut sibimet loquatur Deus, aut portenta oculis suis exhibeat. Sed in prima hac sacri imperii institutione duo observanda sunt maxime:

(*a*) Ex omni discipulorum numero seligit ac segregat *duodecim* eosque *Apostolos* nominat.

nondum Episcopos eo tempore a se consecratos; nec vero, etsi postea charactere episcopali donavit; id poscebat ratio apostolatus, quæ in missione ac functione prædicandi evangelii, veritatesque evangelicas, si opus sit prodigiis confirmandi sita est.

(*b*) Uti ex discipulis Apostoli deliguntur, sic ex Apostolis deligitur *unus* tanquam primus et caput reliquorum, eique singulare nomen *Petri* seu *petræ* inditur; quo quidem modo mysterium Unitatis inchoatum fuit, paulo post perficiendum.

(1) *Luc. VI.* 12. 13. 14.
(2) *Act. I.* 8.
(3) *Ibid. v.* 21. 22.
(4) *Marc. III.* 13.

§. CCCXXVII.

Segregato duodenario numero ex discipulorum multitudine, et Petro ex duodecim apostolis delecto legem fundamentalem publici Ecclesiæ status posuit Dominus. Hæc lex in eo collocata est, ut totius corporis constitueretur unum caput visibile, quod omnia membra in unitatem fidei et caritatis attraheret, et in ea contineret; sive ut totius ædificii conspicuum poneretur fundamentum, cui singulæ et universæ illius partes imponerentur, ac stabiliter inhærerent, aut denique (ut de sacro codice nihil prætermittamus in hære) ut in universo gregi unus præesset pastor in unitate fidei, ac communionis

essetque unus inter fratres, qui reliquos fratres, gregis partem tenentes in fide et caritate confirmaret. Unitas fidei et caritatis per media naturæ hominum accommodata, nempe ea, quæ in sensus caderent, conciliari primo debuit, et conservari; hinc in regno cœlorum supremum ac visibile *caput* constituitur, cui claves regni traduntur: hinc ædificii *fundamentum* ponitur, cui omnis inædificatio inniti debet: hinc universo gregi unus pastor, isque supremus præficitur: denique unus deligitur inter fratres, qui gregis partem tenent, ut omnes in unitate fidei et caritatis sua doctrina, exemplo, auctoritate et potestate confirmet. Totum id in Petro inchoatum, ac veluti perfectum est, cum is in successoribus suis unitatem fidei et caritatis seu communionis conservare non cesset. Nihil igitur mirum, quod divinus Servator, cum rem tantam ac perpetuo mansuram aggrederetur, publicam, ac solemnem fidei professionem, paremque caritatis testificationem ab eodem exegerit. Hæc institutio supremi capitis, et fundamenti, et universalis pastoris, ac primi fratris maxime ad jus publicum Ecclesiasticum pertinet; quapropter ex sacro codice proferenda sunt, et quantum necesse est, illustranda testimo-

nia indubitata ejus institutionis, et interpretatione authentica, quam una dat Ecclesiæ infallibilis auctoritas, deinde confirmanda.

§. CCCXXVIII.

Initium ejus institutionis fit a fide in Christum, sine qua impossibile est placere Deo. Eam Deus singulari gratia inspiravit Petro, ut fides Ecclesiæ immota esset, ac digna, quæ tam admirabilis ædificii fundamentum fieret, utque solemni et immutabili confessione protraheretur in lucem. *Venit Jesus in partes Caesareae Philippi, et interrogaba discipulos suos, dicens: quem dicunt homines esse filium hominis? At illi dixerunt: alii Joannem Baptistam, alii autem Eliam, alii vero Jeremiam, aut unum ex prophetis. Dicit illis Jesus: vos autem quem me esse dicitis? Respondens Simon Petrus dixit: Tu es Christus; filius Dei vivi. Respondens autem Jesus dixit ei: Beatus es Simon Bar-Jona: quia caro et sanguis non revelavit tibi, sed pater meus, qui in coelis est. Et ego dico tibi quia tu es Petrus: et super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam, et portae inferi non praevalebunt adversus eam. Et tibi dabo claves regni coelorum, et quod-*

cunque linguaveris super terram, erit ligatum et in coelis et quodcunque solveris super terram, erit solutum et in coelis. (1) Animadverte:

(*a*) Cum Christus mysterio unitatis in Ecclesia constitutæ extremam manum imponere vellet, ut inquit Bossuetus, (2) non jam plures alloquitur. Petrum nominatim compellat, ac novo quidem, quo illum donarat, nomine compellat. Unus unum alloquitur; Christus Jesus Dei filius Simonem Jonæ filium; Jesus Christus, qui est vera petra, ac per sese firma, Simonem, qui petra non est, nisi virtute, quam Christus cum eo communicat. *Et ego*, inquit, *dico tibi: tu* es Petrus, et *super hanc petram* ædificabo Ecclesiam meam -- *tibi* dabo claves regni cælorum.

(*b*) *Ecclesiam suam* Christus super hanc petram ædificandam dicit, et claves regni cælorum Petro tradendas: unum est regnum cœlorum: una est Ecclesia, per totum orbem diffusa, sive catholica: quæ tota et universa supra petram ædificatur, eique velut fundamento innititur.

(*c*) De clavibus regni cælorum in hunc modum commentatur Cl. Episcopus Nicolaus Coeffeteau (3) „ Vix ac ne vix quidem in animum „ induxerit sanæ mentis homo, Christum tot, „ ut ita dicam, ceremoniis circa Petrum usum, „ ut efficeret nihil. Quid igitur sibi volebat „ splendor ille verborum: *et tibi dabo claves* „ *regnum cœlorum*? Sane quoties scriptura uti„ tur metaphora clavium, significat potestatem, „ non quamlibet, sed eximiam quandam, ac „ singularum. Itaque cum apud Esajam vellet

„ Deus significare, daturum se Eliacim summam „ auctoritatem in aula regia, dixit: *Dabo clavem domus David super humerum ejus, et aperiet, et non erit, qui claudat, et claudet, et non erit, qui aperiat.* (4) Hoc enim „ de eximia quadam et singulari auctoritate „ scriptura interpretata est. Et apud Lucam (5) „ Christus: *Vae vobis, legisperitis, qui tulistis clavem scientiæ*, id est, qui vobis arrogatis „ summam auctoritatem interpretandi scripturam. Et in Apocalypsi, ut Christus indicaret, se unum habere potestatem vitæ et mortis, et occidere posse, et ad vitam revocare, „ dixit, se habere *clavem mortis ac inferni*, (6) „ id est, summam vitæ ac mortis potestatem „ et imperium. Et rursus ut indicaret, se esse omnium maximum in regno David, dixit, se habere *clavem domus David.* (7) „ Ergo pari ratione hoc loco, cum sit Petro dictum a Christo: *tibi dabo claves regni caelorum*, eximia quoque ac singularis aliqua potestas Petro concessa est. „

(1) *Matth. XVI.* 13. *seq.*

(2) *In oratione de unitate Ecclesiæ ad publicum cleri conventum habita.*

(3) *L. I. C.* 7. *in Apologetic. pro sacra Monarchia adversus remp. Marc. Ant. de dominis.*

(4) *Isa XXII.* 22.

(5) *Luc. XI.* 52.

(6) *Apocal. I.* 18.

(7) *Ibid. III.* 7.

§. CCCXXIX.

Fidei et unitatis inter fratres conservandæ firmamentum in fide Petri constitutum a Christo fuisse, non obscure docet ea Servatoris asseveratio, ac præ-

ceptio Petro facta in ultima cœna. Ait Dominus: *Simon, Simon, ecce satanas expetivit vos, ut cribraret sicut triticum: Ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua: et tu aliquando conversus confirma fratres tuos.* (1) Tria hic animadvertenda sunt, postulatio satanæ de cribrandis apostolis: oratio Christi, ne Petri fides deficeret, et cura ei delata confirmandi fratres.

(*a*) Nulla fuit dæmoni adversus apostolos potestas, nisi Deo permittente; quemadmodum de Jobo constat. (2) Metaphora ex tritici cribratione ducta mire exprimit discrimina, quibus servos suos periclitatur Deus, quo puriores et sanctiores efficiat. Cribrandi vocabulum usurpat Amos, ut Judæorum ærumnas ac dispersionem significet: *Concutiam in omnibus gentibus domum Israel, sicut concutitur triticum in cribro.* (3)

(*b*) Cur Petro inprimis orat Christus? Respondet S. Leo: *Commune erat omnibus apostolis periculum de tentatione formidinis; et divinae protectionis auxilio pariter indigebant; quoniam diabolus omnes exagitare, omnes cupiebat elidere; et tamen specialis a domino Petri cura suscipitur, et pro Petri fide proprie supplicatur, tanquam aliorum status certior sit futurus, si mens Principis victa non fuerit.* (4) Vulnerata est Petri fides, cum negaret Christum, non extincta; vivebat in mente fidei radix, statimque per pœnitentiam refloruit, uti Calmetus ex Patribus observat in commentario hujus loci. Ac

tum quidem promissum potius summi principatus, quam principatum ipsum tenebat. *Petrus Ecclesiae praeponitur, postquam tentatus a diabolo est; ideoque ante significat dominus, quid sit illud, quod postea eum pastorem elegit dominici gregis.* (5)

(*c*) Officium confirmandi fratres in fide, Petro injunctum apertius indicant ea verba: *conversus confirma fratres tuos*, quam ut declaratione egeant. Conversus Petrus ad bonam frugem, et ventilatus sicut triticum, fit panis, qui *nobis esset alimentum - - fit aeternae vitae et salutis alimentum*, subdit Ambrosius eodem loco. In hunc sensum et S. Bernardus ait: *Oportet ad vestrum referre apostulatum pericula quaeque, et scandala emergentia in regno Dei, et praecipuae, quae de fide contingunt. Dignum namque arbitror, ibi potissimum resarciri damna fidei, ubi non possit fides sentire defectum. Haec quidem hujus praerogativa sedis. Cui enim atteri aliquando dictum est: ego pro te rogavi, Petre, ut non deficiat fides tua. Ergo quod sequitur, a Petri successore exigitur: et tu aliquando conversus confirma fratres tuos.* (6)

(1) *Luc. XXII.* 31. 32.

(2) *Job. I.* 12. *II.* 6.

(3) *Amos. IX.* 6.

(4) *Sermone LXXXIII. C. III. in Nat. Apost. Petri et Pauli. edit. Venet.*

(5) *S. Ambros. in Psalm. XLIII. v. et inter gentes. prope finem.*

(6) *S. Bernard. Epist.* 190. *alias opusculo XI. ad Innocent. II.*

§. CCCXXX.

Hactenus dicta eo valent, ut in confessione fidei edita a Petro, vel potius ut in ipso Petro ob praeclarum fidei meritum unitas fidei, quam Ecclesia a Christo fundata profitetur, esse constituta intelligatur. Reliquum est, ut indicetur, quomodo idem caritatis seu communionis veluti commune centrum sit a Christo designatus. Id contigit post resurrectionem Servatoris quando primatus, ac sacer principatus Petro antea promissus reipsa collatus est. *Jam tertio manifestatus est Jesus discipulis suis*, inquit S. Joannes (1) *cum resurrexisset a mortuis. Cum ergo prandissent, dicit Simoni Petro Jesus: Simon Joannis diligis me plus his? Dicit ei: etiam domine, tu scis, quia amo te. Dicit ei: pasce agnos meos. Dicit ei iterum: Simon Joannis diligis me? Ait illi: etiam Domine, tu scis; quia amo te. Dicit ei: pasce agnos meos. Dicit ei tertio: Simon Joannis amas me? Contristatus est Petrus, quia dixit ei tertio, amas me, et dixit ei: domine tu omnia nosti: tu scis, quia amo te. Dixit ei: pasce oves meas. Amen, amen dico tibi, cum esses junior etc.* Ita solemnis, atque iterata caritatis testificatio poscebatur ab eo; quia omnes unitate fidei conjunctos in caritatis et com-

munionis unitatem debebat attrahere, atque in eadem continere. Tria hic pariter animadvertenda sunt:

(*a*) Verba Servatoris ad Petrum singulariter, ut ita dicam, sive exclusis aliis apostolis, etsi præsentibus, tum quidem directa sunt; quod palam fit, tum ex nomine Simonis Petri iterum, iterumque repetito, tum ex interrogationis vi: *diligis me plus his?* id est, plus, quam alii hic præsentes; denique ex prænunciato mortis genere, quod Petrum manebat præ aliis.

(*b*) Ex usu scripturæ verbum *pascere*, non ad solam doctrinam vel institutionem referri potest; cum idem locis plurimis auctoritatem et potestatem regendi, ac gubernandi significet; uti cum Israelitæ ad Davidem dicerent: *Ecce nos os tuum et caro tua sumus; sed et heri et nullius tertius cum esset Saul rex super nos: tu eras educens et reducens Israel: dixit autem dominus ad te: tu pasces populum meum Israel.* (2) Sic et Cyrus *pastor* nominatur. (3)

(*c*) Petro tanquam pastori universus grex, omnes agni, omnes oves committuntur. *Habent Episcopi*, inquit S. Bernardus, *sibi assignatos greges, singuli singulos: tibi universi crediti, uni unus; nec modo ovium, sed et pastorum tu unus omnium pastor; unde id probem, queris? ex verbo domini: pasce etc.* (4)

(1) *Joann. XXI. 14. seq.*

(2) *II. Reg. V. 1. 2.*

(3) *Isa. XLIV. 28.*

(4) *L. III, de consid. ad Eugen.*

§. CCCXXXI.

Institutionem sacræ in Ecclesia potestatis, et quidem supremæ ac universalis in Petro factam vidimus. Ordo poscit ut, quid præstatis a Christo sit collatum in Apostolos; aliosque designatos ministros, videamus. Ac I. iidem cum Petro delecti ex reliquo discipulorum numero, constituti sunt Apostoli. (1) II. „ In novissima dein cœna Deus ac Dominus „ noster, qua nocte tradebatur, ut dile- „ ctæ sponsæ suæ Ecclesiæ visibile, sicut „ hominum natura exigit, relinqueret sa- „ crificium - - corpus et sanguinem suum „ sub speciebus panis et vini Deo Pa- „ tri obtulit, ac sub earundem rerum „ symbolis, Apostolis, quos tunc *novi* „ *testamenti sacerdotes* constituebat, ut „ sumerent, tradidit, et ejusdem, eo- „ rumque in Sacerdotio successoribus, „ ut offerent, præcepit per hæc verba: „ *hoc facite in meam commorationem*; uti „ semper catholica Ecclesia intellexit, et „ docuit. „ (2) III. Post resurrectionem primo apparens *discipulis congregatis*, *stetit in medio, et dixit eis: Pax vobis. Et cum hoc dixisset, ostendit eis manus et latus - - gravisi sunt discipuli viso domino. Dixit ego eis iterum: Pax vobis. Sicut misit me Pater et ego mitto vos. Haec cum dixisset, insufflavit: et dixit eis: Accipite Spi-*

ritum sanctum. Quorum remiseritis peccata remittuntur eis: et quorum retinueritis retenta sunt. (3) Hanc quidem aut similem potestatem dudum ante, sed tamen post constitutum jam Petri primatum, Apostolis promisit Dominus: *Amen dico vobis quaecunque alligaveritis super terram, erunt ligata et in caelo: et quaecunque solveritis super terram, erunt soluta et in coelo.* (4) IV. Denique ante gloriosam Christi ascensionem undecim discipuli abierunt in Galilæam -- et accedens Jesus locutus est eis, dicens: *Data et mihi omnis potestas in caelo, et in terra. Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti: docentes eos servare omnia, quaecunque mandavi vobis. Et ecce ego vobiscum sum omnibus diebus, usque ad consumationem seculi.* (5) S. Marcus eadem narrans, non nulla addit: *Dixit eis: Euntes in mundum universum praedicate evangelium omni creaturae. Qui crediderit, et baptizatus fuerit, salvus erit: qui vero non crediderit, condemnabitur. Signa autem eos, qui crediderint, haec sequentur: in nomine meo daemonia eiicient: linguis loquentur novis: serpentes tollent: et si mortiferum quid biberint, non eis nocebit: super aegros manus imponent, et bene habebunt.*

Et Dominus quidem Jesus, postquam locutus est eis, assumtus est in coelum, et sedet a dextris Dei. Illi autem profecti praedicaverunt ubique, Domino cooperante, et sermonem confirmante sequentibus signis. (6) V. Fideles dicuntur *superaedificati super fundamentum Apostolorum, et Prophetarum.* (7) Et Ecclesiæ tanquam civitatis sanctæ *murus habet fundamenta duodecim, et in ipsis duodecim nomina duodecim Apostolorum agni.* (8) De hac Apostolis concessa potestate diligenter animadverti necesse est sequentia.

(*a*) In hac Apostolatus institutione ratio muneris episcopalis et ratio Apostolatus cum extraordinariis juribus ac donis conjuncta necessario destinguendæ sunt, et distinguuntur ab ipsis Sectariis. (9) Extraordinaria fuerunt Apostolorum jura, ut quaquaversus prædicare possent, baptizare, docere, ei fundare Ecclesias, et constituere Episcopos; et præscribere tum Episcopis a se constitutis, tum eorum subditis regulas vivendi, quemadmodum ab Apostolo Paulo factilatum novimus. Accessit linguarum ac miraculorum donum, et inerrantiæ privilegium, quo singuli Apostoli gaudebant ni dijudicandis iis, quæ ad fidem, moresque pertinebant. (10) Hæc extraordinaria fuerunt, nec in successores necessario derivari debebant, cum essent propria illius temporis, quo divinus sanguis pro redemtione hominum effusus cito ac in universo orbe uberes fructus proferre, et veritas religionis ex ipsa celeri

amplaque diffusione ac propagatione illustrari ac comprobari debuit. Ab hisce ergo extraordinariis Apostolatus juribus necessario segregandum est munus episcopale, quod in Apostolis institutum est, et ab iis in alios deinceps serie non interrupta propagatum.

(*b*) Quæ Petro dicta sunt a Christo domino, et in Petro instituta jura sacri Principatus, eadem ad Petrum qua fundamentum totius Ecclesiæ, qua Pastorem universalem et primum inter fratres, qui reliquos fratres confirmare debebat, pertinebant, id, quod luce meridiana clarius ex ipsis verbis et adjunctis patet. At communia erant Petro cum reliquis Apostolis ea, quæ hic commemorata sunt jura et officia potestatis sacræ; neque enim, cum ea in Apostolos conferrentur, Petrus aberat, neque in alium, aliosve magis, quam in Petrum cadebant. Unde perspicua et inconcussa sequitur conclusio: Petrum quoad jura extraordinaria Apostolatus reliquis coæquatum fuisse, et reliquos Petro coæquatos. Qua non obstante æqualitate salva manebat prærogativa, et integer ac salvus Potri primatus, quo reliquis singulis et omnibus prælatus est: quo constitutus est fundamentum totius Ecclesiæ, proindeque et Apostolorum, qui præcipua Ecclesiæ membra fuerant: quo factus est pastor universalis: quo denique fratres confirmare in fide debuit; unde eidem singilatim post resurrectionem suam Dominum apparuisse novimus. (11) Ex his non obscure intelligitur, quomodo non obstante æqualitate apostolici muneris singularis prærogativa, seu potius sacer Petri principatus habuerit locum; *quoniam et inter beatissimos Apostolos*, ut inquit S. Leo. M. *in si-*

militudine honoris fuit quædam discretio potestatis; et cum omnium par esset electio, uni tamen datum est, ut ceteris præemineret. (12)

(*c*) Etsi potestas collata in Apostolos et conjunctim in Petrum, dimittendi peccata, et retinendi, alligandi ac solvendi, sit quædam potestas clavium, dicaturque a Catholicis omnibus; non tamen ea in sacris literis *clavis* nomine exprimebatur, et magnopere differt a clavibus jam ante singilatim Petro commissis, quæ *claves regni cœlorum*, id est, totius Ecclesiæ cuncupantur, neque solam in singulos subditos potestatem, sed sacrum in universa Ecclesia principatum et imperium denotant. (13)

(1) §. *CCCXXVI.* (*a*)

(2) *SS. Concil. Trid. Sess. XXII. C.* 1. *Doctrin. de Sacrificio Missæ.*

(3) *Joan. XX. a v.* 19.

(4) *Matth. XVIII.* 18.

(5) *Matth. ult.*

(6) *March. ult.*

(7) *Ephes. II.* 20.

(8) *Apoc. XXI.* 14.

(9) *Moshemius in Hist. Christ. Sæc. I. P. II.* §. 3. ,, Duo, inquit, munera in Apostolis sunt distinguenda, munus doctoris, et munus legati extraordinarii summa cum potestate divinitus missi. Illud quidem munus ad posteros derivatum est, non item hoc. ,, Vera falsis admiscet Moshemius, uti fit fere ab hoc hominum genere, quando de rebus religionis disserunt. Verum sane, ac verissimum illud est, aliam extitisse Apostolorum potestatem *extraordinariam*, quæ regulariter cum episcopatu ad eorum successores non transiit, aliam *ordinariam*; quæ transiit; sed perquam falsum est illud, ordinariam po-

testatem duntaxat doctorum fuisse, non etiam pastorum et rectorum Ecclesiæ, qui potestate tum ordinis tum jurisdictionis gaudebant, eandemque in suas successores transmittebant.

(10) Ita concilium œcumenicum V. *Collat. VIII*, sentit: „Licet Spiritus sancti gratia et circa singulos Apostolos abundaret, ut non indigerent alieno consilio ad ea, quæ agenda erant: non tamen aliter voluerunt de eo, quod movebatur, si oporteret gentes circumcidi, definire, priusquam communiter congregati divinarum scripturarum testimoniis unusquisque sua dicta confirmaverunt."

(11) *Luc. XXIV.* 34.

(12) *Epist. XIV. edit. venet. olim. XII.*

(13) *Maldonat. comment. in Evang. Matth. C. XVI. v.* 19.

§. CCCXXXII.

Ut potestatis sacræ in Petro inprimis, dein et Apostolis institutæ ratio, indoles ac natura intimius perspiciatur, ejusdem exercitium, atque usum, quem Apostoli faciebant ipso nascentis Ecclesiæ principio, quod abundabat gratia divini Spiritus, considerare convenit. Jussi sunt prædicare fidem Jesu Christi, credentes baptizare, et instruere in præceptis, a Christo datis. Igitur exercitium potestatis acceptæ primo ac præcipue in prædicatione fidei, administratione sacramentorum, et instructione morum consistebat.

(*a*) Prædicatio fidei I. complectebatur demonstrationem veri, Dei, destructionem ido-

lolatriæ, cultusque dæmonum, mysterium incarnationis ac redemtionis generis humani, gratiam Christi in remissionem peccatorum, spemque æternæ salutis datam, media, per quæ ea gratia acquiri, conservari, augeri debebat. II. Necessitatem ejus fidei ad obtinendam salutem aperte docebant Apostoli, cautosque reddebant credentes, ne doctrinis novis adduci se vel latum unguem paterentur ab integritate et constantia professionis christianæ: *Fratres state et tenete traditiones, quas didicistis, sive per sermonem, sive per epistolam nostram.* (1) *Miror, quod tam cito transferimini ab eo, qui vos vocavit in gratiam Christi, in aliud evangelium. -- O insensati Galatae, quis vos fascinavit, non obedire veritati?* (2) *Multi seductores exierunt in mundum -- Omnis qui recedit, et non permanet in doctrina Christi, Deum non habet. -- Siquis venit ad vos, et hanc doctrinam non affert, nolite recipere eum in domum, nec ave ei dixeritis; qui enim dicit illi ave, communicat operibus ejus malignis.* (3) III. Denique declararunt, ac definierunt dubia in causis fidei exorta. *Si circumcidamini*, inquit Paulus, *Christus vobis nihil proderit -- evacuati estis a Christo, qui in lege jusificamini; a gratia excidistis.* (4) Sic decisum ac definitum est, gentes ad gratiam baptismi admittendas; (5) ac legalium observationem in lege nova haud necessariam esse. (6)

(*b*) Qui prædicationem et verbum fidei amplectebantur, baptismo tincti numero Sanctorum adiungi, et Ecclesiam ingredi censebantur: *qui receperunt sermonem ejus* (Petri) *baptizati sunt, et appositae sunt in die illa animae circiter tria milia.* (7) Cum igitur baptismus

communionem bonorum spiritualium, ac jus percipiendi alia Sacramenta conferret, satis erat Christo Apostolos mittenti dicere: *praedicate- baptizantes eos*; neque distinctiore aliorum Sacramentorum, juriumque et obligationum mentione opus fuit. Contra de non baptizatis ajebat Paulus: *Quid mihi de iis, qui foris sunt, judicare?* (b) In eos ergo, qui intus erant, jurisdictionem ac potestatem sacram exercebat, cui per ipsum baptismum subiiciebantur. Collato *baptismo* aliis etiam Sacramentis tum administrandis, tum conferendis occupabantur, sacramque potestatem exercebant Apostoli, quosque ipsi hac potestate donarunt. Sic de *Confirmatione* fit mentio Act. VIII. 17. et ibid. XIX. 6. de *Eucharestia* I. Cor. XI. a v. 23. Act. II. 42. *De pœnitentia* II. Cor. II. I. Joan. I. 9. de *extrema Unctione*. Iac. V. 4. De *Ordine* Act. VI. 6. ib. XIII. 2. I. Tim. IV. 14. II. Tim. I. 6. Denique de *matrimonio* Ephes. V. 32. I. Cor. VII. Hebr. XIII. 4.

(c) Annunciata fide, et collato baptismo, per quem jurisdictioni ecclesiasticæ subiiciebantur credentes, præcepta vitæ ac morum proponebant Apostoli tum generalia de spernendis caduci rebus, fugiendaque concupiscentia carnis oculorum ac superbia vitæ, et consectando fine cœlestis beatitatis, tum specialia de officiis statuum, conjugalis, herilis, parentalis, civilis. Definiunt, abstinendum esse a fornicatione, quam si simplex esset, gentes profanæ inter gravia scelera vix numerabant. (9) Ac Paulus quidem non modo universum naturæ jus, omniaque officia perfecta et imperfecta, sed etiam omnem rationem *decori* pauci verbis proponit observandam fidelibus: *De cetero fratres quæcunque sunt*

vera, quaecunque pudica, quaecunque justa, quaecunque sancta, quaecunque amabilia, quaecunque bonae famae, siqua virtus, siqua laus disciplinae; haec cogitata. (10)

(1) *II. Thessal. II.* 14.

(2) *Gal. I.* 6. *III.* 1.

(3) *I. Joan. v.* 7. 10. 11.

(4) *Gal. V.* 2. 4.

(5) *Act. X.* 47.

(6) *Ib. XV.* 28.

(7) *Act. II.* 41.

(8) *I. Cor. V.* 12.

(9) *Act. XV.* 29.

(10) *Phil. IV.* 8.

§. CCCXXXIII.

Potestas sacra Apostolis commissa versabatur, uti mox indicavi, in promulgandis et exponendis mysteriis fidei, in doctrina et administratione Sacramentorum, denique in morum informatione. Hæc *praecipua* ejusdem, non tamen *sola* fuerunt objecta. Ut de generibus aliis, in quibus versari debebat apostolica auctoritas, distinctius cognoscatur, animadvertendum est, Christum Dominum non minutim omnia præscripsisse, quæ pro temporum locorumque ratione in Ecclesia fieri, omittive præcipi, aut vetari deberent; sed potes-

tatem eadem sanciendi Apostolis eorumque successoribus reliquisse, unaque appromisisse Spiritum sanctum, a quo dirigerentur in regenda Ecclesia, et docerentur omnem veritatem. *Adhuc multa*, inquiebat divinus Magister, *habeo vobis dicere: sed non potestis portare modo. Cum autem venerit ille spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem.* (1) Ita nempe in oratione ante mortem ad suos habita divinum benignissime pollicitus est spiritum, a quo docerentur, quæ a se non audierant in præscribenda disciplina temporum rationi accommodata, aut quæ audita ab ipso etiam post resurrectionem, cum per dies 40. identidem eos viseret, non rite intellecturi erant; etsi pertinerent ad immutabilem fidei morumque honestatis aut divini juris positivi doctrinam, *docebit vos omnia*, *et suggeret vobis omnia, quacunque dixero vobis.* (2) Ex his inferes.

(*a*) In jure sacro complete sumto alia determinata sunt a Deo lege positiva aut necessaria; alia potestate humana, sed tamen sacra et ab ipso Deo concessa; cui quidem potestati dubium non est, quin ex divino præcepto respondeat obtemperandi obligatio. *Si Ecclesiam non audierit*, inquit Dominus, *sit tibi sicut ethnicus et publicanus.* (3) *qui vos audit, me audit: et qui vos spernit, me spernit.* (4) *Obedite præpositis vestris* inquit divinus Spiritus per os Doctoris gentium, *et subjacete eis.* (5)

(*b*) Secundum hæc consilia et voluntatem Dei Ecclesia perinde, ac multo etiam magis, ac quævis alia societas, indiget ordine ac directione externa per leges, judicia, ministrorum inspectionem ac curam, ut *omnia honeste et secundum ordinem fiant*, quemadmodum Paulus animadvertit; (6) cum ipsa et latissime pateat, et perpetuis inferorum machinationibus atque insultibus exposita fit, maximique momenti censeri debeat id, quod in negotio salutis ac divinæ religionis perperam aut recte fit. Quapropter exponenda sunt præcipua capita, in quibus determinandis Apostolorum potestas versabatur ultra ea, quæ de prædicatione et expositione fidei, de doctrina atque administratione sacramentorum, morumque informatione paulo ante indicata sunt. (7)

(1) *Joan. XVI.* 12. 13,

(2) *Ib. XIV.* 26.

(3) *Matth. XVIII.* 17,

(4) *Luc.* X. 16.

(5) *Hebr. XIII.* 17.

(6) *I. Cor. XIV.* 40.

(7) *De utroque genere juris sacri, determinato lege divina vel humana, accurate disserit S. Thomas.* 1. 2. *q.* 108. *art.* 1. *et* 2.

§. CCCXXXIV.

In obeundo divino cultu, in conventibus sacris, in perceptione Sacramentorum, precationibus publicis, usu donorum Spiritus sancti, quibus fideles tum

abundabant, necessario politia quædam, et ordo constitui, ac temporibus accommodari debuit. Huc igitur referri debent præcepta, atque ordinationes.

(*a*) De usu et abusu agapes. (1)

(*b*) De dono linguarum et vaticiniorum. (2)

(*c*) De honestate cultus mulierum in Ecclesiis; (3) et interdicto iisdem publice loquendi ac docendi officio. (4)

(*d*) De orationibus publice fundendis pro Regibus, et omnibus, qui in sublimitate sunt. (5)

(*e*) De ministerio viduarum pro variis functionibus religionem attingentibus. (6)

(*f*) Dubium non est, quin de jejuniis leges statuerint Apostoli, haud immemores divini effati: *venient dies, cum auferetur ab eis sponsus, et tunc jejunabunt.* (7) Similiter de vigiliis, ritu sepulturæ, celebratione paschatis, aliorumque dierum solemnium præcepta et consuetudines ab apostolica ætate et origine deinceps derivata fuisse, exploratum est.

(1) *I. Cor. XI. a v.* 18.

(2) *Ibid. C. XIV.*

(3) *I. Cor. XI.* 5.

(4) *Ibid. XIV.* 34.

(5) *I. Tim. II.* 2.

(6) *Ibid. V.* 9.

(7) *Matth. IX.* 15.

§. CCCXXXV.

In delectu novorum ministrorum Ecclesiæ, ordinatione eorundem, statuque vitæ et morum informando apertissime exeruit se, et emicuit Apostolorum singularis auctoritas et potestas. Crescebat in dies evangelica messis, quæ operarios desiderabat, ipsique paulatim deficere, ac resolvi se sentiebant: contra Ecclesiam usque ad consummationem seculi permansuram et dedicerunt, et vehementer optabant. Quapropter de Ministris varii ordinis, atque inprimis de successoribus deligendis, ordinandis atque informandis cogitare, atque agere debebant. *Ego jam delibor*, scribebat Paulus Timotheo suo, *et tempus resolutionis meae instat. - - festina ad me venire cito.* (1) Et Princeps Apostolorum, *justum arbitror*, inquit, *quamdiu sum in hoc tabernaculo suscitare vos in commonitione: certus, quod velox est depositio tabernaculi mei.* (2) Tria sunt autem in hoc negotio, in quibus Apostoli jus suum plenissima libertate ac potestate exercuerunt. Primum est *delectus* eorum, quos ad ecclesiastica munia promovendos judicarunt: secundum ipsa eorundem promotio, *ordinatio*, consecratio. *Tertium* regulæ seu canones,

quos delectis, et ordinatis ad vitæ munerisque informationem præscripserunt.

(*a*) In deligendis Ministris, Ecclesiæ, Pastoribus, et Successoribus ipsi Apostoli determinarunt qualitates, quibus ii, ut deligi possent, præditi esse debebant. *Oportet Episcopum irreprehensibilem esse, unius uxoris virum - - Doctorem - - non neophytum. - - oportet illum et testimonium habere bonum ab iis, qui foris sunt.* (3) *Considerate viros ex vobis boni testimonii septem, plenos Spiritu Sancto, et sapientia, quos constituamus super hoc opus.* (4) De qualitate Apostoli in locum Jude suffecti supra annotavi, quod ad rem præsentem æque pertinet. (5) Ex his primordiis irregularitates postea provenerunt.

(*b*) Promotio ad ministerium sacrum non fiebat sine sacra ceremonia ac solemnitate sacramentali, quæ in manuum impositione præmissis etiam orationibus ac jejuniis sita erat, et a solis Apostolis, et ordinatis ab iisdem Episcopis peragebatur. De viris septem a multitudine discipulorum præsentatis ad diaconatum, *hos*, inquit sacer Codex, *statuerunt ante conspectum Apostolorum, et orantes imposuerunt eis manus.* (6) Si ad solam œconomiam et administrationem peculii, destinandi Diaconi erant, quemadmodum erronee quidam asseruerunt; cur tam solicite desiderarunt Apostoli viros plenos Spiritu sancto et sapientia? quid præviis orationibus, ac impositione manuum fuit opus? De solemni electione et consecratione Pauli et Barnabæ mentio fit Act. XIII. 2. 3. et Tito Episcopo Paulus mandat; ut constituat per civitates Presbyteros. (7)

(c) Canonum denique Ministris Ecclesiæ præscriptorum plenæ sunt binæ Pauli epistolæ ad Timotheum, dein ea, quæ ad Titum data est. Hos ad observanda, quæ præceperat, cum potestate adstringit: *hæc tibi scribo - - ut scias, quomodo oporteat te in domo Dei conversari.* (8) *Formam habe sanorum verborum, quæ ex me audisti.* (9) Generales vitæ morumque regulas Ecclesiæ pastoribus reliquit ipse Apostolorum Princeps: *Pascite, qui in vobis est, gregem Dei, providentes non coacte, sed spontanee secundum Deum: neque turpis lucri gratia, sed voluntarie: neque ut dominantes in Cleris, sed forma facti gregis ex animo.* (10)

(1) *II. Tim. IV.* 6. 8.

(2) *II. Petr. I.* 13. 14.

(3) *I. Tim. III.* 2. 6. 7.

(4) *Act. VI.* 3.

(5) *Supra* §. *CCCXXVI.*

(6) *Act. VI.* 6.

(7) *Tit. I.* 5.

(8) *I. Tim. III.* 14. 15.

(9) *II. Tim. I.* 13.

(10) *I. Petr. V.* 2. 3.

§. CCCXXXVI.

Ad Officium Apostolatus sine dubio pertinebat jus ecclesiasticos conventus, et velut sacra comitia celebrandi, ac de rebus Ecclesiæ, et nascentibus controversiis ac turbis consulendi in medium. Istius-

modi conventus ac consultatio fiebat I. pro redintegrando Apostolorum numero, atque electione Matthiæ, Petro tanquam capite negotium proponente. (1) II. Pro electione septem Diaconorum, ac intestino dissidio sopiendo; cum Judæi Hellenistæ adversus alios Judæos conquererentur de neglectu viduarum suæ nationis in distribuendis vitæ subsidiis. Quo tempore munia partientes Apostoli dixerunt: *nos orationi et ministerio verbi instantes erimus*, cura temporalium aliis relicta. (2) Ita nimirum Ecclesia tanquam ordinatissimum corpus diversis jam tum constabat membris, non eundem actum habentibus, ad quæ apte continenda opus erat compage legum, per quas sua cuique membro officia et functiones describerentur. (3) Sic et Paulus declaravit: *non misit me Christus baptizare, sed evangelizare*. (4) Effectus istius electionis, qua Diaconi non ad solam temporalium curam destinati fuerant, ut animadversum est supra indicatur eodem loco actorum: *et verbum Domini crescebat, et multiplicabatur numerus discipulorum in Jerusalem valde: multorum etiam turbe Sacerdotum obediebat fidei. Stephanus autem plenus gratia etc.* (5) III. Alius indicatur conventus, qnando Petrus et Joannes dimissi a magistratu

Judæorum e custodia, *venerunt ad suos: et annunciaverunt eis, quanta ad eos Principes Sacerdotum et seniores dixissent*, (6) IV. In conventu iterum alio Petrus disceptantibus et obstrepentibus Judæis, cur alienigenas ad gratiam fidei admisisset, facti sui rationem reddidit. (7) V. Præcipuus erat conventus, qui deinceps generalibus Ecclesiæ Conciliis veluti formam præbuit, in quo controversia de circumcisione et legalibus ceremoniis definita fuit. Paulo et Barnabe Antiochiæ versantibus nonnulli, qui ex Judæa venerant, *docebant fratres: quia nisi circumcidamini secundum morem Moysi, non potestis salvari.* (8) Cum frustra obsisterent turbis Paulus et Barnabas. Hierosolymam se contulerunt, ubi easdem controversias, quæ Antiochenam exagitarunt Ecclesiam, compererunt. Ad eas finiendas convenere, quod quidem certo constat, Apostoli numero quinque, scilicet SS. Petrus, Joannes, Jacobus, Paulus, Barnabas. Disquisitione facta surrexit Petrus, tanquam Apostolorum atque universæ Ecclesiæ caput, atque ita conclusit, ut eos, qui recens ad fidem venerant, a ceremoniis legis Mosaicæ eximeret. Excepit ejusdem verba S. Jacobus Hierosolymitanæ urbis Episcopus, eaque Prophe-

tarum testimonio confirmavit. Horum sententiam cœtus universus secutus est, synodica in id edita epistola, quæ per delectos legatos ad novos egentibus, Antiochiæ et provinciarumSyriæ etCiliciæ fideles missa est. De hac velut prima Synodo animadvertenda nonnulla videntur.

(*a*) Si Christus perspicue omnia ordinare ac docere voluisset, istiusmodi dubitationes ac lites nullum habituræ locum erant. At providit nempe Ecclesiæ promisso in perpetuum Spiritu S. Præsentis quidem hæreseos falsitatem satis ostendebant tum revelatio Petro facta, tum conspicua gratia in conversos gentiles effusa, qui legem Moysi minime observabant (9); nihilominus ut Hierosolymam ad Concilium ascenderet Paulus, divina revelatione est jussus; (10) et in ipso Concilio *magna conquisitio facta est*; (11) in quidem locum apposite commentatur Calmetus: „ præsentia S. Spiritus, et fides a Jesu Christo obstricta, futurum, ut „ Ecclesiam suam nunquam ipse deserat, non „ prohibent, quin dilingenter omnia expendenda sint, ne forte error subrepat. Cavendum est enim maxime, ne Deus tentetur. „ Nemo ambigit, quin Apostoli et Patrum illorum plerique Spiritu sancto afflati fuerint: „ serio tamen illi curabant omnia; rem studio „ ac diligentia maturant; quamquam Deus miraculorum præjudicio sententiam, quam Paulus defendebat, præferre se non obscure declaraverat. Eandem regulam Ecclesia in Conciliis nunquam non servavit. Ad ferendam „ sententiam de dogmate, quantumvis certo et „ inconcusso, nunquam nisi post studium et

„ examen devenit. Id obsequii veritas, id re-
„ rum religionis gravitas exigit, et veluti ex-
„ torquet. „

(*b*) Definitio in hoc conventu facta partim ad dogmata fidei pertinebat; cum legales ceremoniæ ad salutem non necessariæ declararentur: partim ad naturalem morum honestatem de fornicatione fugienda: partim denique ad disciplinam de abstinentia a sanguine, et suffocato, et ab immolatis simulacrorum. In quam rem animadvertit Augustinus: *Apostoli elegisse mihi videntur pro tempore rem facilem, et nequaquam observantibus onerosam, in quo cum Israelitis etiam gentes propter angularem illum lapidem duos parietes in se condentem, aliquid communiter observarent. - - At ubi Ecclesia gentium talis effecta est, ut in ea nullus Israelita carnalis apparet; quis jam hoc Christianus observat, ut turdos et minutiores avinculas non attingat, nisi quarum sanguis effusus est? aut leporem non edat, si manu a cervice percussius, nullo cruento vulnere occisus est? et qui forte pauci adhuc tangere ista formidant, a ceteris irridentur. - - Abrogationem deiu legis Mosaicae eleganti similitudine S. Doctor declarat, quae pari ratione ad mutationem disciplinae ecclesiasticae transferri potest: Sicut aeger non debet reprehendere medicinalem doctrinam, si aliud illi hodie praeceperit, aliud cras, prohibens etiam, quod ante praeceperat; sic enim se habet sanandi ejus corporis ratio; ita genus humanum ab Adam usque in finem seculi, quamdiu corpus, quod corrumpitur, aggravat animam, aegrum atque saucium non debet divinam reprehendere medicinam, si in quibusdam hoc idem, in quibusdam vero aliud prius, aliud*

imposterius observandum esse præcepit, præsertim quia se aliud praecepturam esse promisit. (12)

(1) *Act. I.* 15.

(2) *Act. VI.* 4.

(3) *Rom. XII.* 4. 5. *item I. Cor. XII.* 22. *seq.*

(4) *I. Cor. I.* 17.

(5) *Act. VI.* 7. 8.

(6) *Act. IV.* 23.

(7) *Act. XI.* 2.

(8) *Act. XV.* 1.

(9) *Act.* X. 10. 45.

(10) *Gal. II.* 2.

(11) *Act. XV.* 7.

(12) *S. Augustin. L.*32. *c.* 13. 14. *contra Faustum.*

§. CCCXXXVII.

Temporalium quoque rerum curam non penitus nullam habuerunt Apostoli, soli tamen necessitati, non cupiditati servientes; de qua re pauca videntur annotanda, hujus loci maxime propria.

(*a*) In itineribus suis Apostoli, exemplo Christi alebantur a piis ac opulentis fœminis, et ubique reperiebant promtam recens conversorum liberalitatem. Etsi autem Apostolus Paulus eodem jure non sit usus; inculcat tamen fidelibus obligationem naturalem alendi Ministros Christi, et conferendi sumtus ad pias Ecclesiæ functiones: *Numquid non habemus potestatem*,

mulierem sororem circumducendi, sicut et ceteri Apostoli et Fratres Domini? - - si non vobis spiritualia seminavimus; magnum est, si nos carnalia vestra metamus? - - ita et Dominus ordinavit iis, qui evangelium annunciant, de evangelio vivere. (1)

(*b*) Quantitatem congruæ sustentationis non parem esse debere in cunctis Ecclesiæ Ministris, sed labori ac officio accommodandam esse, non obscure indicant Pauli verba: *qui bene praesunt præsbyteri, duplici honore digni habeantur, maxime qui laborant in verbo et doctrina.* (2)

(*c*) Curam pauperem et fidelibus diligentissime commendabant, (3) et ipsi gerebant; unde Paulus in Concilio Hierosolymitano, ut pauperum ne oblivisceretur, sibi a Petro, Jacobo et Joanne magnopere fuisse impositum scribit: *tantum ut pauperum memores essemus; quod etiam solicitus fui hoc ipsum facere.* (4)

(*d*) Qui illud perpetuo in ore habent ætate nostra: episcopatum esse apostolatum; hunc vero sine sacculo esse et pera secundum dictum Christi: *nolite, portare sacculum, neque peram*; (5) proinde illum quoque; non satis videntur attendere, quorsum evadant argumentando, nempe ad thesim damnatam Wicleffi n. 10. *contra Scripturam sacram est, quod viri ecclesiastici habeant possessiones.* Inepte specialis missio discipulorum ante mortem Servatoris, quo ad vicinas Judææ civitates ablegati sunt, transfertur ad apostolatum post resurrectionem Domini demandatum (6): ineptius vero extraordinarium apostolatus officium cum ordinario episcopatus munere confunditur.

(1) *I. Cor. IX.*

(2) *I. Tim. V.* 17. *Honor* vitæ temporalis subsidia, commodaque denotat, uti *despectus*, de quo fit

mentio *Act. VI.* subtractionem eorum, quæ ad vitam necessaria erant.

(3) *I. Joan. III.* 17. 18. *Jac. II.* 15. 16. singularem Christi Domini sententiam, quam frustra in Evangelistis quæsieris, scripto nobis reliquit Paulus traditione acceptam: *ipse dixit: beatius est magis dare, quam accipere. Act.* XX. 35.

(4) *Gal. II.* 10. *Conf. II. Cor. IX.* 6. *Phil. IV.* 18. 19.

(5) *Luc. X.* 4.

(6) In primo illo velut progymnasmate apostolatus Christus dixerat: *in viam gentium, ne abjeritis, et civitates Samaritanorum ne intraveritis. Matth. X.* 5. Postea dixit. *Euntes docete omnes gentes. Matth. ult.* Hinc ipse Dominus inquiebat paulo ante passionem suam: *quando misi vos sine sacculo et pera, et calceamentis; nunquid aliquid defuit vobis? et illi dixerunt: nihil. Dixit ergo eis, sed nunc, qui habet sacculum, tollat: similiter et peram. Luc. XXI.* 35. 36. Non eo hæc scripsi, quasi viris Ecclesiasticis curam pecuniæ et annonæ commendarem; sed ut inanissimæ argutiolæ eorum, qui bonis ecclesiasticorum invident, exploderentur.

§. CCCXXXVII.

Spectata institutione et origine potestatis sacræ, itemque illius multiplici objecto, necesse est, ut finis ejusdem potestatis consideretur, qui alius non est, nisi ut Ecclesia a Christo Domino ac Servatore fundata, esset, maneretque Una, Sancta, Catholica, et Apostolica.

(*a*) Ad unitatem conservandam conferebant inter se Apostoli, dubiaque exorta disquirebant ac definiebant; *ascendi*, inquit Paulus, *et contuli cum illi evangelium -- ne forte in vacuum*

surrerem, *aut cucurrissem.* (1) Hinc perpetuæ exhortationes ad fideles, ut digne ambularent vocatione - *soliciti servare unitatem spiritus in vinculo pacis. Unum corpus et unus spiritus*: *sicut vocati estis in una spe vocationis vestræ. Unus Dominus*, *una fides*, *unum baptisma.* (2) Cumque de ipso baptismo, quo in unitatem cogi debent fideles, contentiones inter Corinthios pullularent, aliique dicerent; *ego quidem sum Pauli*: *ego autem Apollo*: *ego vero Cephae* - gravissimis verbis ostendit Paulus, non a ministro, sed ab eo, cujus nomine Minister agit, virtutem ac vim baptismi pendere? *divisus est Christus*? interrogabat. Si divisus non est, unum est baptisma, quod Christi nomine confertur; unumque est corpus, in quod baptizati coagmentantur. (3) Unitas vero hæc etiam communis imperii vinculo continebatur; nam principatum, quem inter Apostolos obtinuerat Petrus, manifeste exercuit. Is enim præ aliis, cum de numero Apostolorum redintegrando ageretur, in medio fratrum surrexit; in quem locum Chrysostomus exclamat: *quam est fervidus*? *quam agnoscit creditum a Christo gregem*? *quam in hoc choro Princeps est*? *et ubique primus omnium incipit loqui*? (4) Dein vero cum implerentur Apostoli Spiritus sancto, hominesque prodigio linguarum in stuporem darent, primus vocem levavit Petrus, annuncians pœnitentiam, fidem in Jesum Christum, ac baptismum. (5) Idem occasione usus miraculi, quo claudum erexerat, repetit. (6) Congregatis Sacerdotibus ac Scribis solus respondet Petrus præsente Joanne. (7) Ananiam et Sapphiram, cum defraudatum deponerent pretium, vehementer increpat, ac morte quodammodo punit. (8) Cum iterum vocati essent Apostoli in judicium, *respondens Petrus*, *et Apo-*

stoli dixerunt : *obedire oportet Deo magis, quam hominibus.* (9) Simonem Magum, cum dona divini Spiritus pretio vellet emere, Petrus sublata voce solus damnat: *pecunia tua sit tecum in perditionem, quoniam existimasti, donum Dei pecunia possideri.* (10) De admittendis in Ecclesiam gentibus divina revelatio Petro primum fit, qui ejus rei rationem Apostolis ac Fratribus dein reddit. (11) Cumque in Concilio Hjerosolymitano eadem moveretur quæstio, primus sententiam promit, remque decidit, vel ante S. Jacobum Ecclesiæ illius Antistitem. (12) Denique cum carcere detineretur ab Herode, oratio fiebat sine intermissione ab Ecclesia ad Deum pro eo tanquam capite et pastore communi; quod nec de Paulo, nec Jacobo, cum vincti essent, proditum comperimus. (13)

(*b*) Doctrina Apostolorum, proposita consilia, exhortatio ad tolerantiam ærumnarum, ac contemtum rerum præsentium, dein ordinatio ac functiones novorum ministrorum ecclesiæ, aliaque omnia ita referebantur ad sanctificandos Fideles, ut Sanctorum nomine ipsi compellarentur.

(*b*). Exempla horum Sanctorum juncta apostolicis laboribus, atque inprimis exuberans gratia divini Spiritus id effecerunt paucis annis, ut eodem prope tempore Christi Ecclesia innotesceret orbi, et dominaretur, essetque *catholica. Et quidem in omnem terram*, scribebat Paulus ad Romanos, *exivit sonus eorum*, (Apostolorum) *et in fines orbis terrae verba eorum.* (14) *Fides vestra annunciatur in universo mundo.* (15) In hunc finem usi sunt potestate eligendi, ordinandi: ac mittendi novos operarios in mes-

sem uberrimam. Atque una catholicas epistolas exararunt: eodem tendebat studium componendi dissensiones, et aberrantes a sana doctrina, ad catholicam Ecclesiam reducendi.

(*d*) Non ignorabant Apostoli, præ innumeris electos se fuisse a Deo, quorum fidei ac doctrinæ fides totius Ecclesiæ inniteretur, ac veluti superstrueretur: sacerdotii quoque sive ordinationis potestatem et honorem a se in successores deinceps derivari ac propagari debere norant, hoc est, Ecclesiam esse *apostolicam*, semperque fore tum ob doctrinam, tum ob sacerdotii propagationem sciebant. *Nos testes sumus*, inquiebant, *Jesum Nazarenum Deus manifestum fieri dedit non omni populo, sed testibus præordinatis a Deo, nobis, qui manducavimus, et bibimus cum illo, postquam surrexit a mortuis; et præcepit nobis prædicare populo et testificari.* (16) Hinc non patiebantur, diversam uspiam et a se non provenientem doctrinam spargi: *Siquis vobis evangelizaverit, præterquam id, quod accepistis, anathema sit.* (17) *Siquis hanc doctrinam non affert, nolite recipere eum.* (18) *Vos estis cives Sanctorum - superaedificati super fundamentum Apostolorum et Prophetarum.* (19) Ostendebant enim Apostoli, quomodo prophetarum vaticinia in Christo expleta sint: *huic* (Christo) *omnes prophetæ testimonium perhibent*, (20) ut proinde non Apostolorum duntaxat, sed prophetarum etiam doctrinæ Ecclesia catholica inniteretur, eaque non tam conderetur de novo, quam perficeretur secundum rudimenta a patriarchis et prophetis posita.

(1) *Gal. II.* 2.

(2) *Ephes. IV.*

(3) *I. Cor. I.* 13.
(4) *Hom. III. in Acta.*
(5) *Act. II.*
(6) *Ib. III.*
(7) *Ib. IV.*
(8) *Ib. V.*
(9) *Ib. V.* 29.
(10) *Ib. VIII.*
(11) *Ib. X. XI.*
(12) *Ib. XV.*
(13) *Ib. XII.*
(14) *Rom. X.* 18.
(15) *Ib. I.* 8.
(16) *Act. X.* 39. *seq.*
(17) *Gal. I.* 9.
(18) *II. Joan. v.* 10.
(19) *Ephes. II.* 20.
(20) *Act. X.* 43.

§. CCCXXXIX.

Ad finem, quem exposuimus, et circa objecta paulo ante indicata, triplici modo versabatur collata a Christo in Apostolos potestas sacra, nempe vigilando seu inspiciendo, ferendo leges, et exequendo ea, quæ pro temporum ratione videbantur necessaria; erat igitur ea potestas *inspectoria*, *legislatoria*, *executoria*.

(*a*) Nihil pastoralis officii magis proprium est, quam vigilare, et inspicere, quid a grege, atque in grege agatur. Hinc Petrus tan-

quam universalis pastor dicitur *pertransiisse universos* (1) Paulus *solicitudine omnium Ecclesiarum* se distineri scribit. (2) Idemque et Timotheum *vigilare* jubet; eoquod futurum sit tempus, quo sanam doctrinam non sustinebunt homines, etsi omnia alia tolerent; (3) et Majores natu, quod ipso studio vigilantiæ et inspectionis Epheso ad se evocarat, gravissimis verbis monet: *Attendite vobis et universo gregi - - vigilate*: (4) denique præpositis Ecclesiæ vel idcirco obedientiam ac subjectionem exhibendam docet, eoquod ipsi *pervigilent*, tanquam rationem reddituri pro animabus. (5)

(*b*) Legislatoriæ Apostolorum potestatis exempla in epistolis eorundem, actisque a Luca conscriptis extant plurima. De legibus in concilio Hierosolymitano constitutis acute observat Chrysostomus, satis indicari ab Apostolis, plura ab illis *potuisse* constitui, si expedire judicassent; additque de epistola synodica: *Potuissent certe et absque literis; sed epistolani mittunt, ita, ut sit lex scripta: - - vide brevem epistolam, nihil abundans habere: neque epicheremata, neque syllogismos, sed imperium.* (6) Certe potestatem legislatoriam denotat *potestas clavium in regno cœlorum*: itemque illud: *si Ecclesiam non audierit; sit tibi sicut ethnicus*: attendite vobis et universo gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit *regere* Ecclesiam Dei *Obedite* præpositis vestris. Increpa illos dure - argue cum omni *imperio*. (7)

(*c*) Executoria Apostolorum potestas exerebatur pascendo fideles per doctrinam Sacramenta, orationes, Sacrificium, exempla: dein per ordinationem novorum ministrorum, ac

maxime per judicia, quæ duplicis quodammodo generis erant, civilia et criminalia, perque pænas, ac coercitionem. Si Ecclesiam non audierit, *sit tibi sicut ethnicus, Quid vultis? in virga veniam ad vos, an in caritate?* (8) *In promtu habentes, ulcisci omnem inobedientiam.* (9) Nota est sententia criminalis in Corinthium incestuosum: (10) et in Simonem magum (11) Legem etiam judicialem præscripsit Paulus: *Adversus presbyterum accusationem noli recipere, nisi sub duobus aut tribus testibus.* (12)

(1) *Act. IX.* 32.
(2) *II. Cor. XI.* 28.
(3) *II. Tim. IV.* 3. 5.
(4) *Act.* XX. 28. 31.
(5) *Hebr. XIII.* 17.
(6) *Hom. XXXIII. in Acta.*
(7) *Tit. II.* 15.
(8) *I. Cor. IV.* 21.
(9) *II. Cor.* X. 6.
(10) *I, Cor. V.* 5.
(11) *Act. VIII.* 20.
(12) *I. Tim. V.* 19.

CAPUT IV.

POTESTAS SACRA A CHRISTO INSTITUTA AD SUCCESSORES APOSTOLORUM ; OB EUNDEM FINEM TRANSIIT, UT ECCLESIA SIT, MANEATQUE UNA SANCTA CATHOLICA ET APOSTOLICA.

ARGUMENTUM.

§. CCCXL. Uti Ecclesia, sic potestas sacra in Ecclesia durabit semper. CCCXLI. Potestas Petro data, fuit jurisdictionis supremae, universalis, ac immediatae CCCXLII. talis transmissa est ad successores Petri. CCCXLIII. ad finem ut Ecclesia sit Una, Sancta etc. CCCXLIV. Potestas Apostolorum alia fuit extraordinaria: CCCXLV. alia ordinaria ad Episcopos propagata.

§. CCCXL.

Religionis et Ecclesiæ hostes parum curant, parumque esse curandum censent, quid de religione privatim quisque sentiat. At nempe unitati maxime adversantur, et potestati sacræ, qua in unum corpus conjunguntur omnes, et universo statui ecclesiastico, quamdiu is sacram potestatem exercet, sibique divino concessam jure vindicat, ut per sacrum imperium tanquam commune vinculum omnia ac singula membra intra unitatem, atque unam communionem sanctam, catholicam et apostolicam constringat. Putant insani homines, efficere se posse occultis ma-

chinationibus apertaque, vi ut sacrum istuc imperium convellatur, unitas dissolvatur, status Ecclesiasticus intereat. Equidem non ignoro, multos esse modos, casusque, queis civile interit imperium, ac civilis status in anarchiam abit; novi illud quoque, integras provincias a subjectione erga Ecclesiam, atque ab ecclesiastico imperio avelli posse, atque æternum pessum dari; sed ultra eos nempe limites nec illam subjectionem tollent, nec illud imperium conculcabunt, ultra quos ipsam Ecclesiam non ita diminuent, quo minus sit, haberique possit una, sancta, catholica et apostolica. Sic igitur tanquam rem indubitatam statuo: *quatenus Ecclesia Christi reipsa est, haberique debet una, sancta, catholica et apostolica, eatenus sacra Ecclesiae potestas, sacrumque imperium pertinet, vimque suam retinet: quatenus exercitium imperii sacri impeditur, eatenus verae religionis exercitium impeditur: quatenus sacrum imperium reipsa tollitur, ipsa vera Christi religio tollitur.* Totum id sequentibus argumentis palam fiet.

(*a*) Ipsa institutio ac professio sacra potestatis ad dogmata religionis ac fidei pertinet: hac ergo potestate impedita vel sublata impeditur vel tollitur unitas fidei et religionis.

(*b*) Extra catholicam unitatem, siqua sacramenta tenent Sectarii ab Ecclesia avulsi, ceu baptismum et ordinem, ea avulsis ac schismaticis non proficiunt ad vitam; quia non vivificatur spiritu Christi, qui non est in corpore Christi; et *quia Ecclesia catholica sola est corpus Christi*, ut inquit S. Augustinus. (1) Aeternæ veritatis oraculum est: *si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus et publicanus.* Qui sicut ethnicus habendus est et publicanus; membrum non est sanctæ Ecclesiæ, quando Ecclesiam non audit.

(*c*) Nec singuli homines nec psrticulares Ecclesiæ catholico nomine et iure censeri possunt, nisi quatenus unitati catholicæ adhærent; non adhærent autem, qui rebellione et contumacia sese ab illa segregant.

(*d*) Apostoli potestatem et imperium in fideles exercuerunt: refractarios ejecerunt, id jus in eos transiit, qui vicem et locum Apostolorum tenent: quomodo ergo in Ecclesia apostolica est, quem Apostoli *e*jiciunt ex suo grege?

(*e*) Christus promisit, contra Ecclesiam non prævalituras portas inferi; semper igitur vera erit professio articuli catholici: *Credo Unam, Sanctam, Catholicam et Apostolicam Ecclesiam.* Sed hanc stabilitatem inde provenire ab ipso Christo didicimus, quia Ecclesiam suam supra petram ædificavit: et quia Apostolis se præsto futurum usque ad consummationem sæculi promisit. Semper igitur in Ecclesia futuri sunt, qui Apostolorum locum ac principatum tenent, ac quibus Christus in regenda Ecclesia adsti-

turus est, usque ad consummationem sæculi. Hæc generatim annotata distinctius nunc evolvemus.

(1) *Epist.* 50. *ad Bonifacium.*

§. CCCXLI.

Institutio supremæ in Ecclesia potestatis, in Petro facta est, ut dictum supra. Videndum nunc est, cujusmodi ea fuerit potestas: anne et quanta in successores Petri transierit, et quidem ad eum finem ut Ecclesia sit, maneatque una, sancta, catholica et apostolica. Tria hoc ordine exequemur breviterque, illud primo, cujusmodi potestas fuerit a Christo in Petrum collata.

(*a*) Potestas Petri non prærogativa honoris inter Apostolos fuit, nec solius directionis aut præsidii inter pares, sed veræ auctoritatis et jurisdictionis. Id apertissime indicat ratio fundamenti, pastoris universalis, officiumque confirmandi fratres. Neque enim fundamentum ad parerga ædificii, et ornamenta pertinet; et curam pascendarum ovium demandare multo plus est, quam primam inter oves constituere, et qui confirmandi fratres officio fungitur, majori ac fratres, vi et firmitate pollere debet. Cui Christus dedit claves regni cœlorum, quod regnum est Christi, eum regni sui vicarium, ac visibile caput esse voluit; Christi igitur vicarius et Ecclesiæ caput erat Petrus, habebaturque a tota retro antiquitate. Unde damnata fuit ac proscripta in concilio Constantiensi pro-

positio VII. Hussii : *Petrus non est, nec fuit caput sancta Ecclesiae catholicae.* Porro vicarius regni, cui claves, id est, suprema potestas in regno commissa est, non solo honore præeminet, nec caput impositum est, corpori solius ornamenti causa:

(*b*) Hæc jurisdictionis potestas Petro collata, vi institutionis fuit potestas *universalis.* Quia totum *ædificium*, non modo lapides, aut nonnulli muri eidem superstructi sunt. Cui *totus grex* committitur, jus pascendi singulas oves et universas habet. *Claves regni* ad omnes pertinent regni partes. Indefinite ac sine exceptione dictum est: *Confirma fratres* : *quidquid* solveris vel ligaveris in terris : erit solutum vel ligatum in cœlis.

(*c*) Eadem potestas *suprema* erat in tota Ecclesia. Neque enim fondamentum a parte quadam ædificii, sed ædificii partes singulæ et universæ a fundamento firmitatem habent : nec membra super caput, sed caput est positum super membra : et pastor supra gregem est, non vicissim ; et qui confirmat, atque in officio fidei, et unitatis continet fratres, omnibus præeminet. Eandem idem supremæ potestatis claves regni, et jus solvendi aut ligandi omnia ingerunt.

(*d*) Fuit denique Petri potestas *ordinaria ac immediata.* Qui *mediatam* volunt, non modo explicatis fundamenti, pastoris, clavium, juris solvendi aut ligandi etc. sed receptis etiam in jure publico distinctis notionibus adversantur. Novi, esse et nominari potestatem aliquam *minus plenam* aliquam *limitatam*, aliquam *delegatam.* Sed mediatæ potestatis nec aliqua ne-

in devia abigi poterat denique auctus fratrum numerus, et diminutus fervor multo ac antea confirmari magis magisque debuit effatis scripturæ accedit traditio: utriusque sensum extra omnem dubitationem ponit, atque illustrat infallibi,is Ecclesiæ definitio ac doctrina, cujus præcipua quædam capita attexam.

(*a*) Reprobata est, ac damnata Hussii propositio XXVII. *Non est scintilla apparentiæ, quod oporteat esse unum caput in spiritualibus regens Ecclesiam, quod semper cum Ecclesia ipsa militante conversetur et conservetur.* Dein propositio XXVIII. *Christus sine talibus monstruosis capitibus, per suos veraces discipulos sparsos per orbem terrarum melius suam Ecclesiam regularet.* Propositio Lutheri XXV. damnata per Leonem, et rejecta a toto orbe catholico: *Romanus Pontifex Petri successor, non est Christi Vicarius super omne totius mundi Ecclesias ab ipsos Chsisto in B. Petro institutus.* Et propositio XXVI. *Verbum Christi ad Petrum: Quod, cunque solveris super terram etc.* Matth. XVI. *extenditur duntaxat ad ligata ab ipso Petro.*

(*b*) Concilium generale Lateranense IV, a. 1216. ita docet: *Romana Ecclesia disponente Domino, super omnes alias ordinariæ potestatis obtinet principatum, utpote Mater universorum fidelium, et Magistra.* (1)

(*c*) Concilium generale Florentium a. 1439, in definitione fidei, utriusque Ecclesiæ græcæ et latinæ consensu ita pronunciat: *Definimus*

sanctam apostolicam sedem et Romanum Pontificem in universum orbem tenere primatum, et ipsum Pontificem Romanum successorem esse B. Petri Principis Apostolorum, et verum Christi Vicarium, totiusque Ecclesiæ caput, et omnium Christianorum Patrem et Doctorem existere, et ipsi in B. Petro pascendi, regendi, gubernandi Ecclesiam universalem a Christo plenam potestatem traditam esse; Quemadmodum etiam in gestis conciliorum æcumenicorum, et in sacris canonibus continetur. (2)

(*d*) Denique professio fidei ex mente concilii Tridentini edita a Pio P. IV. et ubique terrarum recepta, cunctisque ad cathedras promovendis proposita de Sede apostolica in hunc modum edicit: *Sanctam, Catholicam et Apostolicam Ecclesiam Romanam, omnium Ecclesiarum Matrem et Magistram agnosco, Romanoque Pontifici B. Petri Apostolorum Principis, Successori, ac Jesu Christi Vicario veram obedientiam spondeo ac juro.* Nempe potestati supremæ, ordinariæ et universali non potest non respondere universalis omnium obediendi necessitas et obligatio.

(1) *Conf. c. Antiqua.* 23. *de Privilegiis*; ut comparatione facta Romanæ sedis cum aliis præcipuis terrarum sedibus eminentiam potestatis supremæ, universalis et ordinariæ distinctissime perspicias.

(2) Sunt, qui ex versione græca verba definitionis ultima sic putant accipienda. *Quem ad modum* et in actis conciliorum æcumenicorum et in sacris canonibus continetur. vimque in eo volunt esse, ut sensus sit: *juxta eum modum*, qui et in gestis etc. ac si concilia et canones pontificiæ potestati modum ac limites aliquando posuissent. *Quasi Romanæ Ecclesiæ legem concilia ulla præfixerint, cum omnia consilia per Roma-*

næ Ecclesiæ auctoritatem et facta sint, et robur acceperint, et in eorum statutis Romani Pontificis patenter excipiatur auctoritas. Ita Paschalis II. in c. significasti 4. de Elect. Quod quidem capitulum *Eman. Gonzalez Paschali I.* adscribendum putat. Sed cujus cujus Paschalis ea fuerit animadversio, certe illam confirmat SS. concilium Tridentinum principio *Sess. V. de Reform, et C 21., Sess. XXV.* ubi salvam semper auctoritatem Sedis apostolicæ esse et intelligi debere declarant. Inais igitur et putida videtur ea definitionem Florentinam interpretandi ratio.

§. CCCXLIII.

Institutio supremæ in Ecclesia potestatis, ejusque in Romanos Pontifices derivatio seu progressio non alium finem habet ex mente et voluntate Christi, nisi ut ejus vi ac jurisdictione Ecclesia sit, maneatque Una, Sancta, Catholica et Apostolica; de qua re omnem ratiocinationem meam uno ex loco, eoque percelebri pétam antiquissimi Patris, Martyris et Lugdunensis Episcopi S. Irenæi, qui apostolicorum Patrum auditor, ac suppar fuit; quique, etsi occidentalis Episcopus fuerit, origine tamen orientalis *ea scripsit*, quemadmodum Petrus de Marca inquit, (1) *quae omnes sentiebant.* Is in libris quos pro catholica fide contra hæres exaravit, inprimis affirmat, facillime traditionem et doctrinam Apostolorum inveniri posse, modo vera audire quis velit, et ad originem apostolicam redire: *traditionem Apostolorum in toto mundo ma-*

nifestatam, in Ecclesia ad est perspicere omnibus, quia vera velint audire. (2) Ad Ecclesias dein apostolicas, sive ad Episcopos ab Apostolis institutos, eorumque successores provocat, qui depositum doctrinæ illibate adhuc custodissent. Sed valde longum id foret, subjungit, in hoc libro omnium Ecclesiarum enumerare origines. Imo cum ætate nostra jam diu defecerint aliæ ab Apostolis fundatæ, id nunc quidem impossibile foret omnino; quapropter ad Romanam Ecclesiam recurrendum ait, idque speciali ex causa, quæ in aliis Ecclesiis ab Apostolis fundatis non obtinet. Verba S. Patris hæc sunt: *Sed quoniam valde longum est, in hoc tali volumine omnium Ecclesiarum enumerare successiones; maximae et antiquissimae et omnibus cognitae, a gloriosissimis duobos Apostolis Petro et Paulo Romae fundata et constitutae Ecclesiae, eam, quam habet ab Apostolis, traditionem, et annunciatam hominibus fidem, per successiones Episcoporum pervenientem usque ad nos indicantes, confundimus omnes eos, qui quoquo modo vel per sui placentiam malam, vel per vanam gloriam, vel per cecitatem et malam sententiam, praeterquam oportet, colligunt. Ad hanc enim Ecclesiam propter*

potentiorem principalitatem necesse est, omnem convenire Ecclesiam, hoc est, eos, qui sunt undique fideles, in qua semper ab his, qui sunt undique, conservata est ea, quae ab Apostolis est traditio. Atque hoc est testimonium illud tanti Doctoris, quod pro certissimo oraculo omnibus seculis habitum fuisse, Bossuetus pronunciat. (3) Jam diligenter velim animadvertas:

(*a*) Necessitatem omnium totius orbis fidelium conveniendi ad Ecclesiam Romanam, id est, consentiendi et concordandi cum eadem in doctrina, S. Irenæus derivat ex potentiore ejusdem Ecclesiæ principalitate; ubi *principalitas* ad primatum, *potentioris* expressio ad præcipuam quandam ac præstantiorem potestatem ac jurisdictionem refertur. Et quia hæc potentior principalitas seu primatus jurisdictionis in Romano Pontifice residet, patet primatum unitatis causa esse institutum, cujus potestate ac vi omnes undique Fideles attraherentur in unitatem apostolicæ doctrinæ. Hinc Petrus de Marca, juxsta sinceriorem eorum verborum interpretationem, eam esse vim unitatis, inquit, quæ principium et originem a Petri Sede trahit, *ut cum ea sentiendi necessitatem ceteris imponat.* (4)

(*b*) Eadem potentior principalitas, quæ in fidei unitatem cogit Fideles orbis terrarum, ad sanctitatem eos dirigit, ac repudianda et spernenda docet ea, quæ a Sectariis *per sui placentiam malam vel vanam gloriam vel per cæ-*

citatem et malam sententiam adinventa et excocta sunt. Apostoli enim, eorumque successores *nihil tale docuerunt*, *neque cognoverunt*, *quale ab his* (Hæreticis) *deliratur*; ut inquit S. Irenæus eodem loco. Romanæ quidem Ecclesiæ præcipua prærogativa est sanctitas, quam eidem in Tridentina professione fidei attribuimus; ut sancta sit tum ob maximum numerum sanctorum Antistitum, qui eam tenuerunt, tum quod a Domino constituta sit Mater et Magistra reliquarum Ecclesiarum.

(*c*) Dum in unitatem trahuntur, qui sunt undique fideles velut in commune centrum, eoipso potentior illa principalitas, ut et catholi ca sit Ecclesia, et ut singula membra cum Ecclesia Romana convenientia catholicæ Ecclesiæ prærogativis ac juribus gaudeant, efficit. Antiquis quidem Patribus idem visum est, cum catholica communicare Ecclesia, ac cum Romana communicare. Nimis longum est, inquit S. Irenæus, singularum Ecclesiarum enumerare successiones, ac multis id evaderet impossibile: at quid expeditius, quam sentire et communicare cum Romana Ecclesia, fidemque suam conformare cum fide Romanæ Ecclesiæ, quam *maximam* vocat *et antiquissimam et omnibus cognitam*?

(*d*) *Apostolicæ* Ecclesiæ membrum nulla veritatis specie censeri potest, qui Romanæ Ecclesiæ non adhæret, in qua una et apostolica doctrina et successio sacerdotii inde a prima Ecclesiæ origine adhuc conservata est. Eam successionem enumerans S. Irenæus ita concludit: *hac ordinatione et successione ea*, *quæ est ab Apostolis in Ecclesia traditio et veritatis præconatio* (prædicatio) *pervenit usque ad nos. Et*

est plenissima hœc ostensio, *unam et eandem vivificatricem fidem esse*, *quae in Ecclesia ab Apostolis usque nunc sit conservata et tradita in veritate.* Ita potentior principalitas seu jurisdictionis Pontificiæ primatus, qui in sui communione, communique consensu continet Fideles, eo pertinet fine dubio, ut ratio apostolicæ Ecclesiæ conservetur.

(1) *De concordia L. I. C. II. n.* 6.

(2) *Contra Hæreses L. III. C.* 3.

(3) *In Orat. de Unitate. S. Irenéae prononcé cet oraclé reverré en tous les siecles.*

(4) *Loc. cit.*

§. CCCXLIV.

In Petro *suprema* Ecclesiæ potestas, non tamen *sola* instituta est, neque sola ad successores pervenire debuit; quia in eodem Petro et aliis Apostolis potestatem quoque episcopalis ordinis et jurisdictionis institutam fuisse, et ad successores propagatam tum ex scriptura tum ex traditione discimus. Ac quando Christus dixit: *hoc facite in meam commemorutionem*: *mittam spiritum veritatis*, *qui maneat vobiscum in aeternum* : *ille docebit vos omnia. Ego vobiscum sum usque ad consumationem seculi*; certe et successores Apostolorum designavit. Cum vero alia Apostolatus jura fuerint *extraordinaria*, ac personalia, quæ cum ipsis

extinguenda, aut certe lege ordinaria non transmittenda erant: alia *ordinaria* et quasi realia ad posteros etiam pertinentia; idcirco altera ab alteris distinguenda sunt, ut episcopalis potestatis genuina origo ac idea formetur.

(*a*) Apostolorum officium erat, ut eorum, quæ a Jesu Christo gesta erant, testes de visu et auditu essent, coram universo orbe. Id personæ eorundem proprium erat, et personarum morte per se cessare debuit. Neque infallibilitas, quæ singulis Apostolis in prædicanda fide, et moribus informandis attribuitur, ad singulos eorum successores pervenit, aut pervenire debuit; cum istorum auctoritas non extendatur per se extra suos subditos et Ecclesias particulares; uti mox dicam; hos vero et has errare circa fidem, non repugnet. In his ergo infallibilitas certa non est, nisi ea conditione, si concordent cum fide Ecclesiæ catholicæ, seu cum Romana, quacum totam Ecclesiam catholicam consentire necesse est, uti ex Irenæo explicavimus.

(*b*) Apostolorum missio et potestas immediate a Christo profecta est, nec ullis finibus locorum circumscripta: *euntes mundum universum prædicate evangelium omni creaturae.* (2) Sic enim in illis Ecclesiæ initiis ex Mente Christi opus erat. At cum postmodum Apostoli Episcopos consecrarent, eos certis alligabant locis, certamque iis portionem gregis assignabant. Attendite vobis et universo gregi, *in quo* vos Spiritus sanctus posuit; ajebat Paulus; et Petrus: pascite, *qui in vobis est*, gregem Dei - - -

et cum apparuerit Princeps pastorum, percipietis immarcescibilem gloriæ coronam. (3) Quæ quidem verba satis indicant, usque ad adventum Christi judicis præsto futuros esse pastores gregis Dei, et permansuram pastoralem potestatem. Ea diœcesium, uti hodie vocamus, assignatio et alligatio ad easdem manifestissime apparet ex Apocalypseos C. II. et III., ubi de septem stellis, et septem candelabris, id est, septem Asiæ Episcopis et Ecclesiis particularibus agitur. Hinc ad successores non transiit, quod Apostolis competebat, jus fundandi novas sedes episcopales, consecrandi Episcopos; nisi id ipsum facere jussi essent auctoritate apostolica, uti Paulus Tito in mandatis id dederat: *ut constituas per civitates presbyteros, sicut et ego disposui tibi.* (4) Siquid extra Diœcesin suam susceperunt Episcopi, id vel consensu eorum factum est, a quorum id arbitrio pendebat, vel ex caritatis lege vel denique cum congregatis Synodis in medium consulerent de re communi Ecclesiæ universalis, aut amplioris districtus.

(c) Neque donum miraculorum ordinaria lege ad successores Apostolorum transmitti debuit; nam ut sapientissime animadvertit Gregorius M.: *Hæc necessaria in exordio Ecclesiae fuerunt. Ut enim ad fidem cresceret multitudo credentium, miraculi fuerat nurienda. Quia et nos, cum arbusta plantamus, tamdiu eis aquam infundimus, quosque ea in terra jam coaluisse videamus: et si semel radicem fixerint, irrigatio cessabit. Hinc est enim, quod Paulus dicit: linguae in signum sunt non fidelibus, sed infidelibus.* (5) Nemo hominum jus habet exigendi a Deo portenta, aut certum divinæ revelationis modum; in illos vero, qui in media cœ-

cutinnt orthodoxæ veritatis luce, illud effatum cadit divini magistri: *neque siquis ex mortuls resurrexit, credent.* (6)

(1) Ex celebratissima Irenæi sententia omnium particularium Ecclesiarum fides consentire debet cum Romanæ Ecclesiæ fide; et secundum observationem quandam S. Augustini Romana fides non potest non consentire cum fide ceterarum Ecclesiarum. *Sic enim ait L. I. C. 2. in Julianum, loquens de Innocentii P I. definitione contra hæresim Pelagianam ad Africanos missa: Quid enim potuit ille vir sanctus Africanis respondere Conciliis, nisi quod antiquitus apostolica Sedes et Romana cum ceteris tenet perseveranter Ecclesia?*

(2) *Marc. ult.*

(3) *I. Petr. V.* 2. 4.

(4) *Tit. I.* 5.

(5) *Hom.* 29. *in Evang. post initium.*

(6) *Luc. XVI.* 31.

§. CCCXLV.

Indicatis extraordinariis apostolatus juribus ad ordinaria transeamus, quæ in successores Apostolorum ob permanentem Ecclesiæ finem derivari debuerunt, ut nempe usque ad consummationem seculi una esset, sancta, catholica et apostolica.

(*a*) Quemadmodum unitas a Christo constituta poscebat, ut apostoli Petrum tanquam caput totius Ecclsiæ, et universi gregis pastorem; eximia præditum potestate agnoscerent; quam is reipsa exercuit; (1) ita non poterant iidem Ecclesias per provincias instituere, nisi

eædem Petrum tanquam caput respicerent, eidemque subjicerentur. Luculentum testimonium præbet epistola Viri apostolici et Martyris S. Ignatii Episcopi Antiocheni scripta ad Romanos, quam hisce verbis orditur: *Ignatius - Ecclesiæ dilectae et illuminatae per voluntatem illius, qui vuit omnia, quae sunt secundum caritatem Jesu Christi Dei nostri: quæ præsidet in loco Romanae regionis, Deo digna, decentissima, castissima, et praesidens in caritate, Christi habens legem etc.* Poscebat eadem unitas, ut causæ graviores, difficiliores, ac ad communem præsertim Ecclesiæ disciplinam pertinentes ab Apostolis, multoque magis a successoribus eorundem ad Caput et Principem Ecclesiæ referrentur; quod factum a Paulo in quæstione de rituum Judaicorum usu animadvertit Petrus de Marca (2) Aliud exemplum ejusmodi relationis extat in causa schismatis paulo post mortem Apostolorum in Ecclesia Corinthiorum exorti, atque ad Sedem apostolicam relati. (3) Eadem unitas poscebat, ut potestas singulorum Episcoporum subordinata esset supremi capitis ac pastoris potestati, a qua in usu jurium et functionum episcopalium intra diœcesin pro temporum ratione temperaretur, ac restringeretur; quemadmodum Paulus extraordinaria apostolatus auctoritate potestatem Episcoporum Thimothei, ac Titi temperavit, ac restrinxit, prohibendo ordinationem bigamorum, ac neophytorum, præscribendo qualitates ordinandorum, leges judiciales, evocando ad se majores natu, id est, Episcopos ac Presbyteros districtus Ephesini.

(*b*) Ut Ecclesia sancta esset, et fideles sanctificarentur, necesse erat, ut jus prædicandi doctrinam sanctam, reprobandi ac confutandi errores, dein ut potestas ordinis, ac jus or-

dinandi, ab Apostolis in Successores transiret; qui gregem suum doctrina, sacrificio, Sacramentorum administratione sanctificare debebant.

(c) Ut catholicæ censerentur particulares Ecclesiæ, quibus Apostolorum Successores præerant, necesse fuit, ut iidem cum adhærente grege in communione persisterent cum aliis unitate fidei et caritatis conjunctis, omnesque ac singuli velut glutino Sacerdotum, ut Cyprianus inquit, inter se uniti in commune centrum catholicæ unitatis tenderent. In hunc finem gradus quidam episcopalis jurisdictionis introducti sunt, ut infra dicemus.

(d) Apostolicæ Ecclesiæ conservandæ ratio exigit, ut successores Apostolorum, quibus doctrinæ depositum commissum est, de fide ac traditione judicandi potestate, et jure suffragii in Conciliis gauderent; utque ipsi operarios, quibus indigent in pascendo grege suo, mitterent, et auctoritate donarent, ceu legitimos Ministros ex apostolica origine descendentes. Ad hæc vero ordinaria episcopatus jura exercenda opus est, ut successores Apostolorum potestate inspectoria, executoria, legislatoria ad regendum ac pascendum gregem pollerent; cui potestati certa subditorum respondet obtemperandi obligatio, ex jure divino proveniens. (4)

(1) *Supra* §. *CCCXXXIII.* (*a*) Nil mirum, quod Petrus in personas Apostolorum non memoretur judicium et potestatem exercuisse; nam status eorum qui summa erant præditi potestate, et a fide deficere a Deo eruditi non poterant, a supremæ in Petro jurisdictionis usu eos eximebat; quæ est animadversio Petri de Marca in diss. de singulari Primatu Petri *n.* 5.

(2) *Ibid n. VII.*

(3) *Constat in Epist. Rom. Pontif. Epistola I. S. Clementis ad Corinthios*, Jure quæritur, cur Ecclesia Corinthia ad Romanorum confugerit Ecclesiam seditionis componendae causa, nisi in ea superius quoddam magisterium et eminentiorem auctoritatem agnovisset; per quam dein pax Corinthiis feliciter revocata est.

(4) Hinc damnata Hussii propositio XV.,, Obedien-,, tia ecclesiastica est obedientia secundum adinventionem Sacerdotum,, Ecclesiæ, praeter expressam auctoritatem scripturarum. ,,

CAPUT V.

DELINEATUR HIERARCHIA, ET DETERMINATUR SUBJECTUM POTESTATIS A CRISTO INSTITUTÆ, ET AD POSTEROS TRANSMISSÆ.

ARGUMENTUM.

§. CCCXLVI. Hierarchia Ordinis et Jurisdinis. CCCXLVII. GradusOrdinumCCCXLVIII. Gradus Jurisdictionis. CCCXLIX. Origo horum graduum CCCL. Metropolitani. CCCLI. Exarchi, Primates, Archiepiscopi. CCCLII. Patriarchae CCCLIII. Unitas Episcopatus in Ecclesia. CCCLIV. Claves Ecclesiae datae sunt uni et unitati. CCCLV Richerismus. CCCLVI. Principi Laico non competit potestas sacra CCCLVII. Hypotheses Protestantium de regimine sacro. CCCLVIII. An concilium supra Papam? CCCLIX. Limites Potestatis Pontificiae, CCCLX. et Episcopalis. CCCLXI. Plenitudo potestatis. CCCLXII. forma status et imperii ecclesiastici. CCCLXIII. An potestas Episcoporum immediate a Deo?

§. CCCXLVI.

Potestas sacra in Petro et Apostolis instituta, atque ad posteros transmissa

duntaxat ea parte adhuc spectata est, qua illa ad jus ecclesiasticum publicum pertinet, sive publica est et rectoria, et velut in apice Sacerdotii constituta. Sunt functiones sacræ et ministeria sacra, ad quæ tota episcopalis ordinis dignitate et potestate opus haud est; quæ tamen magnum numerum sacrorum ministrorum poscunt ob ipsam frequentiam et varietatem eorum ministeriorum, et infinitum credentium numerum, quibus eadem ministeria impendenda sunt. Ne igitur multitudine vilesceret dignitas episcopalis, inferiores gradus Sacerdotii a Christo fuerunt instituti, atque officia arctioribus constricta limitibus. Cum tamen ob ipsam Ecclesiæ per amplissima locorum regionumque diffusionem non potuerit non ingens summorum Sacerdotum, sive Episcoporum numerus provenire; proinde factum est, ut inter ipsos inducerentur gradus qnidam ac ordines jurisdictionis amplioris aut strictioris, ut sic inferiores ministri per medios, ac medii per superiores in commune unitatis centrum traherentur, atque in id velut confluerent. Duo ergo, cum de subjecto potestatis sacræ generatim agitur, considerare necesse est.

(*a*) Gradus ordinum Episcopatu etiam inferiorum pro peragenda re divina, et obeundis ministeriis sacris, per quæ spiritualis ac privata populi fidelis utilitas et sanctificatio procuratur; quæ est *Hierarchia ordinis.*

(*b*) Gradus jurisdictionis pro regimine publico Ecclesiæ constituti non modo inter supremum pastorem, qui universo gregi præest, et pastores Episcopos portionem gregis tenentes; sed etiam inter hos ipsos Episcopos jure divino cetera æquales, sed ecclesiastica provisione non æqualibus jurisdictionis et potestatis publicæ exercendæ gradibus distributos, in quo *Hierarchia jurisdictionis sita est.*

§. CCCXLVII.

Hierarchia ordinis ad augustissimum Eucharistiæ Mysterium maxime pertinet, pro quo externum ac visibile sacerdotium a Christo institutum est cum potestate consecrandi, offerendi et ministrandi corpus et sanguinem ejus, nec non et peccata dimittendi et retinendi; quemadmodum sacrosancta docet Tridentina synodus. Cum autem divina res sit tam sancti Sacerdotii ministerium; consentaneum fuit, quo dignius et majori cum veneratione exerceri posset, ut in Ecclesiæ ordinatissima dispositione plures, et diversi essent ministrorum ordines, qui sacerdotio ex officio deservirent. Omnem de hac Hierarchia doctrinam sacra Synodos Sess. XXIII. exhibet; cujus hæc sunt præcipua capita:

(*a*) Sacrificium visibile novæ legis ex divina institutione cum visibili et externo sacerdotio conjunctum est, seu cum potestate consecrandi, offerendi ac ministrandi corpus et sanguinem D. N. I. Ch. nec non cum potestate dimittendi et retinendi peccata.

(*b*) Ob characterem ordinis sacerdotalis ea potestas non temporaria est, quasi qui rite ordinati sunt, iterum laici effici possent, neque in nudo ministerio prædicandi verbum Dei consistit.

(*c*) Præter Sacerdotium sunt alii ordines majores et minores, per quos velut per gradus quosdam in Sacerdotium tendatur. Præcipue ad hierarchicum ordinem pertinent Episcopi, qui in Apostolorum locum successerunt, et presbyteris superiores sunt: Sacramentum confirmationis conferunt: ministros Ecclesiæ ordinant, atque alia peragere possunt; quarum functionum potestatem reliqui inferioris ordinis nullam habent. Infra Sacerdotium de diaconatu ipsæ sacræ literæ apertam faciunt mentionem; et ab ipso Ecclesiæ initio sequentium ordinum nomina, atque uniuscuiusque eorum præcipua ministeria, Subdiaconi scilicet, Acolyti, Exorcistæ, Lectoris et Ostiarii in usu fuisse cognoscuntur, quamvis non pari gradu. Nam subdiaconatus ad majores ordines a Patribus et sacri conciliis refertur, in quibus et de aliis inferioribus frequentissime legitur. (1)

(*d*) Huic jam doctrinæ respondet Canon VI. ejusdem Sessionis: *Siquis dixerit, in Ecclesia Catholica non esse hierarchiam divina ordinatione institutam, quae constat ex Episcopis, Presbyteris, et ministris; anathema sit.*

(*e*) In ordinatione Episcoporum, Sacerdotum et ceterorum ordinum nec populi, nec cujusvis secularis potestatis et Magistratus consensus, sive vocatio, sive auctoritas ita requiritur, ut sine ea sit irrita ordinatio. Ii autem, qui tantummodo a populo aut seculari potestate ac magistratu vocati et instituti, ad hæc ministeria exercenda ascendunt, et qui ea propria temeritate sibi sumunt, omnes non Ecclesiæ ministri, sed fures et latrones per ostium non ingressi, habendi sunt.

(1) *S. Cornelius in Epist. ad Fabium Antiochenum scripta a.* 251. omnes et singulos hosce gradus eodem ordine recenset. *Constant. in Epist. Rom. Pontif. p.* 150.

§. CCCXLVIII.

Ab ordine hierarchico semper distinguebantur Laici inde a primis Ecclesiæ temporibus, quod nec Acatholici eruditiores inficiantur. (1) Eidem ordini alligatum est jus obeundi functiones sacras, ac sacram in alios exercendi potestatem secundum diversos gradus ex divina institutione, aut ecclesiastica dispositione determinatos. At ea potestas, quæ in alios exercetur, ac *jurisdictio* appellari solet, alia est *pro foro interno* super corpus Christi mysticum, illuminando per doctrinam, purgando ac perficiendo per Sacramenta: alia *pro foro externo* per leges, judicia, pœnas. Si igitur de subjecto sacræ potestatis generatim definiendum est, hæc

videntur capita ejus definitionis posse constitui.

(*a*) Potestatis sacræ subjectum est Clerus, uti ea potestas versatur tum circa corpus Christi verum, id conficiendo, ministrando, ac circa id ministerium quoddam obeundo; tum circa corpus Christi mysticum per jurisdictionem in foro interno, vel externo.

(*b*) Jurisdictionis in foro externo pertinentis ad regimen Ecclesiæ subjectum et originarius fons ex Christi institutione est Episcopatus; sic, ut Clerus inferior, etsi admitti possit in usum et exercitium jurisdictionis, totum id ab Episcopis habeat, qui proprie *Ecclesiam regentem* efficiunt. Patet id ex constanti et nunquam interrupta praxi Ecclesiæ. Omnia enim concilia tam generalia, quam particularia, in quibus jurisdictio pro foro externo maxime exercebatur, a solis Episcopis celebrata sunt; neque in iis presbyteri judicarunt, aut definierunt, nisi nomine absentium, aut tanquam consultores aut accepto privilegio: quale Cardinalibus non Episcopis, ot Generalibus Ordinum regularium concessum est. (2)

(*c*) Papatus sive summus Pontificatus non est sacer ordo ab Episcopatu distinctus, sed eminentia jurisdictionis in Episcopatu, qua inter Episcopos quoad potestatem ordinis æquales unus omnibus ac singulis præcellit, et quidem divina ex institutione, ut esset unum fundamentum Ecclesiæ totius, unus supremus pastor, unus, qui reliquos fratres confirmaret.

(*d*) Potestas ordinis episcopalis a jurisdictione ita separari potest, ut ea manente jurisdictio imminui, augeri, etiam tolli possit: aut vicissim habito ordine quodam, etsi non episcopali, jurisdictio tamen episcopalis queat exerceri. Illud in Episcopis contingit, qui renunciarunt loco et dignitati, qui depositi, vel degradati sunt: istuc in Episcopis electis et confirmatis, necdum consecratis.

(*e*) Ad formam divinæ institutionis, qua inter Episcopos cetera æquales unus potestate præeminet tanquam caput, introductum est ex ecclesiastica et antiquissima dispositione, ut varii jurisdictionis episcopalis gradus constituerentur; præsertim cum jurisdictio manente æquali ordine esse inæqualis possit. Hinc in Episcoporum numero alii Metropolitæ, Primates, Exarchi, Patriarchæ nominati sunt.

(*f*) Jurisdictio episcopalis vel per singulos Episcopos exercetur, vel per cœtum aut synodum eorundem majorem aut minorem, ut adeo subjectum istius potestatis aliud *singulare* sit, aliud *commune*. Imo Episcopi etsi loco congregati non sint, tamen ob commune officium atque unitatis studium instar unius corporis spectantur, et *Ecclesiæ dispersæ* nomine veniunt.

(*g*) Singularitati subjecti non obsunt consiliarii, adiutores, vicarii, legati etc. et coadiutores, quos sibi Episcopi singuli adsciscunt pro obeundo rite munere suo. Sic Papa adiuvatur in regimine universalis Ecclesiæ per Cardinales: mittit Nuncios, et Legatos, et designat Vicarios apostolicæ Sedis: Episcopi quoque suos habent Vicarios et Consiliarios.

(1) *Bingham Orig. Eccl. l. 4 c. 5.*

(2) *Jure damnata est A, 1327. Propositio IV. Marsilii Patavini et Joannis de Janduno, quæ ita habebat*: „ Quod omnes Sacerdotes, sive sit Papa, sive Ar-„ chiepiscopus, sive Sacerdos simplex quicunque, sunt „ aequalis auctoritatis, et jurisdictionis ex institutio-„ ne Christi; sed quod unus habet plus alio, hoc est, „ secundum quod Imperator concessit plus vel minus; „ et sicut concessit, revocare potest. „

§. CCCXLIX.

Gradus episcopalis jurisdictionis, excepto Primate; dispositioni positivæ juris ecclesiastici adscripsimus. Alii ex jure divino, qua, nescio, ratione ducti derivant: alii ex consuetudine, quam appellat concilium Nicænum I. circa Patriarchas, uti postea nominati sunt: alii denique ex apostolica traditione eorundem originem arcessunt. Sed consuetudo, ac traditio mere apostolica a dispositione juris ecclesiastici nihil differunt. Consideremus igitur hosce gradus, eorumque jura, et rationes fundamentales, incipiendo ab infimo Metropolitanorum gradu.

§. CCCL.

Cum Ecclesias fundarent Apostoli, Episcopos a se constitutos certis locis ac finibus altigarunt, intra quos exercerent ordinis ac jurisdictionis potestatem, nullis ex se locorum finibus circumscriptam. At quia doctrinam suam servari integram et illibatam cuperent, ipsiquæ ce-

lebriores maxime urbes ac Metropoles prædicatione apostolica primo pulsassent, unde facilius diffunderetur evangelii lux; hinc Episcopos in urbibus constitutos et solertius informatos, aliis dein ejusdem provinciæ Episcopis instar normæ, ac cum potestate quadam præpositos volebant, qua eos ad communionem atque unitatem attraherent, et quibuscum de occurrentibus negotiis in commune conferrent. Quæ enim paulo graviora erant, non a singulis, sed collatis sententiis ab universis unius provinciæ Episcopis expediebantur. Quam in medium consulendi mutuoque communicandi opportunitatem maxime in causa fuisse reor, cur orbem fidelem in provincias secuerint Apostoli, aut certe eorum successores. (1) Qua in re partitionem primo secuti sunt, qua civilis imperii corpus in provincias divisum, singulisque provinciis urbes præcipuæ ac matrices seu metropoles sunt attributæ; quo homines ex aliis civitatibus negotiorum et litium causa magno numero confluebant. Plures istiusmodi provinciæ certo tractu positæ *diaecesium* nomine veniebant, (2) contra ac nos hodie diœceses, seu districtum uni subjectum Episcopo nominamus, quem illo tum ævo *paraeciam* fuisse dictam accepimus. Tria

hoc loco animadvertam ad hanc veteris disciplinæ rationem pertinentia;

(a) Concilium Antiochenum a. 341. celebratum, cujus canones in antiquas compilationes relati, et per omnem Ecclesiam probatissimi visi sunt, Can. 9. in hunc modum decernit: *Per singulas regiones Episcopos convenit nosse, Metropolitanum Episcopum solicitudinem totius provinciæ gerere; propter quod ad Metropolim omnes undique, qui negotia videntur habere, concurrant. Unde placuit eum et honore præcellere, et nihil amplius præter eum ceteros Episcopos agere secundum antiquam a Patribus nostris regulam constitutam, nisi ea tantum, quæ ad suam diœcesim pertinent, possessionesque subjectas. Unusquisque enim Episcopus habet suæ parochiæ potestatem, ut regat juxta reverentiam singulis competentem, et providentiam gerat omnis possessionis, quæ sub ejus est potestate, ita ut presbyteros et diaconos ordinet, et singula suo judicio comprehendat. Amplius autem nihil agere tentet, præter Antistitem Metropolitanum, nec Metropolitanus sine ceterorum gerat consilio Sacerdotum.* (3)

(b) Mutata postea civili provinciarum partitione, id quod non raro et politicis ex causis contingebat, non visum est summis Pontificibus *ad mobilitatem necessitatum mundanarum Dei Ecclesiam commutari, honoresque aut divisiones perpetui, quas pro suis causis faciendas duxerit Imperator.* (4)

(c) Tota tamen hæc provinciarum partitio, juriumque Metropolitani, ac subjectorum Episcoporum distributio ex disciplina pendebat,

quae pro temporum ratione mutationi erat obnoxia. Potestas subjectorum Episcoporum quoad causas alicujus momenti haud parum restringebatur; quia in conciliis provincialibus maxime de causis etiam disciplinae agebatur, quibus servandis singuli Episcopi adstringebantur. Subjectio erga Metropolitanum juri primi Pastoris ac Pontificis Romani derogare nil poterat; cum id ex divina profluat institutione, illa ex humana dispositione. Ea subjectione imminuta, variisque juribus, quae a Metropolitano aut provinciali Concilio exercebantur, ad sedem devolutis apostolicam, Episcoporum potestas non restricta, sed ampliata et laxata est, si, ut oportet, res expendatur.

(1) Exempla divisionis Ecclesiae in provincias, et quidem secundum partitionem civilis imperii haec afferri ex sacro Codice possunt. S. Petrus, cum ad Judaeos per provincias dispersos atque ad fidem conversos primam daret epistolam, eos secundum provincias nominat: *Petrus Apostolus Jesu Christi, electis advenis dispersionis Ponti, Galatiae Cappadociae, Asiae et Bytiniae. I. Petr. c. 1.* Petrus annunciato in Judaea Evangelio ad eos profectus erat Judaeos, qui per provincias Imperii Romani dispersi degebant jam inde a destructione templi vel ex recenti ac secunda dispersione et persecutione, quae a Judaeis a Stephano exacerbatis mota est. *Act. VIII. 1. Advenas* eos appellat, etsi multi diuturnam in iis regionibus moram egissent, et ob usum graeci sermonis Hellenistae appellarentur. At enim Judaei quovis extra Judaeam loco se peregrinos existimabant. Hos igitur Princeps Apostolorum secundum provincias compellat, quarum distributio primis saeculis Ecclesiae in illis tum regionibus permansit; erat enim provincia Bythiniae; ejus metropolis Nicomedia: provincia Cappadociae; metropolis Caesarea: provincia Ponti; metropolis Amasea: provincia Asiae proconsularis; metropolis Ephesus: denique provincia Galatiae; metropolis Ancyra, cui inscriptam habemus Pauli epi-

stolam ad Galatas. *Paulus* (*Rom.* XV, 26.) *Macedoniae et Achajæ nomine exprimit Ecclesias earum provinciarum.* Titum Craetae se reliquisse scribit, ut Episcopos per civitates constitueret: ubi in Tito Metropolitam se videre nonnulli putant, qui per eam provinciam Episcopos institueret. Asia proconsularis perexigua tantum pars erat Asiae minoris, ut Geographi appellant; eratque imperii provincia, quo Proconsules mittebantur; metropolis vel civitas matrix Ephesus. *Sic enim Ulpianus scribit l. observare.* 4. §. 5. *D. de officio Proconsulis: inter Matrices urbes Ephesum primo attingere.* Hanc Metropolin cum aliis urbibus sex provinciam efformasse non obscure indicatur *C. I.* 11 *Apocal. Mette septem Ecclesiis, quæ sunt in Asia, Epheso et Smyrnæ, et Pergamo, et Tyatiræ, et Sardis, et Philadelphiæ et Laediciæ.* Quam provinciam instruens Paulus epistolam suam Ephesis inscripsit, et apud Miletum consistens, convocatis Presbyteris Ephesi dixit: *vos scitis, quia a prima die, qua ingressus sum in Asiam etc. Act.* XX. 18. Simili instituto ad Corinthios scripsit: *Paulus. -- Ecclesiæ Dei, quæ est Corinthi cum omnibus Sanctis, qui sunt in universa Achaja. II. Cor. I.* 1. Corinthus enim metropolis erat Achajae, ut Thessalonica Macedoniae; hinc I. Thess. IV. 10. fratrum meminit, qui sunt in *universa Macedonia.*

(2) *L. unic. C. ut omnes Judices.*

(3) *Antiqua regula, quæ hic memoratur, videtur designare Canonem* 53. *Apostolorum.* Patet vero ex hoc Canone, regimen publicum, ac potestatem rectoriam in foro externo a solis fuisse Episcopis exercitam.

(4) *Ita loquitur Innocentius P. I. in Epist.* XXIV. *c.* 2. *data ad Alexandrum Antiochum A.* 415. *vid. Constant. in Epist. RR. PP. col.* 852. *Decisionem Innocentii laudat Nicolaus I. apud Gratian, c.* 1. *Dist.* 10.

§. CCCLI.

Superiores dignitate Metropolitanis, sed Patriarchis tamen, de quibus postea

agam, inferiores erant Exarchi, Primates, aliquando etiam Archiepiscopi.

(*a*) *Exarchi* dicebantur, qui Diœcesibus præerant, sive districtibus plures provincias complectentibus. Trium Diœcesium mentionem facit Concilium Constantinop. I. Can. 2. scilicet Asiaticæ, quam Exarchus Ephesinus; Ponticæ, quam Cæsareensis; et Thraciæ, quam Heracleensis regebat, CPtano Patriarchatui paulo post subjecti.

(*b*) *Primates* vocantur, qui primas sedes episcopales in aliqua natione obtinent; quos Romanus Pontifex tanquam Vicarios suos sæpe habebant. Idem nomen variis Metropolitanis olim attributum legitur; cum sufficere videretur ad sustinendum nomen Primatis, quod quis nulli Primati esset subjectus. In Africa per singulas provincias reliquis Episcopis præerant Primates, instituti non secundum potentiam et dignitatem, sed secundum tempus ordinationis; quibus tamen omnibus præest Archiepiscopus Carthaginensis.

(*c*) Archiepiscoporum nomen olim erat amplissimum, secundum vim nempe græcæ vocis, quæ Principem Episcoporum denotat. Justinianus Imperator voluit, ut primæ Justinianeæ, patriæ suæ, *Antistes non solum Metropolitanus, sed etiam Archiepiscopus fiat, et ceteræ provinciæ sub ejus sint auctoritate.* (1) Hodie plerumque Archiepiscopus idem est, ac Metropolitanus. Imo sunt nonnulli Archiepiscopi, qui non sunt Metropolitani, qui scilicet nullum Episcopum sibi subjectum habent. (2)

(1) *Novell. XI.*

(2) *Bened. XIV. de Synod. diœces. L. II C. IV. n. 3.*

§. CCCLII.

Supremum inter Episcopos gradum Primati tamen universali subjectum tenent Patriarchæ, quorum dignitas multo ante, ac nomen invaluit. Id enim in duplicis monumentis ante Concilium Chalcedonense non reperitur fuisse in usu. In eo autem A 451. actione II. Diœceseon Exarchi *Patriarcharum* nomine compellantur, et Leo Pontifex Romanus eo præ ceteris elogio insignitur tum in acclamationibus Patrum Action. I. tum in Epistolis Alexandrinorum productis Act. III. Primas tres sedes patriarchales S. Petrus instituisse creditur, Romanam, Alexandrinam et Antiochenam, dum iis sedibus præter episcopalem ordinariam jurisdictionem, ampliorem in Episcopos aliarum provinciarum inspiciendi, ordinandi ac judicandi potestatem attribuit, (1) haud dubie ob temporalem etiam dignitatem istarum urbium; Roma enim orbis Domina erat, Alexandria ægyptiaci regni Princeps, et Antiochia orientis regina. Non id volebat Petrus, ut splendore urbium coruscaret dignitas episcopalis; sed ut ob celebritatem urbium citius diffunderetur veritas Evangelii, et Episcopi ab hisce Patriarchis ordinati ad primarias hasce sedes

recurrere majore cum decore possent, et promtiore studio vellent. De hisce patriarchalibus sedibus Canonem VI. Concilii Nicæni viri eruditissimi intelligunt, et contra pravas Protestantium interpretationes vindicant. (2) Accessit postea Patriarcha Constantinopolitanus, invitis multumque refragantibus Pontificibus Romanis, haud dubis exitium orientalis Ecclesiæ inde enasciturum præsentientibus. Demum et Hierosolymitanus Episcopus, qui sola honoris prærogativa antea gaudebat, patriarchalem potestatem et jurisdictionem nactus est in Concilio Chalcedonensi Act VII. Posterioribus temporibus Patriarchæ titulus concessus est quibusdam eminentioribus Episcopis, qui aliam tamen non habent jurisdictionem, quam obtinere solent Primates. Tales sunt Venetus, Indicus, Lusitanus. Aquilejensis patriarchatus sub Benedicto XIV. extinctus fuit. Alii ex ruinis Patriarchatuum orientalium enati sunt, uti Armenorum, Cophtorum, Ruthenorum. Ad perspiciendam in hac re politiam sacram, finemque in differentiis graduum episcopalium propositum accuratius cognoscendum annotare juvat sequentia:

(a) Ordinationes et causæ Episcoporum simplicium ad Metropolitanum maxime pertinebant:

at Metropolitanorum ordinationes et causæ ad Exarchos vel Patriarchas: horum denique causæ ad Pontificem Romanum et Primatem universalem, qui idem Patriarcharum ordinationes eatenus confirmabat, ut, si communionem electi Patriarchæ respueret, electio legitima non censeretur. Hinc Bonifacius I. A. 422. in hunc modum ad Rufum et Episcopos Illyrici scripsit: *Clementissimae recordationis Princeps Theodosius Nectarii ordinationem propterea, quia in nostra notione non esset, habere non existimans firmitatem, missis e latere suo aulicis cum Episcopis firmitatem huic a Sede Romana dirigi regulariter deposcit, quae ejus sacerdotium roboraret.* (3) Ac S. Leo ad Imperatorem Martianum de Anatolio primum post Romanam Sedem locum ambiente scripsit: *Satis sit praedicto, quod vestre pietatis auxilio, et mei favoris assensu, episcopatum tantae urbis obtinuit.* (4)

(*b*) In Concilio Lateranensi IV. sub Innocentio III. renovata sunt privilegia et jura veterum et majorum patriarchalium Sedium post Romanam hoc ordine, scilicet Constantinopolitanæ, Alexandrinæ, Antiochenæ, et Hierosolymitanæ, cauteque provisum est, ut communio atque unitas cum Sede Romana tanquam catholicæ unitatis centro conservaretur, aptisque mediis soveretur. Dispositio ejus Concilii extat L. V. Decretalium tit. 33. de Privilegiis. c. 23. (5)

(*c*) Ad normam igitur divinæ institutionis, qua inter Apostolos cetera æquales unus electus est, qui instar capitis emineret, hi etiam episcopalis jurisdictionis gradus jure humano, ut quidem puto, adiuventi sunt; id, quod elegan-

ter expressit S. Leo hisce verbis: *de qua forma Episcoporum quoque est orta distincto, et magna ordinatione provisum est, ne omnes sibi omnia vindicarent, sed essent in singulis provinciis singuli, quorum inter fratres haberetur prima sententia, et rursum quidam in majoribus urbibus constituti solicitudinem susciperent ampliorem, per quos ad unam Petri Sedem universalis Ecclesiæ cura conflueret, et nihil usquam a suo capite dissideret.* (6)

(1) *Vid. S. Gregor. M. l. VI. Epist.* 37. de tribus patriarchalibus sedibus, ubi de eminentia Romanae Sedis pari modestia, ac fiducia disserit.

(2) *Conf. Bened. XIV. de Synodo diœcesana L. II. C. II. Confutatam a Sirmondo* Jacobi Gothofrediiet Claudii Salmasii assertionem recoquere non erubuit Pfaffius. *Conf. Dissertation. Joan. Petri Banniza de vera religionis libertate. Thesaur. T. III. n. XIII.*

(3) *T. I. Epist. R. P. Coust. col.* 1043. *ep. XV.*

(4) *Epist.* 106. *Edit. Venet.*

(5) Hunc etiam Canonem approbante Concilio generali editum acerbis, ut solet, atque invidia in sanctam Sedem plenis observationibus non illustrat, sed obscurat Vanespenius, vix ut sine stomacho legi a viro aequi amante possit. Enimvero talia cum lego apud hunc auctorem, illius effati saepius venit in mentem: *muscæ morientes perdunt suavitatem unguenti. Eccl. X.* 1.

(6) *Epist.* 14.

§. CCCLIII.

Sunt igitur Episcopi, Metropolitæ seu Archiepiscopi, Exarchi, Primates, Patriarchæ, omniumque Episcoporum Epi-

scopus, et Pastor Pastorum, et Pater Patrum, Successor Petri et Vicarius Christi, summus Pontifex, penes quos potestas Ecclesiæ rectoria publicaque residet. Uti vero, qui metropolita, idem Episcopus est; qui Patriarcha, idem Metropolita, idemque Episcopus; sic summus Pontifex, et Pastor pastorum, seu Ecclesiæ universalis, idem Patriarcha est totius occidentis, idem Primas Italiæ, idem Metropolita Romanæ provinciæ, idem denique Episcopus est Diœceseos Romanæ. Superior enim dignitas non supprimit, sed elevat inferiorem. Cum in sancta Ecclesia, quam Christus acquisivit sanguine suo, maxime utique fœcundo, multa sit messis, quæ operarios poscit, multæque sint oves, quæ Christi vocem audiunt, necesse erat, ut de magno provideretur operariorum, et pastorum numero. Quomodo ergo, inquis, unus est Episcopus, tanquam subjectum sacræ potestatis a Christo institutæ in Ecclesia? pervulgata hæc erat apud antiquos Patres loquendi ratio: *Unus Episcopus, unus episcopatus est in catholica*; sic enim, qui nominarent, Ecclesiam Christi denotabant: unus Dominus, unum Baptisma, una Fides, una Ecclesia, unus Episcopus, unus Episcopatus in Ecclesia catho-

fica. Istud igitur explicandum est, ut de subjecto hierarchicæ potestatis notio quædam concipiatur; Est sane hæc unitas in divinis mysteriis numeranda, citiusque animo comprehendi, quam verbis explicari potest. Sic tamen quantum necesse est, et in promtu habemus, videtur statuendum:

(*a*) *Divisus est Christus?* Quærebat doctor gentium Paulus; *numquid Paulus crucifixus est pro vobis? aut in nomine Pauli baptizati estis* (1)? Sic nempe quærendum erat, cum Corinthii ea ex causa scinderentur, ac inter se dividerentur, quod diversos ministros unius Christi, non unum Christum Dominum ac Servatorem, et pastorem animarum spectarent. Atqui exercentes potestatem sacram *sic existimet homo ut ministros et dispensatores mysteriorum Dei.* (2) Atque id quidem, si potestatem et functiones *ordinis* episcopalis spectemus, ita perspicuum mihi videtur, ut nihil magis.

(*b*) Si Episcopatus spectatur non quoad potestatem in corpus Christi verum, sed mysticum, id est, quoad potestatem pascendi per doctrinam et regendi per leges ac judicia, is unus est in origine, termino vel objecto, ad quod refertur, ac denique fine, quem propositum habet.

(*c*) Origo istius potestatis a Petro repetenda est, in quem Christus plenitudinem potestatis in totam Ecclesiam ante contulit, vel se collaturum ante promisit, quam in Apostolos quidquam derivaret. *Super hanc petram ædificabo*

Ecclesiam meam: tibi dabo claves regni cœlorum: quodcunque ligaveris super terram, erit ligatum et in cœli. (3) Quomodo in hisce dictis non plena potestas exprimitur? Quando dum ad Apostolos ac Petrum conjunctim illud protulit divinus Servator: *Quaecunque alligaveritis quaecunque solveritis*; (4) non quæro, quam majorem his verbis, sed quam aliam ac diversam potestatem designarit, quæ non singulari, et eminente ratione jam antea Petro addicta fuerat? Si totum antea effudit in Petrum, non poterat quidquam in alios Apostolos conferre aliter, nisi derivando ex plenitudine in Petrum collata. Ergo origo ac radix potestatis episcopalis a Petro est repetenda et quidem ita repetenda, ut in ea origine ac radice unitas servaretur tum fidei, tum communionis et caritatis. Atque hoc est, quod S. Cyprianus tam sæpe, tamque perspicuis verbis docet tanquam rem extra controversiam positam: *Petro primum Dominus, super quem aedificavit Ecclesiam, et unde unitatis originem instituit, et ostendit, potestatem istam dedit, ut id solveretur in cælis, quod ille solvisset in terris.* (5) Ita vero originem unitatis Petrum ac Petri cathedram esse docet Cyprianus, ut, qui ab illa unitate discesserit, habendus sit quasi radius a sole separatus, aut ab arbore decerptus ramus, aut rivus a fonte divisus, id est, cæcus, sterilis, emortuus. (6) Quid hæc denotant aliud, quam ex plenitudine potestatis in Petrum collatæ sic derivatam esse in alios potestatis ejus participationem, ut per eam defenderent unitatem ejusdem potestatis, et ejusdem cathedræ?

(*d*) Terminus sive objectum, in quod sacra potestas exercetur, non est, nisi grex Christi; in ejus enim bonum unice instituta est ea

potestas; *Omnia vestra sunt*, scribit Paulus ad fideles, *sive Paulus, sive Appollo, sive Cephas -- omnia vestra sunt, vos autem Christi* (7) Nemo Episcoporum portionem gregis tenet; quæ non et Petri vel summi pastoris est; nec Petrus alium gregem, quam qui Christi est; nec quisquam gregis partem vindicare sibi pascendam ac regendam potest invito pastore summo ac universali gregis. Uti ergo unus grex, unum ovile; ita etiam unum est officium pastorale, sive Episcopatus unus est, licet multi pastores et Episcopi sint; qui gregis partem tenent quasi *in solidum*, eo nempe sensu, quod teneant partem suam non divisam, sed unitam cum toto grege; quo modo singuli pastores particulares dici possunt, ac debent *Catholici.* (8)

(e) Finis idem et communis est in commune opus tendens: quod Paulus exprimit loquens de variis donis ac functionibus ministrorum Christi: *Dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios vero Evangelistas, alios autem Pastores et Doctores ad consummationem Sanctorum in opus ministerii, in ædificationem corporis Christi.* (9)

(1) *I. Cor. I.* 13.

(2) *Ibid. IV.* 1.

(3) *Matth. XVI.*

(4) *Ibid XVIII.*

(5) *Epist.* 73. *ad Jubajanum.*

(6) *Id. L. de Unitate*

(7) *I. Cor. III.* 22. 23.

(8) Hic est famosus Cypriani locus, quem Pontificiae jurisdictionis et praeminentiae hostes objicere nun-

quam cessant: *Episcopatus unus est, cujus a singulis in solidum pars tenetur. Libr. de Unitate Ecclesiæ.* Inprimis non ipsum Episcopatum, sed ejus partem a singulis teneri affirmat S. Doctor: neque *in solidum* teneri idem profecto denotat, ac independenter ab alia majore et universali potestate teneri. Enimvero pluribus judicibus delegari potestatem in solidum, non repugnat; quin a delegante, aliove ob eam causam independentes sint. Tenent ergo singuli partem in solidum, quatenus non divisam sed unitam cum aliis partibus et cum toto tenent: eritque sic unus Episcopatus origine, objecto et fine. In quam explicationem incidunt Bellarmini verba de Romano Pontifice *L. II. C. XVI.* Ecclesia una et Episcopatus unus est, „ eo „ modo, quo multi arboris rami sunt una arbor, mul„ ti rivi una aqua, et multi radii una lux, ut ibidem „ Cyprianus dicit: sicut ergo in ramis, rivis et radiis „ unitas est ratione unius capitis, id est, radicis, fon„ tis, solis; licet rami ipsi, rivi et radii multiplicen„ tur: ita etiam Ecclesia est una, et Episcopatus unus „ in radice et capite. (Petro, ejusque successoribus) „ quamvis multae sint particulares Ecclesiae, multi„ que particulares Episcopatus. „

(9) *Ephes IV.* 11. 12.

§. CCCLIX.

Exhibitis hierarchiæ gradibus, ostentaque ratione unitatis, quæ in ipsa multitudine eorum graduum inest, non magnopere laborandum est, ut subjectum potestatis publicæ et rectoriæ in Ecclesia determinemus. Vulgo quidem ea potestas, *clavium* nomine venit, et *potestas clavium* nuncupatur, quam heterodoxi quidem Scriptores variis modis atque a Christi institutione, Patrumque doctrina prorsus alienis non tam interpretantur,

quam deformant, aut potius de medio tollunt. Sed errores illos cum a gravissimis viris dudum confutati sint, hic non moramur. Si clavium nomine suprema in regno cœlorum, atque universalis potestas intelligatur, easdem soli Petro datas, et ad successores Petri transmissas ostendimus. (1) Quia vero publica et rectoria Ecclesiæ potestas etiam in Apostolis a Christo instituta, atque in eorum successores derivata est; (2) hinc etiam illa petestas clavium nomine venit. Hts positis notionibus dico: *Claves a Christo datae sunt uni, et datae sunt unitati*: uni datæ sunt: quia suprema in Ecclesia potestas sive primatus auctoritatis et jurisdictionis in Petro institutus et ad successores Petri transmissus est. Datæ sunt unitati; quia potestas publica et rectoria in Apostolis a Christo instituta et ad successores Apostolorum Episcopos devoluta est. Hos unitatis nomine compello; quia ipsorum potestas subordinata est potestati supremæ in Ecclesia, et quia ex illa quodammodo derivata et in unitatem conservandam tota instituta est. Nota:

(a) Si uni tantum datas claves diceremus, potestas Episcoporum duntaxat vicaria, et delegata videretur, contra ac supra a nobis demonstratum est.

(*b*) Si unitati tantum, non item uni diceremus datas, sublato primatu auctoritatis et jurisdictionis perfecta aristocratia induceretur.

(*c*) Quando vero claves et uni et unitati statuuntur a Christo datæ, intelligitur 1. Primatus auctoritatis et jurisdictionis in successore Petri et Vicario Christi: 2. Potestas publica, et rectoria eaque ex divina justitutione profecta in successores Apostolorum Episcopos: 3. Subordinatio hujus potestatis erga auctoritatem et jurisdictionem Primatis; sine qua subordinatione ipse primatus tolleretur.

(*d*) Aliquando claves *Ecclesiæ* datæ a Patribus dicuntur, tum quod in bonum ovium, non pastorum datæ sint a Christo, quemadmodum Paulum indicasse supra annotavi; tum quod non ita Petro datæ sint, ut extincto Petro etiam clavium potestas periret, nec amplius in Ecclesia maneret. Ergo eatenus Ecclesiæ traditam fuisse potestatem intelligunt Patres, quod illa perpetuo habeat successores potestatis ac dignitatis illius. Quemadmodum, inquit Petavius, (3) qui dicit Francorum populo regiam potestatem concessam fuisse, nihil significat aliud, nisi esse ibi semper aliquem, qui regnet et potestatem illam non exequatur modo, sed in se hærentem ac residentem circumferat.

(*e*) Usitatissima fuit S. Augustino ea loquendi formula, qua Petrum, cum claves acciperet, Ecclesiam repræsentasse dicit. At enim multiplex repræsentationis genus est; aliquando unum repræsentat aliud, tanquam nudum signum, vel cum quis procuratorio tantum nomine et auctoritate agit, non suo. Talis fere

est vis repræsentativa, in legatis. Aliquando id quod repræsentat, cum eo, quod repræsentatur, commune quid accipit vel tenet, sed ex parte tantum, ut cum particulare communitatis membrum pecuniæ summam in singulos cives distribuendam nomine totius communitatis accipit, sic totam communitatem repræsentat, ut beneficii universitati concessi tanquam unum ex ejus membris particeps fiat. Idem intelligitur, siqua societas æqualis membro suo mandatum dat; quo fit, ut talis et suo et aliorum nomine pariter agat. Aliquando unum repræsentat aliud, tanquam id sub se habens, ac potestati suæ subjectum; quo modo Princeps, Dux, Paterfamilias, Pastor etc. regnum, exercitum, familiam, gregem repræsentat, ac summus Imperans universam civitatem ob summum, quo pollet, imperium. Atque hoc demum modo Petrum ob Primatum, quem a Christo acceperat, Ecclesiam repræsentasse dicit S. Augustinus: *Cujus Ecclesiæ Petrus Apostolus propter apostolatus sui primatum gerebat figurata generalitate personam.* (4)

(1) §. *CCCXXVI. et CCCXLI. seq.*

(2) §. *CCCXXXI. et CCCXLV.*

(3) *L. III. de Hierarh. Eccl. C. XVI. n. 8.*

(4) *Tract. 124. in Joan.*

§. CCCLV.

De subjecto potestatis alia omnia sensit Edmundus Richerius presbyter, et doctor Theologiæ, deindeque syndicus sacræ facultatis Parisiensis, qui a. 1611. libellum edidit sine auctoris nomine impressum, cum inscriptione: *De Eccle-*

siastica et Politica Potestate. In eo statuit, Christum fundando Ecclesiam *prius*, *immediatius*, *atque essentialius claves*; *sive jurisdictionem toti dedisse Ecclesiae*, *quam Petro*: sive *claves toti contulisse Ecclesiae*, *ut per unum ministerialiter exercerentur*: *quandoquidem tota jurisdictio ecclesiastica primario*, *proprie et essentialiter Ecclesiae convenit*: *Romano autem Pontifici*, *atque aliis Episcopis ministerialiter*, *et quoad executionem tantum*.

(*a*) Ex iis, quæ de institutione Primatus in Petro facta, ex sacro codice dicta, et auctoritate Ecclesiæ illustrata et confirmata sunt, manifestum est, Christum distinxisse petram et fundamentum ab ædificio, pastorem ab ovibus et agnis, eum, qui confirmat, ab iis, qui confirmantur. Super *hanc* petram, ait Christus, ædificabo Ecclesiam meam; et *tibi* dabo (non illi) claves regni cælorum. Hæc si alienum in sensum detorqueri possunt, quid denique satis perspicuum, firmumque reperietur in sacro codice, quod depravari nequeat?

(*b*) Libellus Richerii mox damnatus est in synodo provinciali Parisiensi, eoquod multa in eo continerentur *falsa*, *erronea*, *scandalosa*, *schismatica*, *et prout sonant*, *hæretica*, *præter expositiones atque allegationes falsas*. Hæc damnatio iterata est anno eodem in synodo provinciali Aquensi.

(*c*) Anno dein 1613. opusculum etiam Romæ damnatum est sub Paulo V. et anno 1622.

sub Gregorio XV. item anno 1709. sub Clemente XI. una cum demonstratione sua; historia vero conciliorum generalium a Richerio edita, in qua libellum suum sæpius defendit, anno 1681. speciali Brevi Innocentii XI. proscripta est. (1)

(1) Haec Richerii hypothesis plena errorum et catholicae veritatis expers, cum in hodierna sentiendi, scribendique libertate et farragine identinem repullulet, plane indicanda fuit: pluribus verbis refelli a me non debet; cum nuper admodum a celeberrimo Theologiæ Professore, ac in Lyceo nostro Augustano studiorum Praefecto, Laurentio Veith, penitus contrita, luculenterque et copiose confutata sit. Ceterum cum potestatis sacrae, uti cujusvis alterius praecipuum argumentum ac vis sit sita in potestate coercitiva, haud aegre intelligitur, quorsum evadere tentarit coluber ille tortuosus, qui ita statuit: „ Ecclesia auctoritatem excom„ municandi habet, ut eam exerceat per primos pasto„ res de consensu saltem praesumto totius corporis „ Quae est propositio XL. inter damnatas a Clemente P. XI.

§. CCCLVI.

Si claves populo sive toti Ecclesiæ et universitati fidelium datæ non sunt, consequens est, ut a populo in Principes et Imperantes civiles tranferri haud potuerint. Enimvero status civilis ex pacto unionis et subjectionis oritur; quo pacto socii partem libertatis naturalis abdicant, atque in manus Imperantis consignant publicæ securitis et tranquillitatis causa. Quæ est igitur aut esse potest in Principe politico potestas sacra, de qua nihil plane penes

socios fuit? Hypotheticus civitatis status, ac finis censetur fons jurium majestaticorum, quæ posito eo statu ac fine naturaliter proveniunt, et a Deo qua auctore naturæ proficiscuntur. At potestas sacra omnem naturam et naturæ ordinem transcendit, ac spiritualis est, et supernaturalis, nec sine execrando simoniæ scelere comparari in se, vel quoad functionem pretio temporali potest. (1) *Data est mihi omnis potestas*, ajebat Christus, quando Apostolos tanquam legatos a latere suo cum potestate in orbem misit. Ea potestas Christo data ad supernaturalem hominum beatitatem spectabat. *Veni, ut vitam habeant, et abundantius habeant* (2), eademque Apostolis impertita est. Infinite ergo distant potestas politica, et potestas sacra, quam illa adæquare, etsi ultra omnes limites augeatur, nunquam potest: illa est a deo, ut auctore naturæ; et posita naturæ, ejusque vario statu emergit: hæc speciatim conferri et velut delegari a Christo debet; cujus delegationis tabulæ perinde exhibendæ sunt ac literæ, quas vocant, credentiales a legatis, aut mandatum procuratorium, quando alieno nomine quis agit in judicio, ne ob exceptionem procuratoris falsi omnia quæ acta sunt, nulla et irrita sint. Porro

in sacris tabulis nihil novæ potestatis Principibus contulit Dei Filius; sed quidquid illi antea competebat juris, id expleri jussit: *Date Caesari*, inquit, *quae sunt Caesaris*; at ne omnia deferrentur ad Principes politicos, mox addidit, ea, quæ ad Deum, divinamque religionem spectant, non Cæsari, sed Deo, ac divinis rebus danda esse: *et quae sunt Dei, Deo.* Est alius locus in sacro codice, ubi de Principibus politicis loquitur divinus Servator. *Cavete*, inquit, *ab hominibus. - - Ad praesides et ad reges ducemini propter me, in testimonium illis, et gentibus. Cum autem tradent vos, nolite cogitare, quomodo aut quid loquamini. enim vobis in illa hora, quid loquamini* (3) Quis ista expendens vel suspicari potest, Principibus politicis traditam esse, institutam a Christo potestatem sacram? Ergo *spectata origine potestatis clavium Imperans civilis non est subjectum earundem.* Atque hæc quidem homini, qui inter naturalem ac supernaturalem potestatem, quid intersit, discernere didicit, luce meridiana clariora atque inconcussa videantur; necesse est; adde tamen sequentes ad rem appositas animadversiones.

(a) In pervestiganda natura cujusvis potestatis, aut juris, præter originem ejusdem fi-

nis maxime, et præstituta fini media, dein objectum quoque vel meteria, quam eadem attingit, considerari solent. Utrumvis hoc loco consideres, maximis intervallis discretæ sunt politica et sacra potestas. Ac sacra quidem non alium spectat finem, nisi ut Ecclesia Christi sit, maneatque una, sancta, catholica et apostolica. Atqui si politico Principatui alligata est sacra potestas, Christi Ecclesia non *una* erit, sed tam multiplex, et discolor, ac ipsa est terrenorum principatum multitudo, et varietas; nec *sancta* erit Ecclesia; quia nulli politico regimini assistentiam sancti Spiritus appromisit Christus; nec *catholica*, sicut nulla est catholica seu per terrarum orbem exporrecta secularis potestas; denique nec *apostolica*, cum nemo unus politicorum Principum vel successione ab Apostolis, vel doctrinæ depositum ab iisdem acceptum jactitare omnino possit. Nihil enim de potestate, quam sibi omnem fuisse datam asseruit divinus Magister, cum Principibus temporalibus communicavit, neque eorundem opera in fundanda Ecclesia usus est. De qua re eleganter disserit S. Joannes Damascenus orat. II. de imag. *Attende, quid dicat Apostolus: quosdam quidem posuit Deus in Ecclesia, primum Apostolos, secundo Prophetas, tertio Pastores et Doctores ad perfectionem Ecclesiæ: non adiecit Imperatores. Verbum locuti non sunt Reges, sed Apostoli et Prophetæ, Pastoresque et Doctores. - Tibi parebimus, o Imperator! in his, quæ ad hujus seculi negotia pertinent. - Verum ad res Ecclesiæ statuendas Pastores habemus, qui nobis verbum loquuntur, atque ecclesiastica instituta tradiderunt.*

(*b*) Si omnes fontes scruteris, unde principia juris Ecclesiastici seu publici seu privati petenda sunt, videlicet sacram Scripturam, traditionem divinam vel apostolicam, Canones Conciliorum, constitutiones summorum Pontificum, sententias Patrum, Doctorumque antiquorum, definitiones utriusque juris, monumenta publica Imperiorum et Imperantium; omnia habebis in eo consententia, nihil potestatis sacræ Principibus politicis competere.

(*c*) Qui hanc de discretione utriusque potestatis, sacræ et profanæ disceptationem tractarunt (tractarunt autem plurimi, iique gravissimi), copiose aperteque ostendunt ex historicis monumentis, ipsos Principes summos ac sapientissimos in numero ovium, non pastorum Ecclesiæ sese accensuisse, palamque professos esse, ad se quoque, ac dignitatem suam pertinere illa Evangelii effata: *Si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus et publicanus: qui vos spernit, me spernit: obedite praepositis vestris et subjacete eis: pasce agnos meos: quidquid solveris vel ligaveris in terris, erit solutum, vel ligatum in cælis.*

(*d*) Qui contra sentiunt, aditumque in sacrarium aperire tentarunt terrenis Principibus, dudum in numero hæreticorum censebantur, et ab universa Ecclesia rejecti, condemnatique, sunt. (4)

(1) Non contemnenda est quorundam observatio, Scriptores quosdam valde laxantos ac exaggerantes Principum jura in pertractando simoniae scelere admodum austeros sese praebere; neque in hac re dissentientem me habent. Sed illud velim perpendant, siqua potestas sacra, siqua functio sacrae potestatis sine scelere simoniae temporali pretio aestimari nequit, ean-

dem vi naturae suae nec intra Principum temporalium jura posse contineri.

(2) *Jo.* X. 10

(3) *Matth.* X. 18. 19.

(4) Exemplo sunt errores a Marsilio Patavino, et Joanne de Janduno sparsi sub Ludovico Bavaro, et condemnati a Joanne P. XXII. *T. IX. Bullarii magni Romani. p.* 167.

§. CCCLVII.

Non alienum ab hoc loco existimo Protestantium de Ecclesiæ suæ, quam vocant, regimine opiniones commemorare; ac regimen quidem hjerarchicum cum universe in Ecclesia, tum in Germania præcipue negant: ceterum in diversas abeunt opiniones, atque alias, aliasque progressu temporis hypotheses procuderunt; quarum præcipuas hic referam.

(*a*) Carpzovius ex triplici ait statu confici Ecclesiam: *Ecclesiastico, sub quo pastores: politico, sub quo magistratus secularis: et populari, sub quo quivis de populo. Qui omnes de rebus ecclesiasticis deliberare debent, ita tamen, ut magistratus populi vices sustineat, quo omnis evitetur confusio, omniaque decenter fiant, et ordine. Et hoc est, quod vulgo dicitur, nec monarchicam, nec democraticam esse in his terris gubernationem Ecclesiæ, sed aristocraticam.* (1) Erit ergo secundum hæc dicta Ecclesia in numero societatum inæqualium referenda; cum magistratui imperium in Ecclesia tribuerent Scriptores Potestantes plurimi, quos

in medium adducit Franck in censura principii: *Jurisdictio supremorum imperii tribunalium in causis ecclesiasticis Protestantium non magis, quam Catholicorum fundata.* (2) Putabant nempe jus in sacra vel jus sacrorum profluere ex ipso jure majestatis, aut saltem individue eidem annexum esse.

(*b*) Cum in re tanta, quæ ex divina pendet institutione, alii aliter sentire inciperent, ortum est nomen systematis territorialis, et collegialis. *Territoriale* dicunt, vi cujus Princeps territorialis jurisdictionem in sacra exercet, ratione territorii sibi competentem, et quidem aut nomine Principis, aut nomine ac titulo Episcopi, ceu membri principalioris in cœtu sacro. Fuere in his alii, qui Principi hanc potestatem per se dicunt competere: alii, qui eam ex pace Westphalica cum potestate territoriali conjunctam provenisse asserant. Inde et supremam potestatem Cæsareo-Papiam confinxerunt.

(*e*) Alterum est, quod *systema collegiale* vocant, passim nunc a Protestantibus adoptatum, quo membra ecclesiæ in *Doctores* et *Auditores* dividunt, ipsamque Ecclesiam pro collegio et societate æquali habent. Inde alia Ecclesiæ jura *collegialia* appellant, ceu jus condendi formulam fidei: jus ordinandi sacra quoad ritus, constituendi pastores, condendi leges conventionales, talesque pœnas decernendi: jus a cœtu excludendi refractarios, qui initis pactis stare nolunt, reformandi abusus, invocandi brachium seculare, denique jus quædam collegialia jura pro temporum ratione transferendi in Principem: alia jura *majestatica*, in quo-

rum numero est cura generalis cavendi, ne ex Ecclesiæ negotiis respublica detrimentum capiat: jus exigendi notitiam de statutis a Collegio latis: jus mittendi viros delectos a Principe, qui negotiis et cœtibus intersint: jus assistendi contra refractarios, providendi rectæ administrationi bonorum, exstirpandi abusus, si ipsum Collegium hoc facere nequeat. In his omnibus non omnes consentiunt, nec ipsi secum, nec cum aliis.

(*d*) Distinguunt nonnulli statum *originarium* Ecclesiæ, et *extraordinarium*, quo factum Boehmerus asserit, ut jura quædam collegialia, quo tempore Ecclesia reformatione egebat, in Principes translata sint: vicissim alia jura Imperantium beneficio in Ecclesiam collata et ecclesiastica facta esse, asserit.

(*e*) Ex pluribus Ecclesiis tanquam cœtibus æqualibus ortam *confœderatam* Ecclesiæ disciplinam fingunt, mutuo nempe Ecclesiarum consensu enatam, vi cujus mysticum Christi corpus servarent purum, crimina a cœtibus arcerent, et fidem fallentes a mutua communione excluderent; quin tamen episcopo propria quædam competeret in membra Ecclesiæ potestas, aut uni Episcopo in reliquos. Sed omnia hæc, quid demum sunt, nisi figmenta humani ingenii, ad eludendam sacri Codicis perspicuam doctrinam, ad depravandam divinam traditionem, ad Ecclesiæ potestatem conculcandam, sacramque hierarchiam perturbandam atque evertendam excogitata? Conferantur, quæ de sacra potestate in Petro et Apostolis instituta, atque ad Successores translata dicta sunt; de inter-

pretatione Ecclesiæ §. CCCXLII. de Hierarchia ordinis et jurisdictionis §. CCCXLVII. etc.

(1) *In opere definitionum Eccles L. II. definit. 247. n. 3.*

(2) *Thesaur. Juris Eccles. T. III. p. 513.*

§. CCCLVIII.

Cum potestas sacra et in Papa insit tanquam Vicario Christi ac capite Ecclesiæ, et in Episcopis tam seorsim spectatis relate ad gregis portionem, quam tenent, tum coactis in Concilium; quærunt, utri subjecto major, ac superior potestas inhæreat. In Papa quidem supremam diximus inesse; (1) at nempe, ajunt, relate ad singulos Episcopos, vel cœtum particularem eorundem, non item relate ad universos, vel concilium œcumenicum. Tale Concilium, inquiunt, est supra Papam. (2) Hæc controversia locum non habet, nisi in comparanda potestate Papæ ac Concilii ponantur diversi duo comparationis termini, tanquam oppositi, ac dissidentes inter se, hinc Papa, illinc Concilium: dein casus schismatis, ac hæresis, in quam Papa manifesto incidisse fingeretur, absunt a præsenti quæstione; nam perinde est, plures incertos, ac schismate discissos habere Papas, ac nullum habere; et qui per hæresin cessaret membrum esse sanctæ Ecclesiæ; profecto ejus-

dem caput esse non posset. Denique qua in re ac negotio potestas Papæ aut Concilii superior statuatur, expendendum est anne ut Concilium emendare valeat decreta fidei, quæ a solo Pontifice emanarunt; vel ut in ferendis, aut mutandis legibus disciplinæ prævaleat auctoritas Concilii; ut ipsum leges dictare Papæ possit, ut hunc in judicium vocare, corrigere, de sancta Sede deturbare queat: ut a Papa ad Concilium appellatio sit admittenda? Animus non est pro dignitate disceptandi de hac causa; tum quod id a præstantissimis Theologis factum norim; (3) tum quod ea in quæstiones incidat de particularibus potestatis sacræ negotiis, quæ nondum hoc loco examinata et perspecta sunt. Quæ generatim de institutione ac conservatione potestatis Pontificiæ ex S. Codice et Ecclesiæ traditione atque interpretatione supra exposita sunt, hasce offerunt animadversiones præsenti quæstioni accommodatas.

(a) Portæ inferi contra Ecclesiam non prævalebunt ex promissione Christi; quia supra Petram ædificata est; quomodo igitur salva promissi divini veritate contingere posse fingitur, ut totum Ecclesiæ ædificium a suo fundamento dimoveatur, sive ut Papa, et Ecclesia, quam reliqui Episcopi repræsentare dicuntur, inter se dissentiant? cumque ea petra fundamenti lo-

eo sit posita, ad unitatem tum fidei, tum caritatis et communionis firmandam, ac conservandam; quis in animum inducet, usu venire posse, ut vel in negotio fidei, vel sanciendis legibus omnes aut plerique eodem tempore Episcopi catholici ab illa unitate et unitatis fundamento ac centro recedant? His expensis dudum observarunt sapientes viri, omnem hanc litem nulla alia causa excogitatam fuisse, quam ut invidia confletur sanctæ et apostolicæ Sedi, totaque compages hierarchicæ unitatis concutiatur, ac infirmetur.

(*b*) Quod dicunt, Papam singulis præstare, non universis, valde id putidum videtur, atque abhorrens a perspicua scripturarum doctrina. Non singuli lapides, sed universa Ecclesia supra Petram dicitur ædificata: nec claves ad conclavia nonnulla aperienda vel claudenda datæ sunt, sed claves regni cœlorum universi: nec minus toti gregi, quam singulis ovibus et agnis Petrus præesse jussus est; denique si singulos fratres confirmare debet; quidni et universos? Mirum, catholicos Scriptores non sentire argumenti vim, quam Protestantes senserunt. (4)

(*c*) Quæro, quo Scripturæ testimonio majorem pastoribus subordinatis, quam summo Pastori auctoritatem tribuant? quia, inquiunt, subordinati Pastores in unum cœtum congregati Ecclesiam repræsentant, quæ columna est, et firmamentum veritatis. At quæ est ista Ecclesia, quæ cum certum legitimumque Caput habeat, et Vicarium Christi, et Petri Successorem; sine Capite tamen suo, sine Vicario Christi, sine Petri Successore Christi Ecclesiam se-

se jactitet, et in Caput suum, Christi Vicarium ac Petri Successorem rebellis insurgat?

(*d*) Scripserat memoria nostra vir eruditissimus, Alexander Hamer I. U. Doctor, ejusque in Universitate Bambergensi Professor de subjecto potestatis sacræ in hanc sententiam: „ Subjectum activum regiminis ecclesiastici, si „ corpus integrum respicias, summus Pontifex „ est cum vel sine Concilio generali, et quoad „ Ecclesias et communitates particulares, subordi- „ natoque modo reliquus Præsulum Ecclesiasti- „ corum Chorus. - - Ita præprimis intuitu sum- „ mi Pontificis sentit obsequioso fidei ore Ger- „ mania catholica in medio relinquens, qua „ ratione alii auctoritatem Concilii supra Pa- „ pam, et ejus generis periculosa principia „ adstruentes, assertiones suas a nota temerita- „ tis purgent; quam thesin in præsenti nulla „ ex parte facio meam. „ (5) Editor præclaræ hujus dissertationis ab Hammero confectæ hanc dein assuere non dubitavit animadversionem: *Nimium hic dicit auctor, pro sui nimirum adhuc temporis genio scribens, dum sententiam, quæ Pontificem Concilio generali subjectum, eoque inferiorem esse defendit, temeritatis damnat. - - In Germania Pontificem vi concordatorum nostrorum, Conciliorum generalium supra sese auctoritatem agnoscere debere, quod Germanis sufficere potest, demonstratum est a Cl. Ne ero - - item in Institut. meis Jur. Eccles. P.* 2. §. 33. Nihil sane, et apud Nellerum et apud Auctorem Institutionum reperies, quod non penitus convulsum est a celeberrimis Scriptoribus. (6) Sed velim ego intelligere, qua auctoritate pro omnibus Germanis spondeat Editor? tantæne universos levitatis putat, ut *temporis genio* suas

de Ecclesiæ potestate sententias accommodent, et a sacra antiquitate tam cito desciscant? si Papam Conciliorum auctoritati subjectum statuit; cur idem *loco eodem* negat, Papam a Concilio in jus vocari, et judicari, et ob morum deformitatem exauctorari posse? qua doctrinæ connessione unam supremæ potestatis partem Concilio adiudicat, alteram abiudicat? quo argumento Concilii auctoritatem nunc extendit, nunc restringit? et quoniam sacræ literæ neque ita extendendi Conciliorum auctoritatem, neque itidem restringendi rationem aliquam suppeditant; nonne videt, quantopere ea omnia cum naturalibus principiis juris publici collidantur, ut, qui supremam potestatem ferendi leges habeat, idem vi coactiva et judiciaria potestate destituatur?

(1) §. *CCCXLI. (c)*

(2) *Conf. Ballerinium de Potestate Eccles. summorum Pontificum, et conciliorum general. C. V. " " De sera origine et novitate opinionis, quæ conci- " liis generalibus auctoritatem et jus tribuit coactivum " in summos Pontifices.*

(3) *Conf. citatum Ballerinium, et doctissimam dissertationem Laurentii Veith de primatu et infallibilitate Rom. Pontificis Sect. II. Posit. XXIV.*

(4) *Moshemius in dissertatione de Gallorum appellationibus ad concilium universæ Ecclesiæ unitatem Ecclesiæ visibilem tollentibus ita scribit: Quod universis sive singulis Ecclesiis præesse Pontificem dicunt, non universæ Ecclesiæ, id tam mihi scitum videtur, ac siquis affirmaret, membra quidem a capite regi, non vero, quod ex membris constat corpus; aut urbes quidem omnes, villas et prædia subesse regi, non vero, quæ his continetur, ipsam provinciam.* Pufendorfius de habitu religionis Christianæ ad vitam civilem in hunc modum disserit: *Concilium esse*

supra Papam, thesis est. -- Sed quod isti quoque hanc propositionem asserere velint, qui sedem Romanam omnium Ecclesiarum centrum, ac Papam œcumenicum Episcopum agnoscunt, id quidem non parum absurditatis habet, cum status Ecclesiæ Romanæ monarchicus sit: ista autem thesis meram aristocratiam oleat.

(5) *Thes. Juris Eccles. Tom. III. de Jure Principis catholici circa sacra. C. I. Sect. I. §. 10.*

(6) *Conf. insignem dissert. Laurentii Veith de Systemate Edm. Richerii Sect. III, art. 3. p. 148. et seq.*

§. CCCLIX.

Hactenus de subjecto potestatis sacræ tractatum est. Ex subjecti determinatione pendet forma sacri imperii, quemadmodum ex generalibus juris publici notionibus constant. (1) De hac autem forma necesse est, duo investigari; *Primo* quos limites habeat tum summa Vicarii Christi, tum subordinata Episcoporum potestas? *Secundo*, quam plena, aut minus plena sit sacra potestas tum in Romano Pontifice, tum in Episcopis reliquis? De quovis enim imperio, utrumne absolutum vel limitatum sit, quæritur; dein omnibus imperii juribus polleat subjectum idem, an jura quædam divisa, atque in aliud subjectum collata sint, investigatur. Ac de limitibus Pontificiæ potestatis ut primo agamus, non infrequentes certorum hominum seu querelæ seu calumniæ sunt. Romanorum Pontificum potestatem ab as-

sentatoribus aulæ Romanæ, uti garriunt, ultra omnem modum exaggerari, atque immensam exhiberi, nullisque constrictam terminis. Quibus ego primum respondendo ut ipsi ex verbo scripto vel tradito, si-quos invenerint limites, proferant. Equidem illud novi, cum claves regni cælolorum Petro immitteret divinus Servator, cum pascere oves et agnos juberet, cumque diceret, in coelis solutum aut ligatum iri, *quidquid* in terris solvisset, aut ligasset Petrus, haud quaquam eundem addidisse: *Si consentiant ii, qui ligati sunt: si politicae potestati placuerit: si pastores subordinati voluerint vel similiter judicarint.* Cum igitur institutio sacri imperii non præ se ferat quosdam limites, iidem vel ex aliis locis sacri codicis, vel ex natura ac sine illius imperii erui debebunt, ac ni fallor, istiusmodi sunt;

(*a*) Uti quævis alia, sic pontificia potestas ex fine ac natura sua mensuram, modumque capit. Finis ac natura ejus potestatis est ut Ecclesia sit, maneatque una, catholica, et apostolica: ut cultus præstetur summo Deo, quem sibi maxime placere revelavit: ut remotis peccatis, hæresibus, ac scissionibus, itemque periculis peccatorum, hæresum ac scissionum ad omnem sanctitatem, demumque ad unam supernaturalis veritatis fideles perducantur, pro quorum animabus rationem redditurus est Papa divino judici, cujus locum tenet in terris. Nihil

in his omnibus inest, quod a fine societatis et status civilis non distet longissime.

(*b*) Modum quendam sacro regimini præscripsit Christus, cum discipulos de primatu contendentes iterato coercit, et mansuetudinem, animi demissionem, moderationemque potestatis docuit. *Reges gentium*, inquiebat mitissimus Servator, *donantur eorum: et qui potestatem habent super eos, benefici vocantur. Vos autem non sic; sed qui major est in vobis, fiat sicut minor: et qui præcessor est, sicut ministrator.* (2) Cumpue filii tonitrui aliquando dicerent: *Domine, vis dicimus, ut ignis descendat de cœlo, et consummat illos? Conversus increpavit illos, dicens: nescitis, cujus spiritus estis. Filius hominis non venit animas perdere, sed salvare.* (3) Eodem pertinet, quod Paulus potestatem sibi affirmat datam *in aedificationem et non in destructionem* (4) Ceterum hæc ipsa potestatem coactivam naturæ sacri imperii accommodatam supponunt, non tollunt, neque ejusdem usum, cum moderantur, auferunt. (5)

(*c*) Modum Pontificiæ potestati non tantum jus divinum ac naturale ponit, itemque declarationes de illo jure editæ a Pontificibus præcedentibus aut conciliis generalibus, sed etiam canones ad disciplinam spectantes, divino spiritu conditi, et totius Ecclesiæ reverentia consecrati, non id dico summum Pontificem in hoc genere canonum dispensationis aut mutationis faciendæ potestate destituti. Sed quia in legibus etiam disciplinæ nonnulla sunt, quæ sine ingenti offentione bonorum omnium, sine gravi diminutione divini cultus, ac perturbatione ordinis, et tranquillitatis inter fideles

immutari ac dissolvi non possunt; idcirco Pontifex non tam vi canonum, quam naturali jure prohibetur, ad ea mutanda vel solvenda adhibere potestatem suam. Ipso enim aditu ad supremam in terris dignitatem profiteri censetur, se gregem Christi non pessum daturum, sed sancte recturum et inculpate, proindeque vindicem ac custodem futurum canonum, a quibus ovium Christi salus et tranquillitas, totiusque Ecclesiæ decor ac spirituale bonum maxima ex parte pendet.

(*d*) Cum potestas inferiorum pastorum ex divina institutione manet, nec ea, ut otiosa sit, aut inefficax, fuerit concessa a Deo, quippe qui eos *posuit regere Ecclesiam Dei*; hinc per potestatem episcopalem eatenus limitem posuit Christus Pontificiæ potestati, vel ejusdem potius usui, ut non possit Papa Episcoporum jura ultra coercere, quam bonum Ecclesiæ poscat, nec immodicis reservationibus, aut nimiis in Vicarios apostolicos, Nuncios ac Legatos collatis facultatibus quodammodo exhaurire vel absorbere jurisdictionem Episcoporum. Id vero non obest, quo minus supremus pastor utatur jure reservandi sibi capita quædam sacræ potestatis, itemque jure supremæ inspectionis, ferendarum legum, jurisque dicendi tam de personis, quam rebus sacris et ecclesiasticis.

(1) §. *CXCVIII. CXCIX.*

(2) *Luc. XXII.* 25. 26.

(3) *March. III.* 17. *Luc. IX.* 54. 55. 56.

(4) *II. Cor X.* 8. *et ibid. XIII.* 10.

(5) Hinc pro varia temporum ratione nunc moderatione, nunc rigore quodam sunt usi sanctissimi

quique et sapientissimi Pontifices. In quam sententiam inprimis apposita et elegans est observatio, per quam Episcopi provinciæ Senonensis duce Ieone Carnotensi æconomiam excusarunt, qua Pascalis II. cum Henrico V. erat usus, quaque alii non pauci offendi sunt visi. ,, Quodsi Papa, inquiunt, debitam severitatem ,, non exercet, credimus, quia consulte differt secundum quorundam Doctorum judicia, qui consulunt, ,, quædam admittenda pericula, ut possint vitari majora unde dicit Augustinus in tertio libro contra ,, Parmenianum: *Hoc sanitas observat Ecclesiæ, ut,* ,, *cum quisque fratrum, id est, Christianorum intus* ,, *in societate Ecclesiæ constitutorum, in aliquo tali* ,, *peccato fuerit deprehensus, ut anathemate dignus* ,, *habeatur, fiat hoc, ubi periculum schismatis nullum est; atque id cum ea dilectione fiat, de qua* ,, *ipse Apostolus alibi præcipit, dicens: ut inimicum* ,, *eum non existimetis, sed corripite ut fratrem.* Ubi ,, satis ostendit, quod, cum metus iste non subest, ,, sed omnino de frumentorum stabilitate certa securitas maneat; id est, quando ita cujusque crimen ,, notum est, et omnibus exècrabile appareat, ut vel ,, nullos prorsus, vel non tales habeat defensores, ,, per quos posset schisma contingere, non dormiat severitas disciplinæ; in qua tanto est efficacior emendatio pravitatis, quando diligentior conservatio caritatis. ,, *Vid. Nat. Alexander T. VII. diss. III. art.* 12. Qui contra usnm ecclesiasticæ potestatis illud ex evangelio identidem oggerunt: *Reges gentium dominantur - - vos autem non sic*; parum vident, ut puto, de honore politicorum Principum plurimum se detrahere, dum his quidem, non item sacris Hierarchis more regum gentium dominari permittunt. Longe aliter sensit *S. Gregorius M.* qui *L. XI. Epist.* 58. in hunc modum scripsit ac Phocam Augustum: *Hoc inter reges gentium, et reipublicæ imperatores distat, quod reges gentium domini servorum sint, imperatores vero reipublicæ, domini liberorum. Similia S. doctor habet in epistola* 51. *L. VIII. ad Leontium exconsulem.*

§. CCCLX.

Si *suprema Vicarii Christi* potestas suis non destituitur limitibus, mirum videri non debet, *Episcoporum quoque subordinatae* potestati eos esse positos limites, quorum ratio ex natura ac fine ejus potestatis, determinatio vero et assignatio ex auctoritate Ecclesiæ, id est, ex Conciliorum vel Papæ dispositione pendet. Duo peccari vulgo solent in hac re, 1. si eminens episcopalis muneris potestas nimium deprimatur, aut depressa, constrictaque exhibeatur: 2. si eadem ultra justos limites extendatur, nimirum ad ordinem hierarchicum perturbandum, unionemque membrorom cum capite dissolvendam. (1) Natura ac finis, unde ratio ac origo limitum in potestate episcopali petitur, poscit *primo*, ut sit adstricta ad certam portionem dominici gregis, sive ad diœcesin; quæ causa est, ut *in partem solicitudinis* vocati dicantur Episcopi: Papa vero *plenitndinem* officii pastoralis obtinere censeatur. Jurisdictio, prout distinguitur a potestate ordinis, absque subditis, in quos exeratur, sterilis est, omnique usu et exercitio earet. Quapropter necessaria est designatio subditorum, quos ea comprehendat: hæc designatio a Christe facta non est, neque

in Episcopis, neque Metropolitis, Primatibus, Patriarchis. Sola Vicarii Christi jurisdictio ad universum gregem, totamque Ecclesiam ex divina institutione pertinet. Reliquorum Episcoporum omnium amplior, arctiorve jurisdictio est juris ecclesiastici humani, ac pro temporum ratione mutabilis. Altera ratio originariæ limitationis, ut ita dicam, qua potestas episcopalis constringitur, in eo consistit, ut ex Christi institutione *in bonum unitatis* sit subordinata et subjecta potestati Pastoris universalis, Vicarii Christi et successoris S. Petri. Non negant hanc subjectionem, quicunque primatum non meri honoris et ordinis, sed auctoritatis et jurisdictionis in Romano Pontifice agnoscunt: agnoscunt autem catholici omnes, et quod miseris, aperte profitentur etiam ii, qui eundem concilio œcumenico subjectum volunt. Tum enim singulas particulares Ecclesias, et singulos Episcopos potestati pontificiæ subjacere aperte asserunt. Hæc igitur *subordinatio*, de qua agimus, his potissimum articulis continetur:

(a) Si Episcopi singuli, et particulares eorum cœtus jurisdictioni Papæ, adeoque et Conciliorum œcumenicorum subjacent, profecto leges Superioris, id est, Papæ et Conciliorum generalium auctoritate sua relaxare non possunt; quia juris publici generale principium est: *in-*

ferior nequit dispensare in lege Superioris; nisi quatenus facultatem dispensandi nactus est. Habes regulam, et exceptionem. Alii ordinem pervertentes ita statunt: Episcopus per se et vi primigenia potestatis suæ dispensare potest in omnibus, quæ a jure humano pendent, nisi quatenus facultas dispensandi expresse vel tacite restricta est. Sed huic thesi ipsa idea subordinationis, dein mens ac tenor Canonum aperte adversantur. Canones enim, cum facultatem dispensandi certis casibus Episcopo tribuunt, non ejus potestatem se restringere, sed permissione ac concessione facta augere profitentur. (2) Similiter dispensandi ejus non competere Episcopis aperte docet Innocentius III. *Cum illis*, (inquiens) *hujusmodi dispensatio a Canone minime sit permissa, quam ad solum Romanum Pontificem non est dubium pertinere.* (3)

(*b*) Vi supremæ et universalis potestatis, quæ Vicario Christi competit, reservationes ac exemptiones inde a plurimis seculis introductæ sunt. Enimvero siqua potestas Episcopis jure divino tradita videri poterat intacta relinquendas ea procul dubio est potestas absolvendi a quibuscunque peccatis, quæ illimatata Christo data est Apostolis, eorumque successoribus Episcopis; et tamen SS. concilium Tridentinum in hunc modum edixit: *Merito Pontifices Maximi pro suprema potestate sibi in Ecclesia universa tradita causas aliquas criminum graviores suo potuerunt peculiari judicio reservare.* (4) Dum porro eadem Tridentina Synodus exemtionem abusibus prospectura locorum Episcopis non omnes, sed quasdam tantum facultates in loca et personas exemtas concessit, et fere non

aliter concessit, nisi tanquam delegatis sedis apostolicæ; nonne ipsas exemtiones hoc agendi modo tanquam ratas, validasque præsumsit?

(*c*) Aliud *subordinationis*, de qua agimus, caput in *reservatione causarum majorum*, eaque perpetua et velut ordinaria situm est. Causæ majores quadruplicis generis censentur: 1. ex magnitudine rei, de qua agitur; uti cum spectant fidem, generalia morum et disciplinæ præcepta: 2. ex magnitudine difficultatis et obscuritate negotii, quod disceptatur: 3. ratione dignitatis personæ, quam causa afficit: 4. ob difficultatem exequendæ rei justæ, vel amoliendæ injustæ; uti si cum potente Principe Episcopis negotium sit. (5)

(*d*) Horum quidem limitum rationes tum ex natura potestatis supremæ Romani Pontitificis et ex natura potestatis subordinatæ Episcoporum, tum ex fine utriusque potestatis deducuntur, qui in unitate conservanda consistit, nec sine quadam subordinatione obtineri potest. Neque objicias, institutionem potestatis episcopalis generalibus a Christo verbis conceptam esse: *Sicut misit me Pater, et ego mitto vos*; cum, ut supra dictum est ex S. Leone, vel inter beatissimos Apostolos quædam exiterit *potestatis discretio*, et Ecclesia propositionem hanc: *S. Petrus, et S. Paulus suut duo Ecclesiæ Principes, qui unum efficiunt, - - ita* S. Petrum et S. Paulum *explicatam, ut ponat omnimodam æqualitatem inter sine subordinatione et subjectione S. Pauli ad S. Petrum in potestate suprema et regimine universalis Ecclesiae, haereticam consuerit, et declararit* (6) Nec denique dici potest, Episcopum omni pollere usu potestatis suæ debere

quo ad regendam plebem indiget; quasi et infallibilitatis dono ad fidei controversias dirimendas a Deo instructus censendus esset; cum nihil aeque necessarium ad salutem sit, ac integritas doctrinae, quam ovibus suis instar alimenti praebet. Quae fingi potest necessitas, ut ordinario jure generales Ecclesiae Canones relaxandi gaudere debeat?

(1) *Clemens P. XI. in Constit. Pastoralis offici data anno* 1718. *die* 28. *August.* §. 4. in hunc modum loquitur contra eos, qui alteri pontificiae constitutioni editae 1, 13. 8. *Sept.* obedientiam praestare recusabant: *Sacrosanctam Epicopatus dignitatem exaltare se velle declarant, sed reipsa deprimunt, dum interim fraternitatem ipsi contemnunt, audacissimae inferioris Cleri rebellioni fomentum tribuunt, universumque ecclesiasticum ordinem Laicis tribunalibus vel in ipsa religionis causa indecore ac perperam subjici non attendunt.*

(2) *c. Un. de aetate -- praeficiendorum. in VI. c.* 14. *in fin. de Electione. ib. SS. Conc. Trid. Sess. VII. de Sacramentis in genere Can.* 13. *et Sess. XXIII. Cap.* 11. *et* 15. *de reform.*

(3) *Innoc. III. Reg. XII. Epist.* 194. *add. Benedict. XIV: de Synod. Dioeces. L. VII. C.* 31. *n.* 3.

(4) *Sess. XIV. C.* 7.

(5) *c. majores* 3. *de Baptismo. c. inter corporalia.* 2. *de translatione Episcopi. adde Epist. XV. n.* 6. *Bonifacii I. ad Rufum. Coustant. p.* 1042. Exempla causarum majorum, quae a Regibus et Episcopis Germaniae ad Sedem Apostolicam delatae sunt, *affert Hartzheim in fin. T. II. in digressione.*

(6) *Vid. apparatum Zachariae ad Theolog. et Jus Can. p.* 246.

§. CCCLXI.

Postquam de limitibus pontificiæ et episcopalis potestatis actum est, altera se offert quæstio, quam *plena* sit petestas utraque, hoc est, quæ jura imperii sacri ea complectatur. Ex divisione enim jurium imperii forma nuucupari *mixta* solet. Summa Pontifici *plenitudinem potestatis* concessam fuisse a Christo, receptissima sententia est, nec modo auctoritate antiquorum Patrum et Doctorum, sed etiam ipso tenore institutæ in Petro Pontificiæ auctoritatis nixa; verba enim generalia sunt, nec ullam exceptionem vel divisionem sacrorum jurium continent. *Petro dictum est sine aliis*, inquit Alvarus Pelagius (1) et *non aliis sine Petro; ut intelligatur sic ei esse attributa potestas huiusmodi, ut alii sine ipso non possint: ipse sine aliis possit, ex privilegio sibi collato, et concessa sibi plenitudine potestatis, per quam potest ligare ceteros, sed ligari non potest a ceteris*, Quia de singulis sacri imperii juribus, quorum complexio plenitudinem potestatis efficit, speciatim hic tractari non potest, illud animadvertam, ea potissimum jura per illam plenitudinem designari, quæ vel præcellentiam quandam potestatis supra alios Pastores subordinatos indicant, vel pro-

xime universam respiciunt Ecclesiam; istiusmodi jura sunt 1. Jus petendi et recipiendi relationes et appellationes, præcipue circa causas graviores atque ad unionem fidei et communionis servandam: 2. Jus finem imponendi controversiis fidei: 3. Jus convocandi generalia Concilia, iis præsidendi, eaque confirmandi: 4. Jus tutandi et vindicandi observantiam Canonum per omnes Ecclesias: 5. Ius ferendi leges universales disciplinares in iisque dispensandi vi propriæ auctoritatis. etc. Ex his inferes

(*a*) Quia hujusmodi jura sine jurisdictione in universam Ecclesiam exerceri nequeunt: jurisdictio autem Episcoporum non ad universam Ecclesiam pertinet, sed per se ad paticulares Ecclesias alligata est; iis *plenitudo potestatis* tribui non potest.

(*b*) Nihilominus dici debet, quod Episcopi in partem ejus plenitudinis vocati sint, sive quod plenitudinis qua Chisti Vicarius gaudet, participes sint; *primo*, quia jurisdictionem, quam in Ecclesias suas particulares exerunt, non aliter, nisi in bonum unitatis, atque ad conservandam unionem fidei et communionis exercent; *secundo*, quia ob hunc ipsum finem unionis et caritatis, si generalia habeantur Episcoporum Concilia, in iisdem non meros Consiliarios Papæ, sed veros iudices controversiarum fidei, et verbi divini depositarios, et traditionis testes, et universi gregis speculatores, et legislatores agunt. Hinc illa est respondendi et sub-

scribendi formula: *placet*, *definiens subscripsi*. Etsi igitur Romani Pontificis *summa*, non tamen *sola* est potestas rectoria, qua universa Ecclesia regitur; neque ejus potestatis unicum subjectum, nec legum ac jurisdictionis solus ipse fons appellari potest, quemadmodum appellatur Monarcha, qui *pleno* imperio solus gaudet.

(*c*) Fieri potest, ac sæpe factum est, ut acta, decreta, et sententiæ in Conciliis generalibus editæ vim plenam habeant, etsi Episcopi non pauci refragentur; nunquam tamen vim habere censebantur Concilii œcumenici propriam, acta quæcunque, neque in materia fidei, neque in negotio disciplinæ sine consensu summi Pontificis; neque enim truncato corpori Pastorum a Christo commissa est potestas regendi Ecclesiam, neque unitas cogitari potest, in qua nullum est unitatis, neque vinculum neque centrum. Sententia Episcoporum, ut vim atque effectum habeat, alligata est ad unitatem; in qua re limes potestatis episcopalis consistit. Idem de sententia, quæ ex centro unitatis profertur, dici non potest; si enim nunquam desint, neque defuturi sint plurimi Episcopi, qui ei centro adhæreant: ac si fundamentum nunquam non habebit incumbens sibi ædificium, id divinæ promissioni ac providentiæ adscribendum est, non autem vi et efficaciæ, quæ ex adhærentibus in centrum, aut ex ædificio in fundamentum derivatur. Quapropter ex hac causa affirmari nequit, sententiam summi Papæ ad consensum Episcoporum, tanquam limitem pontificiæ potestatis alligatam esse.

(1) *De Planctu Eccles. L. I. C. 55. non longe a principio.*

§. CCCLXII.

His positis non magnopere laborabimus in determinanda forma sacri in Ecclesia imperii; neque etiam, si summi Pontificis atque Episcoporum potestas intacta relinquatur, de loquendi formula magnopere soliciti erimus, præsertim cum phrases, expressionesque profanorum imperiorum, statuumque propriæ sero admodum, nec multo jam tempore ad res Ecclesiæ adhiberi cœpiæ sint; paucis igitur expediemus doctrinæ capita huc pertinentia.

(*a*) Ecclesia est *societas originis divinæ*, atque ex institutione Dei ac Domini Nostri Jesu Christi eas habet congenitas proprietates, ut sit, maneatque una, sancta, catholica et apostolica. Non ergo quivis hominum baptizatorum, sub regimine quorumvis aliorum, qui Pastores se vocitant, Cœtus, Christi Ecclesia censeri potest; neque arbitraria ejus est notio, ac definitio, cujus essentiales notæ ac determinationes a Filio Dei constitutæ ac fixæ sunt (§. CCCXVI.)

(*b*) Neque *Ecclesia collegium*, *aut societas æqualis* est; quia vere rectoria publicaque potestas fini Ecclesiæ accomodata, in Petro et Apostolis a Christo instituta, atque ad Petri et Apostolorum Successor transmissa est.

(*c*) Si *status* nomine societas venit summo et independente imperio intra finem sibi præ-

fixum prædita, dubitari nequit, quin Ecclesia sit status; quæ sacro illo quidem, sed tamen summo, et a politica potestate penitus independente imperio a Christo instructa est.

(*d*) *Forma status* Ecclesiastici non est Democratica; quia alii Pastores et Rectores, alii qui pascantur et regantur, designati a Deo sunt. Quæ ex divina institutione, non humana inventione in Ecclesia viget hierarchia tum ordinis, tum jurisdictionis, longissime abhorret ab idea Democratiæ.

(*e*) Neque forma status ecclesiastici *mere aristocratica* est; huic enim manifeste repugnat Primatus auctoritatis et jurisdictionis in S. Petro institutus a Christo, atque ad Successores S. Petri serie non interrupta per XVIII. secula jam propagatus.

(*f*) Si stricte velimus loqui, dici non potest, formam status ecclesiastici esse *mere monarchicam*; cum enim potestas rectoria Episcoporum ex divina institutione promanet, Papa non est *unicum* subjectum ejus potestatis, quemadmodum in Monarchia veri nominis contingit.

(*g*) Bellarminus *esse* affirmat, *in Ecclesiæ summi Pontificis Monarchiam, atque Episcoporum (qui veri Principes et Pastores, non Vicarii Pontificis Maximi sunt) Aristocratiam, ac demum suum quondam in ea locum habere Democratiam; cum nemo sit ex omni christiana multitudine, qui ad Episcopatum vocari non possit; si tamen dignus eo munere judicetur.* (1)

At huic quidem assertioni quoad rem nemo Catholicorum facile refragabitur, quoad loquendi modum, qui secundum receptas de imperii forma notiones disserit, ægre quisquam assentietur. Nam distinguenda est forma reipublicæ a regiminis seu gubernationis modo. Siquis Rex regni sui officia et dignitates ex æquo distribuat pro meritis ac virtute cujusque, nulla nobilitatis habita ratione; non ob id ejus regnum formam democraticam induit; quæ quidem forma ex solo subjecto potestatis summæ determinatur.

(*h*) Petavius de ecclesiastica Hierarchia piis et eruditis plerisque placuisse ait, *Ecclesiam ex Monarchico et Aristocratico statu* temperatam esse. (2) Sed temperamentum istuc aristocraticum non tale intelligi debet, quale in statibus profanis esse solet, quorum forma mixta ex divisione jurium summi imperii ita oritur, ut quod in uno subjecto inest jus, non idem in altero insit, neque ab altero pendeat. Discrimen facit singularis unitas, atque unitatis conservandæ obligatio, quam Christus Ecclesiæ suæ propriam fecit. Nam *primo* ipsa potestas Episcoporum, quæ temperamentum illud aristocraticum efficit, perpetuo et ex natura sua alligata est ad centrum unitatis, ac supremam potestatem Vicarii Christi, eidemque subordinata, ut proinde hæc mixtio aristocratica non absoluta, sed limitata sit. *Secundo*, quidquid juris competit Episcopis, id eminente quadam ratione inest in Primate Ecclesiæ, ac summo Vicario Christi. Hæc, ni fallor, de aliis formis profanis ex Monarchia et Aristocratia mixtis afferi haud possunt.

(*i*) P. Gregorius Zallwein probans formam Monarchico aristocraticam, *videtur*, inquit *haec sententia accedere ad Systema civitatnm: omnes enim Ecclesiae et Episcopi coadunantur in Ecclesia, et Romano Pontifice tanquam in centro: retineni ceteroquin Ecclesiae omnes, earumque Episcopi sua jnra, suam jurisdictionem et formam imperii in suis dioecesibus: in causis autem majoribus et negotiis universam Ecclesiam spectantibus, in comitiis, publicis seu Conciliis, communibus suffragiis bono totius Reipublicae ecclesiasticae consulunt. Hanc vero esse verissimam notionem systematis civitatum, quis negabit?* (3) At enim status hierarchicus Ecclesiæ longe abest a systemate civitatum, que nec proprie unam efficiunt civitatem, et quoad negotia maxime transeuntia inter se uniuntur, quoad politiam vero internam altera ab altera independentes sunt. At particulares Ecclesiæ communibus legibus etiam circa disciplinam fere reguntur, et appellationem ad sublimiorem potestatem habent, atque de statu suo interno ad Sedem apostolicam referre debent, siquod gravius ac difficilius negotium enascitur; omnibusque studiis eo tendere, ut communi adhærentes centro unam efficiant, sanctam, catholicam et apostolicam Ecclesiam.

(1) *T. I. controv. L. I. de Rom. Pontif. C. III. in fine.*

(2) *L. III. C. XV. n. 9.*

(3) *Princip. Juris Eccles. T. IV. Quæst. I. C. III.* §. 2.

§. CCCLXIII.

Hanc de subjecto sacræ potestatis tractationem celebri controversia conclu-

dam, quæ Patres Tridentinos diu multumque vexavit, et demum ob ancipitem verborum significationem indecisa relicta est. (1) Quærunt, Episcoporum potestas, an a Deo sit proxime et immediate, anne a summo Pontifice in reliquos Episcopos omnes tanquam in subjectum derivetur. De qua re animadverte *primo*: omnis sacra et ecclesiastica potestas remote, ac primo est a Deo tanquam gratiæ collatore. *Secundo*, Potestas ordinis tam in Episcopis, quam Presbyteris certe a Deo est proxime et immediate, a quo positis signis sacramentalibus consecrationis vel ordinationis et character imprimitur, et potestas confertur, quæ dein nullius hominis arbitrio auferri, imminui, amplificari potest. *Tertio*, Potestas Pontificiæ ac summæ jurisdictionis certe immediate et proxime a Deo est; cum enim Electores Papæ illam jurisdictionem non contineant, eam a se in subjectum, quod eligunt, derivare non possunt. Nihil igitur agunt, nisi ut personam designent, cui Christus potestatem a se institutam secundum promissionem suam dein conferat. Singulari hoc exemplo abutendum non est ad quævis alia genera collatæ et acceptæ potestatis. Uti enim Episcopus in Presbyteros jurisdictionem pro foro inter-

no vel etiam externo derivat; sic non repugnat, ut Pontifex, in quo est plenitudo sacræ potestatis, ejus partem in illos transmittat, qui in partem solicitudinis vocari solent. Et quoniam divina Numinis providentia tum in naturæ tum gratiæ ordine cuncta non modo fortiter, sed etiam suaviter per institutas vires ac vias ordinarias administrat, fortassis hic etiam philosophicum axioma locum habet, non esse sine necessitate ad Deum sive ad immediatam Dei operationem recurrendum. Et quemadmodum revelatio a Deo facta, sive immediate sive mediate ac veluti per longam deductionem traditionemque mihi innotescat, pari fidei assensu ac firmitate amplectenda à me, ac tenenda est; sic non tam inquirendum puto, qua via in Episcopos sacra potestas perveniat, quam cujusmodi et quanta, quibusque veluti cum clausulis perveniat; etsi enim illam a Deo immediate ad Episcopos pervenire dicas; tamen omnium Catholicorum assensu ea est potestas *subordinata* ad potestatem Vicarii Christi, a quo ipsa restringi, augeri, imo et tolli potest: si contra a Pontifice in Episcopos derivari jurisdictionem dicas, non ob id Episcopi pro meris Vicariis Papæ, aut delegatis habendi sunt; cum ipsa potestas quo-

ad originem suam a Deo sit instituta. At nempe aliter de ipsa potestate ejusque prima *institutione*, aliter de ejusdem in quoddam subjectum *derivatione*, seu communicatione disserendum est. Sane omnis potestas a Deo est, non tamen omnis in subjectum quodvis immediate et proxime confertur a Deo; ac si etiam a Deo ita confertur, non continuo sequitur, ut ea potestas tum aliis obligationibus subjecto inhærentibus, tum potestate sublimiore, tum pactis restringi non possit. Sic igitur habe:

(*a*) In Petro potestas rectoria ita instituta est, ut is origo, et exordium unitatis sacerdotalis dicatur; *claves regni cœlorum communicandas ceteris solus accepit*, (2) inquit Optatus; et S. Leo, *sacramentum hujus muneris* (quo Ecclesia regitur) *in Petro principaliter collocavit Christus, ut ab ipso quasi quodam capite dona sua velut in corpus omne diffunderet.* (3) *Siquid* (Christus) *cum eo commune ceteris voluit esse Principibus, nunquam, nisi per ipsum dedit, quidquid aliis non negavit.* (4) Conferantur hæc cum dictis §. CCCLIII, ac constabit, alterum ab altero lucem et robur accipere. Præterea cum Petro ejusque Successoribus grex universus sit commissus, dubium non est, quin defuncto quopiam subalterno pastore singularis cura viduatæ Ecclesiæ pastori universali per se incumbat; dum igitur ejusdem auctoritate quoquo modo interveniente novus eidem Ecclesiæ pastor præficitur, potestas et of-

ficium ejus regendæ ab universali pastore in particularem dimanare intelligitur.

(*b*) Dicunt: Episcopos esse successores Apostolorum, qui potestatem suam immediate obtinuerunt a Christo. At ex hoc inferri non potest, *eodem modo*, eademque via potestate sua potiri Episcopos, qua nacti Apostoli sunt. Spectato *ordine episcopali* non tam *successio*, quam *propagatio* concipi debet. Episcopi enim characteris et ordinis sui originem per continuatam ordinantium seu consecrantium seriem ad Apostolos usque referunt; quæ propagatio non minus a successione differt, ac ratio filii a ratione successoris. Aliter de episcopali jurisdictione disserendum est. Siquis enim Episcopus eam ipsam tenet particularem Ecclesiam, quam aliquis Apostolus aliquando tenuit, aut primo instituit, seu fundavit; tum quidem vere, proprieque successor Apostoli audiet. In cathedris autem illis, quæ post Apostolorum tempora sunt erectæ, primi Episcopi non tam ab Apostolis, quam a Petri successore, cujus auctoritate illæ erectæ sunt, potestatem ad se devolutam gloriari possunt. Nemo succedere dicitur, nisi præcedenti; si nullus in quadam cathedra Apostolus unquam sedit; quomodo Apostolo succedi potest? Sint igitur, et habeantur Episcopi successores Apostolorum, tum ratione episcopalis ordinis, quem cum illis communem habent, tum etiam potestate jurisdictionis, sed nempe similitudine quadam, et proportione, aut *vicaria ordinatione*, quemadmodum S. Cyprianus ait; (5) quia ex ordinatione Christi Apostolorum vice episcopalem dignitatem obtinent.

(*c*) Denique Episcopos a Spiritu S. positos ajunt, regere Ecclesiam Dei. At enim qua ra-

tione ac via eos posuerit, id quidem haud exprimitur. Accedit, quod totum istuc potius ad electionem sit referendum, quæ illis temporibus singulari sæpe divini spiritus indicio fiebat, uti constat ex Act. XIII. 2.

(1) *Pallavic. L. XXI. C.*11. *Ibid. L. XVIII. C.*15: exhibetur oratio habita a Layuio de illo argumento. Re diu multumque discussa Patres quidam concilii Tridentini eam appellarunt curiosam de meris vocibus quæstionem, alii interminatam: ipsi Galliarum oratores superfluam disceptationem, neque in concilio definiendam vocarut. *Vid. Antifebron Vindicat. T. I. diss. III. C.* 2. Quantopere igitur errant, qui hanc tanquam capitalem, summique momenti controversiam pro genuino, si Superis placet, Systemate Juris Ecclesiastici exædificando tenent.?

(2) *L. VII contra Parmenian.*

(3) *Epist. X. edit. Venet.*

(4) *Idem Serm. III. in Annivers.*

(5) *Epist. LXXI. ad Florentium. circa medium.*

CAPUT VI.

EXPENDUNTUR VARIA RELATIONUM, NEXUUM, AC RESPECTUUM GENERA, QUÆ INTER STATUM ECCLESIASTICUM ET CIVILEM, AC UTRIUSQUE POTESTATIS NEGOTIA EXAGGERARI SOLENT ET HODIARNIS SCRIPTORIBUS NON PAUCIS.

ARGUMENTUM

§. CCCLXIV. Nexus inter Sacra, et Politica obtenditur, CCCLXV. Ecclesia in statu civili est, an contra? CCCLXVI. Jus cavendi, ne civitas detrimentum capiat a Religione, CCCLXVII. Ratio boni publici oggeritur. CCCLXVIII. Finis potestatis politicæ quousque pertingat. CCCLXIX. Advocatia Ecclesiæ.

§. CCCLXIV.

Siqui olim doctores ultra justos limites amplificasse sacram Ecclesiæ potestatem censendi sunt; potiore certe jure affirmabimus, hodiernos Scriptores non paucos in eadem potestate seu arctanda, seu atterenda ita versari, ut nihil prope, nisi inane potestatis simulacrum Ecclesiæ relinquant: vim omnem, ac facultatem ea utendi in manus Principum politicorum transferant. Nec vero, cum Catholicos se non pauci profiteantur ex illorum numero, aperte sacrilegi sunt, sed vias obliquas et anfractus irruendi in Sanctuarium, nempe obtentus, nexusque confingunt tot ac tantos, ut nesciam, quæ causa sacra

ac spiritualis, quodve negotium ecclesiasticum excogitari possint, in quo non totum pene a politica potestate pendere debeat, quidquid ab ecclesiastica decernendum et conficiendum erat. Quapropter necesse est, eorum obtentuum, nexuumque præcipua genera expendere, ac principiorum, quibus utuntur, falsitatem, certe ambiguitatem proferre in lucem. (1)

(1) Recolenda hic sunt dicta §. LXVIII (e) de fallacia, pravoque usu eius distinctionis, quam inter essentialia et accidentalia religionis negotia intercedere sæpe jactitant.

§. CCCLXV.

Ecclesiæ potestatem esse supremam in suo genere, atque a politica potestate independentem verbis non negant, qui catholico nomine censeri volunt; neque jam Pufendorfianum spectrum de repugnantia status in statu producunt, ab ipsis Protestantibus nunc quidem explosum. (1). Nihilominus illud perpetuo ingerunt tanquam certissimum juris ecclesiastici principium: *Ecclesia in statu est*, (civili) *non e contrario, status in Ecclesia.* Sed animadverte:

(*a*) Non video, quomodo id dictum conciliari queat cum obviis ideis de toto et parte, de priori ac posteriori. Ecclesia una est, et catholica, multoque latius diffunditur, ac

quivis civilis status: igitur status, nempe id, quod minus est, nec nisi pars Ecclesiæ universalis, in Ecclesia est, non contra. Dein Ecclesia supra fundamentum Apostolorum et Prophetarum ædificata omnem civilem statum, qui nunc quidem est, antiquitate superat; unde status in Ecclesia condit debuerunt, non Ecclesia in statu. Sane Princeps, qui hunc civilem statum repræsentat, per baptismum Ecclesiam ingreditur, non Ecclesia in Principem. (2)

(*b*) Sit ita sane: *Ecclesia in statu est*, eo nempe, quo Isidorus Pelusiota ajebat modo, *uti anima est in corpore.* (3) Quid tum vero? Ideone qui statui, idem religioni, qui civitati, idem Ecclesiæ præerit? Quæ erit hæc Ecclesia? quomodo una, catholica, sancta, apostolica? (4) Si potestatem Ecclesiæ supremam dicunt, et independentem a politica potestate; ac si præterea Ecclesiam in statu esse contendunt; erit igitur in statu potestas aliqua suprema et independens a potestate civili, sive ab imperio status. Utriusque officia discerni posse, non uno ex loco veteris testamenti perspicuum est, (5) ac reipsa a Christo in lege gratiæ discreta fuisse, supra ostendimus. Hanc fundamentalem legem regiminis elegantissime expressit Gelasius I. in celebri canone: *Duo sunt.* 10. Dist. XCVI. quem canonem, ut Petrus de Marca ait. (6) amplexi sunt Rex, Episcopus, et Proceres Ecclesiæ Gallicanæ in concilio Parisiensi, et in libris capitularium.

(*c*) Nihil ergo ex ancipiti hac, seu potius falsa sententia: *Ecclesia est in statu*, legitime concludi potest contra jura potestatis sacræ, nisi cum Protestantibus *systema territoriale* con-

cludere quis velit, illudque efficere, quod ipsis nunc Lutheranis displicet: *Cujus est regio, illius est religio.*

(1) *Rieggerus in Jurisprud. Eccl. T. I. Sect. I.* §. 18 *citat Wolfium in Jur. Nat. T. VIII.* §. *LXV. ita disserentem: Snnt equidem, qui absurdum dicunt duplex summum imperium in eadem civitate; sed cur absurdum sit, nulla ratione solida evincunt. Sane absurdum minime reputant, ut populus quædam jura ad imperium spectantia sibi retineat, in quibus dependere non vult a Rectoris voluntate.*

(2) *Imperator enim bonus intra Ecclesiam, non supra Ecclesiam est; ait S. Ambros. de Basilicis non tradendis: bonus enim Imperator quærit auxilium Ecclesiæ, non refutat. – Quid honorificentius, quam ut Imperator Ecclesiæ filius esse dicatur c. convenior.* 21. *XXIII. q.* 8.

(3) *L. III. Epist.* 249.

(4) *Vid. supr.* §. *CCCLVI.*

(5) *II. paralip XIX.* 11. *Amarias Sacerdos et pontifex vester in his, quæ ad Deum pertinent, præsidebit: porro Zabadias filius Ismahel, qui este dux in domo Juda super ea opera erit, quæ ad regis officium pertinent: habebitisque magistros levitas coram vobis. Adde II Paral XXVI.* 16.

(6) *De concord. L. II. C. I n. 6. conf. Berardum in eum conónem P. II. T. I. p.* 332. ubi et occasionem explicat, ob quam editus est a Papa, et spuria Gratiani additamenta abstergit. *Inter Epistolas Rom. Pontificum edit. Romanæ anno* 1691. *Gelasii ad Anastasium epistola est decima p.* 390.

§. CCCLXVI.

Unio omnium Sacerdotum regni cum Papa, Principe nempe extraneo, et Papæ regimen Monarchicum, et ecclesiastici status, ordinumque Religiosorum po-

tentia atque opes tanquam res formidanda depingitur, et securitati civitatum, et Imperantium civilium inimica. Inde *jus cavendi*, omniaque ad ecclesiasticum regimen pertinentia inspiciendi et examinandi, neque jus tantum, sed gravissimam obligationem inferunt, et inculcant et exaggerant, quasi nihil esset regnorum securitati, ac quieti infestius, quam hierarchicus status, Deique ministri, ac homines divino cultui dedicati. Enimvero cum scriptores quosdam ejusmodi umbras ac spectra sibi fingere, et pueriliter timere, et pericula nescio quæ, præ oculis habere non raro animadverterem, illius effati ex S. codice subiit memoria: *Illic trepidaverunt timore, ubi non erat timor.* (1) Nec vero mirum; cum enim non capiant, quæ spiritus sunt, idcirco nec unionem illam, caritatemque, quæ a divino spiritu diffunditur, ab hominum turbulentorum conjuratione distinguere didicerunt, illam dico unionem, quam Dominus ac Servator noster Jesus Christus a cœlesti Patre ardentibus precibus efflagitavit: *Non pro eis* (Apostolis) *rogo tantum, sed et pro eis, qui credituri sunt per verbum eorum in me, ut omnes unum sint, sicut tu Pater in me, et ego in te, ut et ipsi in nobis unum sint.* (2) Sed observa:

(*a*) Plena absurditatis et contradictionis eorum est oratio, qui cum de Principibus profanis ac regibus scribunt, præ aliis imperii formis monarchiam prædicant, atque in cœlum ferunt laudibus; cum deinde de supremo Vicarii Christi Pontificatu, sacraque monarchia incidit mentio, eandem monarchicam formam omnibus modis deprimunt, citoque in despotismum degenerare asserunt, atque ita suspectam reddunt, seu potius evertere allaborant; ut principiis, quæ adhibent, æque civilem, ac sacram potestatem invadant, concutiantque (3)

(*b*) Repetantur animo principia, quæ de jure *defensionis et præcautionis* exposita sunt in Jure Naturæ privato (§. XV. et C.) quæ de justa belli causa inter gentes sunt tradita; (CCXCVIII. CCXCIX.) ac perspicuum erit, jus illud cavendi, quod Principibus attribuunt in negotio religionis, neque tam ad impedienda reipublicæ damna, quam ad impediendum, ac turbandum sacræ potestatis usum identidem adhibent, ab omni jurium analogia abhorrere. *Homo jus habet*, inquit Pufendorfius, *utendi omnibus mediis, quæ sana ratio ad ipsius conservationem necessaria dictat, adversus omnes, a quibus ipsi periculum imminere itidem sana ratio suggerit. Igitur siquis cautionem suam ulterius, quam ratio sana admittit, extenderit, sine dubio in legem naturæ peccabit. - - Nec sana ratio hoc unquam probabit, ut alterum, de cujus voluntate et conatu in meam perniciem nondum peculiariter constat, oppressum eam; cum longe aptiora sint remedia, pacem cum ipso firmandi. Nam sola illa communis hominum malitia, quæ utique gradus suos ha-*

bet, non statim hominem homini professum hostem facit. - - Qoomodo sola suspicio, ne quis amicitiam adversus me simulet, aut animum suum mutet, probabilem mihi causam prabet, eundem occupandi? Id, quod multo clarius adhuc cernitur in integris civitatibus, quae invicem in statu naturali vivunt. Nam hic sane omnium confessione nefas habetur, si una civitatibus alteram - - vi aut insidiis occupare velit, ideo tantum, quia communem cum ea dominum non habet, a quo compesci possit, si ipsam aliqua læserit. (4) Ex his concludes, quam inane sit illud, quod de inspiciendis et examinandis Ecclesiæ decretis ac constitutionibus centies oggerunt: *posset* talis constitutio, aut clausulæ ei adiectæ turbare rempublicam: *posset* lædere jura Episcoporum, si papalis sit; *posset* obesse libertatibus et consuetudinibus particularium Ecclesiarum: *posset* excedere limites potestatis ecclesiasticæ. Et quid de profanis legibus, si ad honorem summi Dei, ad sacra Ecclesiæ jura, ad sempiternam hominum salutem referantur, dici non *posset*? Nec tamen Ecclesia sibi jus arrogat eas prævie inspiciendi, examinandi, approbandi. Alium igitur Placiti regii titulum, si ejus justitiam tueri velint, excogitent, necesse est.

(c) Abhorrent ab *indirecta* Ecclesiæ in res civiles potestate; neque me in eo dissentientem habent. At *jus circa sacra*, quemadmodum id hodierni tractant scriptores non pauci, quale est, nisi *indirecta* circa res sacras potestas? Expendatur notio directi et indirecti. §. XXXII. (e)

(1) *Psal. LII.* 6.

(2) *Joan. XVII. 20. 21.*

(3) *Confert. dissertatio Laurentii Veith de Systemate Edm. Richerii Sect. II. art. II. p.* 330.

(4) *Pufendorf. de I.N. et G. L. VII. C. I.* §. 7. 8.

§. CCCLXVII.

Bonum publicum non interverti, inquiunt, per religionem debet: negotia civitatis cum negotiis Ecclesiæ concilianda sunt. Quid publicæ rei vel obsit, vel expediat, penes Imperantem est definire. Necessitas licitum facit, atque adeo extorquet, ut res ecclesiasticæ aliter atque aliter disponantur. Equidem non ignoro necessitatis et jura, et gradus, et quas sæpe præbet justas excusationes. Dicam de privatis non nulla, quæ ad publica applicari nullo negotio poterunt.

(*a*) Qui ditescere cupit, qui honores ambit, qui commoditati suæ, et voluptati servit; quam multa *necesse* habet facere, quam multa omittere spectantia ad Dei cultum, et salutem animæ? Cum in iis finibus, quos sibi præfixit, gradus insint, erunt ad illum gradum attingendum necessaria non nulla, quæ si alium, ac paulo inferiorem sibi gradum proposuisset, necessaria haud forent. Si hoc die absolvendum est opus, necesse erit e. g. abstinere ab omni exercitio divini cultus. Si tanta pecunia in luxum vestium, conviviorum, in ædificia, in hortos profundenda est, necesse erit, non modo inopi manum claudere, sed præterea æs contrahere alienum. Quæ est ista necessitas? nempe voluntaria, consequens ex consilio ve-

luntarie capto, mutabilis: verbo, nulla vera necessitas.

(*b*) Cum homo non modo corpore constet, sed et animo, nec tam præsenti, quam futuræ ac sempiternæ beatitati obtinendæ studere debeat; idcirco in propositis finibus non modo gradus, sed ordinem quoque debere constitui, ac mediorum proportionem expendi, sæpe monuimus in his institutionibus; neque, si quid temporis aut facultatum divinæ religioni impenditur, continuo dicendum est, *ut quid perditio hæc?* de gradibus necessitatis elegantem sententiam protulit S. Augustinus: *nescit cupiditas, ubi finitur necessitas.* (1) Ceterum et Saul necessitatem causatus est cum in res divinas involasset; at quo suo fructu? (2)

(1) *L. IV. contra Julian. c.* 14. §. 70.

(2) *I. Reg. XIII.* 12.

§. CCCLXVIII.

De finibus homini propositis paulo ante facta est mentio. Hos quoque cum de politica potestate agunt, pervertere videntur nonnulli, quasi ea potestas non præsentem modo felicitatem hominum, sed futuram quoque, ejusque assequendæ media spectare, suisque juribus complecti deberet. Sic enim ajunt: Patresfamilias, postquam in civitatem coierunt, non minus, ac in primævo libertatis statu ad Dei cultum obligari aut voluisse, aut potuisse censendi sunt: ejus autem

obligationis implendæ jus magnam partem in Imperantem esse translatum. Hæc cum implicata sint, et ambigua, his videntur animadversionibus posse explicari.

(*a*) Cuivis seu patrifamilias seu Imperanti maxima incumbit religionis rerumque Ecclesiæ cura, sic tamen, ut, quod paucis verbis expressit Innocentius III. *laicis super Ecclesiis et personis ecclesiasticis nulla sit attributa facultas: quos obsequendi manet necessitas, non auctoritas imperandi.* (1) Nihil de sacro imperio in communitatem, proindeque nec in Imperantem civilem a Christo collatum fuisse, ostensum est supra; (2) nec perfunctoria illud quoque in Jure publico universali expositum, quibus titulis religioni tuendæ ac promovendæ operam navare Princeps debeat. (3)

(*b*) Universe inter *finem rei vel actionis ipsius*, ac inter *finem personæ agenti præfixum* distingui necessum est. (4) Finis politicæ potestatis intra ambitum rerum temporalium constringitur, etsi, qui ea potestate utuntur, referre animo et consilio ad sublimiorem finem cuncta possint, certoque modo debeant. *Sive manducatis, sive bibitis, sive aliud quid facitis: omnia in gloriam Dei facite*; (5) nec tamen ob id naturalis finis ipsius alimenti, aut jus id capiendi spirituale aut sacrum est.

(*c*) Contra eos, qui politicæ potestati nimium tribuunt in negotio religionis, memorabilis extat locus apud S. Hilarium. (6)

(*d*) Ad hunc locum scopumque pertinet justa exprobatio a magno Bossneto Sectariis facta, *quid*, inquit, *emolumenti obtentum est*, *rejiciendo Papum ecclesiasticum*, *Successorem S. Petri*, *nisi ut obtineretnr Papa laicus*, *atque auctoritas Apostolorum collocaretur in manu magistratuum laicorum*? (7)

(1) *In celebri capitulo*; *Ecclesia S. Mariæ*. 10. *de Constit*.

(2) §. *CCCLX*. *et CCCLVI*.

(3) §. *CCXXIII*. *et seq*.

(4) §. *XXX*. (*e*)

(5) *I*, *Cor*. *X*. 31. *recole dicta* §. *LXIII*. (*o*)

(6) *Contra Auxent*. *N*. 2.

(7) *Hist*. *de variat*. *p*. 243.

§. CCCLXIX.

Ex quo tempore fidei donum Deus largitus est Principibus, optimus quisque Ecclesiæ filium se et advocatum esse defensoremque, gloriabatur. At Scriptores quidam religioni, atque eclesiastico statui infensi advocatiæ jus, enorme quantum depravarunt commentariis suis. Discant si sapere possint, genuinam advocatiæ ideam sibi efformare ex præclara oratione illustrissimi Archiepiscopi Cameracensis Fenelonii, quam is A. 1707. in consecratione Electoris Coloniensis habuit, qua *primo* generatim de Principe, qua advocato Ecclesiæ, loquitur: dein advo-

catiæ istius functiones binas exponit demum quid alienum sit ab advocati officio, non timide edicit. (1)

(*a*) „ Verum quidem est, inquit, Principem pium ac zelosum vocari Episcopum „ externum, et protectorem Canonum; qua „ phrasi ipsimet frequenter ac hilariter utimur in sensu Veterum, qui illa usi sunt. „ Sed Episcopum *externum* nunquam convenit sibi usurpare functiones Episcopi *interni*. „ Tenet quidem gladium ad portam Sanctuarii, cavet sibi tamen, ne ingrediatur. Obedit simul hoc ipso, dum protegit; definitiones Ecclesiæ; sed nullas facit. Duas solum sibi functiones, ad quas se restringit, „ proprias adscribit.

(*b*) „ *Prima* est, ut Ecclesiam in sua „ libertate contra hostes externos conservet; „ ut possit intus sine coactione definire, pronunciare, decidere, approbare, corrigere et „ destruere omnem altitudinem, se extollentem „ adversus scientiam Dei.

(*c*) „ *Secundo* est, ut definitiones Ecclesiæ semel editas protegat, quin sub ullo prætextu assumat libertatem interpretandi. Hæc „ igitur protectio Canonum unice dirigitur contra Novatores, contra mentes indociles ac „ contagiosas, contra eos, qui recusant correctionem.

(*d*) „ Advertat Deus, ne Protector dirigat „ aut præveniat quidquam eorum, quæ regulatura est Ecclesia. Ipso attendit, audit hu-

„ militer, credit sine hæsitatione : non solum
„ obedit ipsemet ; sed etiam auctoritate sui
„ exempli, et potentia, quam in manu tenet,
„ præstat, ut obediatur ab aliis. Denique Pro-
„ tector Ecclesiæ nullatenus diminuit liberta-
„ tem Ecclesiæ. Ejus profectio non foret auxi-
„ lium, sed jugum latens Ecclesiæ, si potius
„ vellet determinare Ecclesiam, quam deter-
„ minari ab Ecclesia. Hoc exitiali excessu An-
„ glia rupit unitatis sacrum vinculum, dum
„ Regem, qui solum fuerat Protector, consti-
„ stituit in caput Ecclesiæ.

(1) *Vid. Instructionem Pastoralem Arch. Paris. de Beaumont de turbis Galliæ. Ex editione Augustana A* 1757. *n.* 56.

CAPUT VII.

DEMONSTRATO SACRÆ POTESTATIS SUBJECTO PRÆCIPUE ILLIUS OBJECTA CONSIDERANTUR ATQUE INPRIMIS CAUSÆ FIDEI AC DIVINI JURIS.

ARGUMENTUM.

§. CCCLXX. Ordo Tractationis. CCCLXXI. Unitas fidei objectum potestatis sacræ. CCCLXXII. Dein sacræ Scripturæ. CCCLXXIII. Traditiones. CCCLXXIV. Symbola fidei : doctrinæ et libri. CCCLXXV. Modus procedendi in causis juris divini. CCCLXXVI. Præcipuæ in iis partes sunt Rom. Pontificis. CCCLXXVII. Jura Episcoporum. CCCLXXVIII. Advocatorum Ecclesiæ.

§. CCCLXX.

Descripsimus hoc libro notionem sacrosanctæ Ecclesiæ, quasque a divino auctore suo accepit, singulares proprietates:

sacræ dein potestatis institutionem in Petro atque Apostolis factam, ejusque ad istorum Successores propagationem: delineavimus Hierarchiam ordinis ac jurisdictionis; ex qua dein subjectum potestatis sacræ publicæ et rectoriæ palam fecimus: denique ambigua ac falsa principia deteximus, quæ tum subjecto illi, tum exercitio sacræ potestatis obesse possent. Ordo igitur naturalis poscit, ut præcipua spectentur objecta, circa quæ potestas illa se exerit, utque speciatim indicetur, quæ in particularibus causis et negotiis ecclesiæ expediendis partes sint summi Pontificis, corporis totius hjerarchici, Episcoporum singulorum, denique Advocatorum Ecclesiæ

§. CCCLXXI.

Maximi in Ecclesia momenti est causa fidei, ejusque puritas et integritas, nequid scilicet, quod de fide divina non est, in numero dogmatum censeatur, aut quod reipsa est de fide divina, detrahatur. Ac duæ sunt generales de fidei causis veritates: *Prima*, una unica est fides, qua salus obtineri potest: *Secunda*: Hanc ipsam veritatem: *una unica est fides, qua salus obtineri potest*; Ecclesia Romano Catholica, semper docuit, docendique jus

et obligationem a Deo impositam habet, cui nulla humana potestas jure refragari potest.

(*a*) *Unus Dominus*, *una fides*, *unum baptisma* (1) æternæ veritatis effatum est. Unde ex formula Tridentina publice profitemur: *hanc veram catholicam fidem*, *extra quam nemo salvus esse potest etc.*: et symbolum, quod Athanasio inscribitur, ita concludimus: Hæc est fides catholica; *quam nisi quisque fideliter*, *firmiterque crediderit*, *salvus esse non poterit.*

(*b*) Hanc ipsam veritatem in Ecclesia catholica semper publiceque prædicatam, ipsoque usu patefactam et confirmatam, fuisse, testantur infinita anathemat in eos excussa, qui vel uni articulo catholicæ professionis contradicere ausi sunt. Non censebatur Ecclesiæ membrum, qui fidei, quam Ecclesia profitebatur, non tenacissime adhæreret; ac Episcopi ante consecrationem publice interrogabantur, publiceque profiteri solebant, se credere, nullum extra Ecclesiam salvari. (2) Nulla in fidei negotio transactio, nulla dissimulatio, nulla pax agnoscebatur legitima. Perpetua erat divisio ac segregatio orthodoxorum ab heterodoxis; ac manifesto perspiciebant orthodoxi, si vel una secta aliter sentientium admitteretur in gremium, omnes alias pari jure admittendas esse (3)

(1) *Ephes. IV.* 5.

(2) *Vid. T. III. Operum S. Leonis*, *edit. Venetæ in documentis Juris Canonici veteris. n. III. de Statutis antiquis Ecclesiæ ex præstantissimis MSS. collectionibus editis. p.* 654.

(5) *Elegans inprimis est locus Gelasii P. in epist. ad Anastasium Imp. Una est, inquit, christiana fides, quæ est catholica. Catholica autem veraciter illa est, quæ ab omnium perfidorum, atque ab eorum successoribus consortibus sincera, pura, immaculata communione divisa est. Alioquin non erit divinitus mandata discretio, sed miseranda confusio. Nec ulla causa jam superest, si hoc in quolibet contagio voluerimus admittere, ne cunctis hæresibus aditum, januamque pandamus, qui enim in uno offenderit, omnium reus est; (Jac. II. 10.) et qui minima spernit, paulatim decidit (Eccli. XIX. 1.)* Ait dein ad Imperatorem, se non negligere pacem, quod ipsi vitio dabatur ab Euthychianis, eorumque fautoribus, quibuscum decertandum ipsi erat, sed, *precor Te, inquit ad Imperatorem*, quem suavissimi verbis alloquitur, *precor Te, cujusmodi debeat esse pax ipsa, non utcunque, sed veraciter christiana, mente libremus; quomodo enim potest esse pax vera, cui caritas intemerata defuerit? caritas autem, qualiter esse debeat, nobis evidenter per Apostolum prædicatur, qui ait:* et caritas de corde puro, et conscentia bona, et fide non ficta. *I. Tim. I. 5. quomodo, quæso Te*, de corde *erit* puro, *si contagio inficiatur externo? quomodo* de conscientia bona, *si pravis fuerit, malisque commixta? quemadmodum* fide non ficta, *si maneat sociata cum perfidis.*

§. CCCLXXII.

Divinæ scripturæ ac traditiones fontes sunt dogmatum fidei, divinique juris; at cum homines quos Paulus *subversos*, Princeps vero Apostolorum *instabiles* et *indoctos* appellat, genuinos hosce fontes pravis opinionibus inficere conarentur, atque ad *suam ipsorum perditionem depravare*; (1) necesse fuit ut Ecclesia, quæ divini depositi custos est, suam in iis

vindicandis, pureque conservandis auctoritatem et potestatem exereret; quemadmodum nullo non tempore exercuit. Ac sacrosancta Tridentina Synodus *fontem omnis ac salutaris veritatis, et morum disciplinae* contineri affirmat *in libris scriptis, et fine scripto traditionibus*, unde ompes intelligant, *quibus potissimum testimoniis ac praesidiis in confirmandis dogmatibus et instaurandis in Ecclesia moribus* esset usura. De S. scripturis sequentia maxime statuit. (2)

(*a*) Posita, ut dixi, atque asseverata verbi divini scripti existentia *Canonem* librorum V. ac N. T. adscribit, *ne cui dubitatio suboriri possit, quinam sint, qui ab ipsa Synodo suscipiuntur.* - additque: *Siquis autem libros ipsos integros cum omnibus suis partibus, prout in Ecclesia catholica legi consueverunt, et in veteri vulgata latina editione habentur, pro sacris et canonicis non susceperit, - - Anathema sit.*

(*b*) Deinde de *versione atque editione* sacrarum Scripturarum ita decernit: *Eadem sacrosanctae Synodus considerans, non parum utilitatis accedere posse Ecclesiae Dei, si ex omnibus latinis editionibus, quae circumferuntur, sacrorum librorum, quaenam pro authentica habenda sit, innotescat; statuit et declarat, ut haec ipsa vetus et vulgata editio, quae longo tot seculorum usu in ipsa Ecclesia probata est, in publicis lectionibus, disputationibus, praedicationibus et expositionibus pro authentica*

habeatur; et ut nemo illam reiicere quovis prætextus audeat, vel præsumat.

(*c*) Sed nihil æque necessarium est, quam ut hominum dissolutorum, ac doctrinæ laudem ambientium licentia in rebus sacris et sacrarum Scripturarum *interpretatione* legitima potestate coerceatur. *Ad coercenda petulantia ingenia decernit* (SS. Synodus) *ut nemo suae prudentiae innixus, in rebus fidei et morum, ad aedificationem doctrinae christinae pertinentium, sacram Scripturam ad suos sensus contorquens, contra eum sensum, quem tenuit, et tenet sancta Mater Ecclesia, cujus est judicare de vero sensu et interpretatione Scripturarum, sanctarum, aut etiam contra unanimen consensum Patrum, ipsam Scripturam sacram interpretari audeat; etiamsi hujusmodi interpretationes nullo unquam tempore in lucem edendæ forent.* Idem exprimit Professio Tridentina fidei a Pio IV. edita. Addit S. Synodus saluberrimas cautiones ac regulas contra auctores et impressores librorum de rebus sacris, qui putant *sibi licere, quidquid libet*; quæ quidem pestis Lutheri tempore dirum in modum diffusa, nostra iterum ætate invaluit.

(*d*) Scripturæ sacræ omni sane veneratione dignissimæ non modo contra errores fidei, morumque, verum alia etiam genera impietatis defendendæ erant Ecclesiæ auctoritate. Unde eadem S. Synodus *temeritam illam reprimere volens, qua ad profana quaeque convertuntur, et torquentur verba et sententiae sacræ scripturæ, ad scurrilia scilicet, fabulosa, vana adulationes, detractiones, superstitiones, impias et diabolicas incantationes, divinationes, for-*

tes, libellos etiam famosos, mandat et praecipit ad tollendam hujusmodi irreverentiam et contemtum, ne de cetero quispam quomodo libet verba scripturae saceæ ad haec et similia audeat usurpare; ut omnes hujus generis homines, temeratores et violatores verbi Dei, juris et arbitrii paenis per Episcopos coerceantur.

(*e*) Superest, ut, quid de lectione S. scripturarum, qua multi in perniciem suam aliorumque usi jam sunt, Ecclesia pro potestate sua divinitus concessa statuerit, indicemus. Anno 1562. die 26. Febr. S. Synodus Sess. XVIII. quæ erat secunda sub Pio. IV. in hunc modum edixit: *Cum omnium primum animadverterit* (S. Synodus) *hoc tempore suspectorum ac perniciosorum librorum, quibus doctrina impura continetur, et longe lateque diffunditur, numerum nimis excrevisse; - - censuit, ut electi ad hanc disquisitionem Patres de censuris librisque, quid facto opus esset, diligenter considerarent, atque etiam ad eandem sanctam synodum suo tempore referrent.* Cum deinde huic operi ab iis, qui delecti fuerant, extrema manus fuisset imposita, nec tamen ob librorum varietatem et multitudinem distincte et commode posset a S. Synodo diiudicari; præcepit a. 1563. die 4. Dec. *ut quidquid ab illis præstitum est, Santissimo Romano Pontifici exhibeatur: ut ejus judicio atque auctoritate terminetur, et evulgetur.* (3)

(*f*) Anno dein 1564. die 24. Martii Pius IV. Indicem librorum prohibitorum cum certis ac saluberrimis regulis edidit; in his regula IV. ita habet: *Cum experimento manifestum sit, si*

sacra Biblia vulgari lingua, passim sine discrimine permittantur, plus inde ob hominum temeritatem detrimenti, quam utilitatis oriri, hac in parte judicio Episcopi, aut Inquisitoris stetur, ut cum consilio parochi vel confessarii Bibliorum a catholicis Auctoribus versorum, lectionem in vulgari lingua eis concedere possint, quos intellexerint, ex hujusmodi lectione, non damnum, sed fidei atque pietatis augmentum capere posse; quam facultatem in scriptis habeant. Qui autem absque facultate ea legere, seu habere præsumserit, nisi prius Bibliis ordinario redditis, peccatorum absolutionem percipere non possit. Adduntur quædam de Bibliopolis et Regularibus.

(*g*) Facultatem Episcoporum, Inquisitorum, et Regularium Superiorum restrinxerat Clemens P. VIII. edito decreto a. 1585. die 5. Jan. Sed in indice recognitio atque edito a. 1748. sub Benedicto XIV. extat additio: *Quodsi hujusmodi Bibliorum versiones vulgari lingua fuerint ab apostolica sede approbatæ, aut editas cum annotationibus desumtis ex sanctis Ecclesiae Patribus, vel ex doctis, catholicisque viris, conceduntur, Decret. Sacr. Congr. Ind.* 13. *uun.* 1757.

(1) *II. Petr. III.* 16.

(2) *SS. concil. Trid. Sess. IV.*

(3) *Ib. Sess. XXV. Decret. de Indice Libr.*

§. CCCLXXIII.

Pro tuenda divinarum traditionum vi et auctoritate contra vetere jam Hæreticos depugnare debuit Ecclesia; litem enim de

illis jam intentarant Ariani, (1) dein Pelagiani, Nestoriani quoque, ut meminit concilium Ephesinum, aliique. Duplex de illis videtur quæstio moveri posse; *prima* est *juris quaestio*, anne, si veræ ac genuinæ extent traditiones, pari cum scripturis auctoritate gaudeant; quæ res difficultatem non habet, etsi nonnulli subdubitare visi sint. (2) Altera est *quaestio facti*, sed divini, quæ proinde ad jus quoque divinum positivum referri debet, utrumne extent re ipsa traditiones divinæ SS. concilium Tridentinum geminum confessionis fidei fundamentum posuit, libros scriptos, ac sine scripto traditiones; ac duo decidit:

(*a*) Extare re ipsa divinas traditiones: SS. Synodus perspiciens, hanc veritatem et disciplinam contineri in libris scriptis, et *sine scripto traditionibus*, *quae ipsius Christi ore ab Apostolis acceptae*, *aut ab ipsis Apostolis spiritu sancto dictante quasi per manus traditae ad nos usque pervenerunt.*

(*b*) Alterum est: *SS. Synodus -- omnes libros tam V. quam N. Testamenti -- nec non traditiones ipsas*, *tum ad fidem*, *tum ad mores pertinentes*, *tanquam vel oretenus a Christo*, *vel. a Spiritn sancto dictatas*, *et continua successione in Ecclesia catholica conservatas pari pietatis assensu ac reverentia suscipit, et veneratur. -- Qui libros ipsos integros .. pro sacris et canonicis*

non susceperit; et traditiones praedictas sciens et prudens contemserit, anathema sit: (3)

(1) *S. Augustin. L. I. contra Maxim.*

(2) *Pallavic. Hist. Conc. Trid. P. I. L. VI. C. XIV. n. 3.*

(3) *SS. Con. Trid. Sess. IV.* Auctor Principiorum Juris Publici Eccles. ait, Synodum Tridentinam in diversis capitulis ad Traditionem provocasse nempe *Sess.VI.C.8.Sess. XIII.C.8. Sess. XIV. C.* 1 *Sess.XXII. C. 4. et 9.* Recte id quidem. Sed addit: ipsa operis arduitas vetuit, quo minus a Patribus concilii exhiberetur completus omnium traditionum catalogus, discernens traditiones genuinas a spuriis, atque ob id nimium in petendo fuisse Molinæum, qui indicem omnium traditionum postulasset; cum hic duorum mensium spatio confici haud potuerit. Sed totum id nugatorium est. Novit sane Ecclesia, quæ dogmata, quove sensu amplectatur; at opus non est, ut omnia, quæ excoqui possunt, errorum deliramenta, omnes conclusiones falsas, pravas verbi divini interpretationes, et ineptas dogmatum explicationes noscat. Si quæ hæreses erumpant, quas condemnari necesse sit, eas condemnabit tanquam sacræ traditioni contrarias; ut proinde sacrarum traditionum tam parum, numerus iniri possit, ac oppositorum fidei errorum aut falsarum ex fidei capitibus deductarum conclusionum. Ob quam causam necesse fuit, ut salva fide apostolica fidei symbola aliis atque aliis additamentis et declarationibus aucta proferri debuerint, de quibus symbolis deinceps dicendum est.

§. CCCLXXIV.

Depositum fidei, doctrinæque cælestis Pastoribus Ecclesiæ a Christo creditum est: hos predicare jussit, eosque audiendi obligationem imposuit fidelibus: *Hi nobis verbum locuti sunt*, inquit S. Damascenus, *non homines laici.* Iisdem adfu-

turum se Christus promisit usque ad consummationem seculi: neque portæ inferi contra Ecclesiam prævalebunt; quia supra petram ædificata est. Hac potestatem Pastores nullo non tempore exercuerunt inspiciendo, et examinando doctrinas de rebus sacris, judicando approbando, condemnandó et ipsas doctrinas et Doctores, ferendo leges, præscribendo professionem catholicæ fidei, prohibendo libros, quæque sunt sexcenta istius generis. Huc ergo referuntur.

(a) *Symbola fidei*, seu breves summulæ præcipuorum fidei articulorum auctoritate Pastorum Ecclesiæ confectæ, hæresibus oppositæ, fidelibus præscriptæ. Sex omnino sunt celebriora. I. Symbolem Apostolorum. II. concilii Nicæni, quo magis declaratur divinitas Jesu Christi contra Arianos. III. concilii Constantinopolitani I. IV. S. Athanasii vel alterius doctoris catholici, non tam per modum professionis fidei, quam doctrinæ et instructionis compositum; quia tamen *integram fidei veritatem ejus doctrina breviter continet, auctoritate summi Pontificis est recepta, ut quasi regula fidei habeatur.* (1) Ejus initium est hoc: *Quicunque vult salvus esse, ante omnia opus est, ut teneat catholicam fidem.* V. concilii Lateranensis IV. sub Innocentio III. quo clarius explicatur mysterium SS. Trinitatis. VI. concilii Tridentini, cujus formula eadem est cum Constantinopolitano symbolo nisi quod declarationes habeat adjunctas contra errorres recentium Sectarum, Huic professioni

quosdam articulos pro Græcis adiunxit Gregorius XIII., ex concilio Florentino depromtos. (2) Symbolorum usus, publicaque fidei professio non modo fidelibus præscripta est, sed ipsa concilia œcumenicia, quæ in causis fidei post Nicænum habita sunt, eorum quodpiam tanquam pro fundamento suæ confessionis posuerunt. (3)

(*b*) Librorum ac Scriptorum censura, approbatio, condemnatio ita propria est Pastorum Ecclesiæ, ut ipso potestatis suæ usu ac perpetua praxi ostenderint, sibi competere auctoritatem judicandi de sensu propositionum ac doctrinæ, qui ex Scriptorum toto libro, et doctrinæ contextu, ac sensu scriptis expresso eruitur, indeque definiendi, isne sensus ab auctore intentus orthodoxus, an heterodoxus sit. Id, quod pluribus verbis demonstrari a Theologis solet.

(*c*) Ea, quæ indicavimus exercitia potestatis, sacræ non modo ad dogmata fidei, sed etiam ad doctrinam morum, et jus divinum positivum declarandum pertinent, et conservandæ Sanctitati Ecclesiæ omnino necessaria sunt.

(1) *S. Thomas* 2. 2. *q.* 1. 2. 10. *ad* 3.

(2) *Gregor. XIII. Constitut.* 43. Credo etiam, suscipio atque profiteor ea omnia, quæ sacra æcumenica Synodus Florentina super unione occidentalis et orientalis Ecclesiæ definivit et declaravit -- *vid.*§.*CCCLII.*

(3) *Concil. Trid. Sess. III.*

§. CCCLXXV.

Modus, quo Pastores Ecclesiæ potestatem judiciariam et legislativam exercent

in tuenda doctrina fidei, ac morum, non idem perpetuo observatur; neque etiam necesse est, omnia statim definiri, approbari vel condemnari. Exempla varii procedendi modi istiusmodi sunt.

(*a*) Extant in Jure canonico capitula nonnulla, in quibus Pontifices de proposita quæstione in utramque partem disputant, ac quid ipsi amplectantur præ ceteris, docent. Sic Innocentius ait: *Inter opiniones prædictas illa probabilior judicatur, quae asserit, aquam cum vino in sanguinem transmutari.* (1)

(*b*) Aliquando scholarum contentiones imposito utrique parti silentio supprimuntur, aut utrique suam tuendi opinionem facultas datur, sic tamen, ut a censuris mutuo jaciendis abstineant.

(*c*) Cum reprobatur doctrina, ea fere *qualificari*, id est, certæ censuræ qualitate solet affici, uti quod sit hæretica, hæresi proxima, hæresin sapiens, schismatica, erronea, blasphema, impia, scandalosa, piarum aurium offensiva, male sonans, simplicium seductiva, temeraria, periculosa, falsa etc. ubi contingere potest, ut plures istiusmodi notæ eidem propositioni inurantur. Hæc qualificatio aliquando est categorica, præcisa, ac specifica; dum nempe sua cuique damnatæ thesi censura imponitur: aliquando *cumulativa*, cum multæ propositiones una enumeratæ proscribuntur velut *respective* hæreticæ, scandalosæ etc. Hoc modo processit Joannes XXII. a. 1317. contra Frati-

cellos quorum opiniones alias dixit *hæreticas*, alias *insensatas*, alias *fabulosas*. (2)

(*d*) Quando quidquam ultimato definitur legitima auctoritate tanquam fide divina tenendum, id ita fieri solet, ut assensus internus fidelium exigatur, iique non modo aliter docere vel loqui, sed etiam aliter *sentire* prohibeantur; nec dubium est, quin in hypothesi institutæ a Christo Ecclesiæ, ac concessæ eidem potestatis declarandi, proponendique jus divinum, is assensus internus ex obligatione naturali præstandus sit. (3)

(1) *C. cum. Marthæ.* 6. §. 1. *de celebratione Missarum. Benedictus XIV. T. I. Bullar.* const. 113. data ad Archiepiscopum S. Dominici in Hispaniola profitetur, se disserendo doctorem duntaxat privatum agere velle. Etsi autem ea res ad jus humanum, non divinum, spectarit, tamen annotare juvat, quæ ibidem §. 41. in fine subnectit: *Hactenus*, inquit, *fraternitati tuæ satisfacere studuimus -- meram gerentes in hac epistola -- privati doctoris personam. Nunc demum epistolæ nostræ finem facientes, supremi Pastoris partes resuminus, ut apostolicam Benedictionem impertiamur, utque prœterea te admoneamus, quod, cum ea, quæ ad Nos scripsisti, a Justo Henningio Bœhmero (quamvis nullam de eo mentionem feceris) sis mutuatus; -- siculi laudabilis foret industria tua, si eo auctore usus esses ad venerabiles Ecclesiæ catholicæ doctrinas illustrandas, aut si ipsum in iis, in quibus Nobis adversatur, confutare aggressus esses; ita reprehensioni te obnoxium fecisti; dum illius opus perlegere, atque etiam tacitus transcribere ausus es, ut ad impugnandas canonicæ Jurisprudentiæ sententias inter orthodoxos communiter receptas, instructior accederes.* Similia caderent in eum, qui pastoralibus literis Febronianas principiorum fæces ab ipsomet auctore rejectas inserere non dubitaret.

(2) *Conf. cit. Instructionem Pastoral. Archiepiscopi Parisiensis de turbis Galliæ* N. 126. *seq.*

(3) Famosus est conscientiæ casus, quæque contra silentium obsequiosum scripta et declarata sunt. *Conf. dicta in Jur. Nat. Privato de Autonomia* §. *LXXIV.* (a)

§. CCCLXXVI.

Circa primarium, quod nunc explicavimus, causarum ecclesiasticarum genus quale est doctrina fidei, ac morum, quæque alia divini sunt juris, quomodo versetur eminens Vicarii Christi, dein aliorum etiam Episcoporum divinitus instituta potestas, modo explicandum est; denique nec prætermittendum, quæ in istis negotiis advocatorum Ecclesiæ, Politicorum nempe Principum sit facultas et obligatio. Vicarii Christi, Romanique Pontificis in tuenda fide, ac quæ divini sunt juris, custodiendis ac promovendis *praecipuas partes* esse, nemo catholicorum negat; etsi non omnes explicent, in quo præcipuarum in hac re partium, uti loquuntur, ratio ac vis consistat. Quæ ad solitariam Romanorum Pontificum infallibilitatem spectant, cum ea Theologi sibi dudum vindicarint, a me contrectanda non sunt. Tria animadvertam; ab instituto meo non aliena.

(a) Cum vi divinæ promissionis neque ædificium Ecclesiæ sine fundamento, neque pastor sine grege sit, et obligatio confirmandi fratres

Petro ac successoribus imponi a Christo non potuerit, nisi preces suas, ne eorum fides deficeret, a divino Patre exauditas pro sua reverentia fuisse, nosset; ægre concipi potest, quomodo ea *solitaria* nuncupari infallibilitas possit, cum ex vi systematis hierarchici inter ædificium ac fundamentum; inter pastorem ac gregem perpetua, eaque viva sit communicatio et connexio.

(*b*) Si præteritorum temporum memoriam repetamus, certissimum illud est, quod Episcopi quidem Egypti a. 433. ad Xystum P. III. scripserunt: *Olim siquidem sæpius jam ex Alexandria hujusmodi hæreticis Zizaniis insurgentibus suffecit Vestra Apostolica sedes per universum tempus illud ad mendacium convincendum, impietatemque reprimandam.* (1)

(*c*) Unde jure reprobata est inanissima assertio, qua nonnulli contra Romanam Cathedram hac in controversia debellatum esse, insolentius quam verius gloriantur: *Futilis et toties convulsa est assertio de Romani Pontificis supra concilium œcumenicum auctoritate, atque in fidei quæstionibus decernendii infallibilitate.* (2)

(1) *Idque exemplis confirmant Eutherius Thyanensis Episcopus et Helladius Tarsensis in Epist. IV. ad Xystum III. Constant, col.* 1246.

(2) *Prop.* 29. *inter damnatas ab Alexandro P. VIII. a.* 1690. *die* 7. *Dec.* Dicunt, definitionem pontificiam ex se eam vim habere, ut *provisorie* illi obsequendum sit, saltem non dogmatizando contrarium, quamdiu non reclamat Ecclesia. At quomodo Ecclesia reclamare poterit, si nemini particulari liceat dogmatizare contrarium?

§. CCCLXXVII.

Episcoporum maximam esse debere in conservanda fidei morumque puritate curam, et auctoritatem, vel inde patet, quod saluti ejus gregis, in quo positi sunt a Spiritu sancto, nihil præ fidei integritate ac puritate magis necessarium sit. Considerantur iidem vel collectim instar unius *Corporis*, *Capiti Ecclesiae*, *nempe Vicario Jesu Christi adhaerentis*; ac tum sive uno loco congregati sint, sive per suas quisque sedes dispersi, immota eorundem in definiendis controversiis auctoritas est et potestas. Unde Iustinus Febronius comment. in suam retractationem rectissime statuit Posit. XV. *Haeresis Lutheri jam ante Concilium Tridentinum, praeeunte Leone* X. *Pontif. Max. ab Ecclesia irrevocabiliter damnata fuit.* Et Posit. *XVII. Constitutioni Unigenitus, ut dogmatico sanctae Sedis et universalis Ecclesiae decreto, omnimoda ab omnibus obedientia debetur.* Si *singuli* considerentur Episcopi, omnem pro defensione fidei ac divini juris potestatem exerunt, inspectoriam legislatoriam, judiciariam, eam nempe in finem, ut unitatem conservent; ob quam ipsam causam ad unitatis centrum referunt, quæ ambigua et majoris disceptationis videntur, exemplo S. Petri Chrysologi Episcopi Ravennatis ita scribentis ad Eutychem

Presbyterum: *In omnibus hortamur te, frater honorabilis, ut his, quae a beatissimo Papa Romanae civitatis scripta sunt, obedienter attendas: quoniam beatus Petrus, qui in propria sede et vivit, et praesidet, praestat quaerentibus fidei veritatem. Nos enim pro studio pacis et fidei extra consensum Romanae civitatis Episcopi causas fidei audire non possumus.* (1) Ceterum errores, qui vel antea ab Ecclesia damnati sunt, vel apertam hæresin sapiunt, sua ipsorum auctoritate proscribunt Episcopi, atque in defensores eorundem canonicis pœnis animadvertunt: in gliscentes vero de novo inquirunt, omnique vi novitati doctrinæ ac perturbationi gregis obsistunt. Bina proferam episcopalis studii ac libertatis pro tuenda doctrinæ puritate exempla.

(*a*) Memorabilis est tum exprobratio data a Christo Angelo, seu Episcopo Pergami, et Angelo Thyatiræ; (2) tum laus tributa Angelo Ephesi. (3) De S. Polycarpo antiquissimus Irenæus ita refert: *Sunt, qui audierunt eum* (Polycarpum) *dicentem, quoniam Joannes Domini discipulus in Epheso iens lavari, cum vidisset intus Cerinthum, exilierit de balneo non lotus: dicens, quod timeat, ne balneum concidat, cum intus esset Cerinthus inimicus veritatis. Et ipse autem Polycarpus, Marcioni aliquando occurrenti sibi et dicenti: cognosce nos, respondit, cognosco te primogenitum Satanæ. Tantum Apostoli et horum discipuli habuerunt.*

timorem, ut neque verbo tenus communicarent alicui eorum, qui adulteraverant veritatem: quemadmodum et Paulus ait: hæreticum autem hominem post unam correptionem devita, sciens, quoniam perversus est, qui est talis, et a semetipso damnatus. Ita Irenæus. (4)

(*b*) Episcopalis libertatis in causa religionis illustria multa exempla recenset illustr. Archiepiscopus de Beaumont in citata instructione de turbis Galliæ, ipse factus exemplum nihil cedens antiquis Ecclesiæ Hierarchis. In his S. Ambrosium, refert his verbis ad Theodosium scribentem: *Nihil in Sacerdote tam periculosum est apud Deum, tam turpe apud homines, quam quod sentiat, non libere denunciare: siquidem scriptum est: loquebar de testimoniis tuis in conspectu Regum, et non confundebar. Clementiæ tuæ displicere debet Sacerdotis silentium, libertas placere. Nam silentis mei periculo involveris, libertatis bono juvaris - - in causa Dei quem audiens, si Sacerdotem non audias? - - quis tibi verum audebit dicere, si Sacerdos non audeat?* (5)

(1) *Hæc epistola, quæ data est A.* 449. *continetur inter epistolas S. Leonis M. n.* 25. *edit. Venet.*

(2) *Apoc. II,* 14. 15, 20.

(3) *Ibid. v.* 6.

(4) *Contra Hæreses L. III. c.* 3.

(5) *Cit. Instructio Pastoral. n.* 72. *S. Ambros. Epist.* 40.

§. CCCLXXVIII.

De Advocatorum Ecclesiæ in tuenap fide, atque executione eorum, quæ di-

vini juris sunt, obligationibus, satis, ut opinor, ex iis constat, quæ superius demonstrata sunt. Fatentur ipsimet, nullum penes se jus esse, judicandi de fide, decernendi aut definiendi quidquam; cum nihil juris ad id acceperint a Deo, neque in pastorum, sed ovium numero sint. Totum hoc negotium, quo conservandæ divinæ fidei homines satagunt, non ab hominum sapientia aut virtute, sed ab assistentia Spiritus sancti, et Christi promissis pendet. Ea assistentia ac promissa non ad laicos, sed Hierarchas Ecclesiæ pertinent. Igitur neque illorum probitas, aut sapientia humana potestatem dat judicandi de fide, neque istorum improbitas aut ruditas datam potestatem auferre et promissa Christi frustrari potest. (1) Sed inquiunt:

(a) *Principis est impedire turbas ex dissidiis religionis enascentes.* Recte id quidem; coerceat igitur non sacrosancta Ecclesiæ jura divinitus concessa, sed homines protervos, et refractarios, qui ea turbare jura non verentur. Si id norint homines improbi, turbarum obtentu cessandum esse a prædicanda orthodoxa veritate, nunquam non turbæ existent; cum nunquam desint, quibus veritas catholica odio est. Atque id prænoscens divinus Servator contra omnes turbas ac turbatores præmuniit evangelicæ veritatis præcones.

(*b*) *Princeps silentium imponere utrique litigantium parti in causa religionis potest*, ita nimirum, ut partem utramque ad forum competens, et tribunal Ecclesiæ amandet; neque ea silentii lege promulgandæ veritati jam compertæ ac definitæ obsit. Duo extant de hac re decreta Regum Galliæ, unum editum A. 1720., quo distincte declarat Rex, articulum quintum legis præcedentis (de impositione silentii) sic fore executioni mandandum, quin sub prætextu silentii a se impositi prohiberi vi suæ intentionis possint Archiepiscopi et Episcopi ab instructione Clericorum et Fidelium suæ curæ commissorum circa obligationem se submittendi ad Bullam Unigenitus. Alterum, quod emanavit A. 1756. die 13. Decembr. in hanc sententiam: „ Nolumus tamen rigorosum silentium a nostris declarationibus præscriptum, „ quod inviolabiliter observari volumus, sic intelligi, ut præjudicare possit juri Archiepiscoporum et Episcoporum instruendi Clericos et populos suæ curæ concreditos.

(*c*) Dicunt, *iuvalescentibus de religione turbis penes Principem esse*, *legem intermisticam et provisoriam dictare.* Vid. cit. Instuctionem pastoralem Archiepiscopi de Beaumont. N. 74. et 75. de *Ecthesi* Heraclii Imperatoris et *Typo* Constantis. de libello *Interim* Confer. Masenium in Vita Caroli V. et Ferdinandi I. Imp. L. VII. N. 48. et 49.

(1) *Distincte omnia hæc expressa sunt a Basilio Imp. in VIII. Synodo generali apud Harduin Concil. T. V. p.* 920. 921.

CAPUT VIII.

POST CAUSAS FIDEI EIUSQUE UNITATIS CONSERVANDAS NIHIL STATUM PUBLICUM ECCLESIAE PROPIUS ATTINGIT, QUAM UNITAS CARITATIS ET COMMUNIONIS.

ARGUMENTUM.

§. CCCLXXIX. Unitas caritatis et communionis necessaria. CCCLXXX. Tollitur per schisma : CCCLXXXI. quale fuit Novatiani. CCCLXXXII. Et per excommunicationem. CCCLXXXIII. Jura Pontificis, Episcoporum, Principum pro conservanda Unione.

§. CCCLXXIX.

Si Christi Sponsa ab adulteris, et vera Ecclesia a sectis per notas discernitur, necesse est, ut visibiles sint notæ, quemadmodum vera Ecclesia visibilis est, In his notis eminet Unitas Ecclesiæ eaque duplex, nempe unitas fidei, et unitas caritatis seu communionis; quia membra corporis mystici non tantum consensione fidei,sed etiam participatione eorundem Sacramentorum, et vinculo communis imperii in unitatem, atque in unum corpus, vel unum regnum compingi et contineri ex voluntate Christi debent. Ex hoc enim suos *cognosci* discipulos voluit, *si dilectionem habuerint ad invicem.* (1) Notam ergo visibilem suæ Ecclesiæ dilectionem posuit,quæ proin in sola interna caritate non consistit. Hæc caritatis lex et necessitas perpetuo obij-

ciebatur iis, qui a subjectione erga Episcopos, et a communione eorum, qui Episcopis adhærebant, atque inprimis ab obedientia erga Vicarium Christi se scinderent, et segregarent, et privatos cœtus cogerent, et sacramenta ita separati administrarent: quæ quidem nihil iisdem ad vitam proficere censebantur, nisi in catholica communione essent percepta. Atque huc ea referenda est, *Communio sanctorum*, quam in symbolo apostolico profitemur; a qua recedendi nulla unquam legitima, satisque justa causa suppetere inde a primis Ecclesiæ temporibus credebatur. (2) Porro si hæc communio, et communionis, ac caritatis unitas Ecclesiæ propria, atque ex institutione Christi necessaria est; erit eadem etiam singulorum Fidelium propria, et singulis necessaria ad salutem. Quapropter explicandum est, in quo ea visibilis unitas sita sit, et quomodo a singulis teneri possit, ac debeat; neque enim singuli cum Romano Pontifice, ac ne cum Episcopo quidem suo proxime communicare possunt.

(a) *Ecclesia est plebs sacerdoti suo coadunata, et Pastori suo grex adhaerens*, inquit S. Cyprianus. (3) Si Ecclesiæ nomine singulas parochias intelligas, plebs singularum parochiarum adhæret in rebus divinis parocho, nempe Sacerdoti et Pastori suo: singuli plebium

Sacerdotes et Pastores Episcopo tanquam capiti aut centro, in quo conjunguntur, atque uniuntur in negotio religionis. (4)

(*b*) Porro Episcopi universi orbis in rebus et negotiis ad religionem pertinentibus conjunguntur, et uniuntur cum Romano Pontifice aut per se ipsos proxime, aut per Metropolitanos, atque hi ipsi Metropolitani cum eodem Romano Pontifice conjunguntur, et uniuntur aut per se ipsos proxime aut per Exarchos, Primates vel Patriarchas, qui cum eodem tanquam communi unitatis centro proxime et immediate conjuncti et uniti sunt. Sic ergo unitas a Christo instituta in particularibus Ecclesiis oritur ab uno *Episcopo* unitatis earundem centro; et unitas universalis Ecclesiæ oritur a *Romano Pontifice* catholicæ unitatis et communionis centro, quocum omnes particularium Ecclesiarum Episcopi cum suis cujusque membris conjunguntur, et uniuntur.

(*c*) Hæc vis compingendæ catholicæ unitatis et communionis in Romano Pontifice tanquam communi centro ad Primatum ejusdem Pontificis referenda est. Hunc enim unitatis finem Primatus habet. Porro Primatus in persona Romani Pontificis tanquam in subjecto inhæret: ergo etiam ea vis compingendæ catholicæ unitatis et communionis in persona Romani Pontificis tanquam in subjecto inhæret. Nihil ergo dicunt, sed sibimet contradicunt, qui se Cathedræ S. Petri et apostolicæ Sedi adhærere profitentur, quando iidem a persona Romani Pontificis ejusque auctoritate, et imperio sese segregant; hoc enim dicere, cuivis refractario et contumaci licebit; uti siquis jus-

sa ac leges Imperantis civilis spernens et conculcans se majestatem civitatis revereri, eique subjectum esse dicat.

(*d*) Siquis inferior Magistratus aut Provinciæ Præses, a summo Imperante deficiat, subditi ejusdem provinciæ non Magistratui, aut Præsidi, sed summo Imperanti adhærere necessum habent; ita siquis particularis Ecclesiæ antistes a fide aut subjectione deficiat Romani Pontificis, in quo aliarum orbis Ecclesiarum communio et communicatio quodammodo concentratur, non particulari Antistiti, sed communioni orbis et communionis centro adhærendum est; id quod S. Cyprianus distincte docet; *nec sibi plebs blandiatur*, inquiens, *quasi immunis esse a contagio delicti possit, cum Sacerdote peccatore communicans, et ad injustum atque illicitum Praepositi sui episcopatum consensum suum commodans; quando per Osee Prophetam comminetur, et dicat divina censura:* Sacrificia eorum tanquam panis luctus, omnes, qui manducaut ea, contaminabuntur, *docens scilicet, et ostendes, omnes omnino ad peccatum constringi, qui fuerint profani, et injusti Sacerdotis sacrificio contaminati - - - Etsi aliqui de Collegis nostris extiterint, qui deificam disciplinam negligendam putant, et cum Basilide et Martiale temere communicant, conturbare fidem nostram res ista non debet - - adhortamur, ne vos cum profanis et maculatis Sacerdotibus communicatione sacrilega misceatis.* (5) Nimirum nullo unquam tempore ab Ecclesia Christi deficiendum est: atqui *ubi Petrus, ibi Ecclesia*, inquit Ambrosius. (6) Et quemadmodum tota ædificatio, ita singulæ partes firmitatem suam a fundamento

habent ex Christi institutione, *ut exortem se mysterii intelligeret esse divini, qui ausus fuisset a Petri soliditate recedere.* (7)

(1) *Joan.* XIII. 35.

(2) *S. Augustinus. L. III. contra epist. Parmeniani. c.* 5. *prope finem, nulla est, inquit, securitas unitatis, nisi ex promissis Dei Ecclesia declarata, quæ super montem constituta abscondi non potest; et ideo necesse est, ut omnibus terrarum partibus nota sit. Inconcussum igitur, firmumque teneamus, nullos bonos ab ea se posse dividere.*

(3) *Epist.* LXIX.

(4) *Hoc sit vestrum studium, inquit S. Ignatius M. ad Magnesianos, in Dei concordia omnia agere, Episcopo præsidente Dei loco, et Presbyteris loco Senatus apostolici, et ad Smyrnenses: sine Episcopo nemo quidquam faciat eorum, quæ ad Ecclesiam spectant.*

(5) *S. Cyprian. Epist. LXVIII. ad Clerum et plebes in Hispania, de Basilide et Martiale.*

(6) *S. Ambros. Enarrat in Psalm.* XL.

(7) *Epist.* 10. *edit. Venet. olim.* 89.

§. CCCLXXX.

Unitas fidei per *haeresin* tollitur, quæ est *error voluntarius, quem homo baptizatus pertinaciter tenet contra aliquam veritatem fidei catholicae*. At unitas caritatis et communionis tollitur per schisma, et excommunicationem. *Schisma* est *separatio a corpore Ecclesiae, orta ex superbia membrorum, auctoritati ejus se submittere recusantium, in articulis ad uni-*

tatem ejus conservandam necessariis. Unde Augustinus schismaticum esse dicit *sacrilega discessione*, hæreticum *sacrilego dogmate*: nihilominus schisma aut filia est, aut Paulo post mater futura hæreseos. Inferes

(*a*) Schismaticum efficit tum superbâ secessio ab obedientia proprii Episcopi in communione catholica consistentis, (1) tum ac præcipue separatio a communi caritatis ac communionis centro, Romano Pontifice. (2)

(*b*) Dissensiones ac scissuræ inter Episcopos de eadem sede contendentes, late dici possunt schismata. Quamdiu enim neutra pars ab unitate et communione Romanæ sedis avellitur, neutra censetur separata ab Ecclesia catholica, quæ ibi est, ubi est Petrus.

(*c*) Quando ad Romanam Ecclesiam duo Papæ ita eliguntur, ut non constet universali Ecclesiæ, uter secundum canonicas sanctiones et legitime electus sit; tum quidem neutri interim adhærendum est, sed cuivis studendum, ut sub obedientia Episcopi membrum Ecclesiæ maneat, ac veneretur caput ejus Christum, donec Ecclesia pro potestate a Christo accepta designandi caput visibile, illud designarit. (3) Quodsi plurium Paparum suos quisque in orbe catholico adhærentes numerat, vero schismate eandem divisam esse, dubitari non potest. Id contigit seculo XIV. circa annum 1378. quando duo se gerebant pro legitime electis Pontificibus Urbanus VI. Romæ, Clemens VII. appellatus Avenione; qui mutuis sese, et adhærentes anathematis mactabant.

(*d*) Fieri potest, ut quisquam non ipse se separet ab unitate Ecclesiæ et communione capitis ejusdem, sed ab ea præcisus sit per excommunicationis sententiam, aut iis in locis et circumstantiis degat, in quibus summus Pontifex ei communionem aliqua de causa neget; ac tum si ita præcisus ab unitate et communione nihil curat magnopere, ut in unitatem et communionem recipiatur; censendus est eam separationem ex propria contumacia approbare, atque implicite velle schisma; ob quam causam velut Schismaticus jure habendus erit.

(*e*) Si vero unitatem et communionem modis omnibus quærat, nec obtinere possit; tum vel impedimentum, quod obstat, ob ejus culpam non tollitur; ac non excusabitur, eritque ejus contumaciæ, qua impedimentum tollere abnuit, tribuenda separatio, quæ idcirco schismatis malitiam involvet. Secus dicendum, si interiectum impedimentum ipsius culpa careat; tum vero, *si contumeliam et injuriam suam sapientissime pro Ecclesiæ pace tulerit, neque ullas novitates vel schismatis vel hæresis molitus fuerit, docebit homines, quam vero affectu, et quanta sinceritate caritatis Deo serviendum sit*, ut inquit S. Augustinus, addens: *talium virorum propositum est, aut sedatis remeare turbinibus, aut si id non sinantur, vel eadem tempestate perseverante, vel ne suo reditu talis aut sævior oriatur, tenent voluntatem consulendi etiam eis ipsis, quorum motibus, perturbationibusque cesserunt, sine ulla conventiculorum segregatione usque ad mortem defendentes, et testimonio juvantes eam fidem, quam in Ecclesia catholica prædicari sciunt. Hos coronat, in occulto Pater, in occulto videns.* (4)

(f) Externa communionis et caritatis unitas singulorum membrorum cum corpore Ecclesiæ ejusque visibili capite, est necessaria, ut, quæ sit vera Christi Ecclesia inter varias sectas et societates, æque id nomen jactitantes discernatur; quemadmodum supra annotavi. Quod autem Ecclesiæ visibili necessarium est actu, id etiam singulis ejus membris ad salutem necessarium erit, adeo, ut cuique nitendum sit, ut eam communionem actu teneat. Quodsi ab ea non quadam culpa sua, sed aliunde impediatur, ipsius saluti non oberit, uti nempe contingit, quando *ministerium baptismi non contemtus religionis, sed articulus necessitatis excludit.* (5) Tum quidem utroque casu satis est, ut is unitatem et communionem Ecclesiæ, qua actu caret, affectu teneat. Quamvis enim non sit in visibili unitate et corpore Ecclesiæ, unitate tamen spiritus est intus in ipsa Ecclesia, cui voto et caritate adhæret. (6)

(g) *Videant*, inquit Petrus Ballerinius, (7) *quam perperam sese nonnulli purgare eo nomine existiment, quod a communione sedis apostolicae non se separarint; sese ab ipsa sede separati fuerint; dum haec separatio ex eorum culpa originem duxit, et pertinacia ipsorum in causa est, ne in communionem recipiantur. Hoc eadem ratione sé a schismate defendere conati sunt plures recentiores haeretici, sicut olim eadem de causa sese studuerunt purgare inter ceteros antiquos haereticos Montanistae; cum se non exiisse de Ecclesia, sed ab ea invitos fuisse exclusos, atque communione privatos, et exinde satis tutos praeferebant.*

(1) *Multa de schismate Corinthiorum contra Præpositos suos scribit S. Clemens I. in Epist. 1. ad eosdem.*

(2) *Perspicue S. Thomas* 2. 2. *q.* 39. *a.* 1. „ Proprie , inquit , Schismatici dicuntur , qui propria „ sponte et intentione se ab unitate Ecclesiæ separant. - - Ecclesiæ autem unitas in duobus attenditur , scilicet in connexione membrorum ad invicem „ seu communicatione , et iterum in ordine omnium „ membrorum ad unum caput. - - Hoc autem caput „ est Christus , cujus vicem in Ecclesia gerit summus Pontifex ; et ideo schismatici dicuntur , qui „ subesse renuunt summo pontifici , et qui membris „ Ecclesiæ ei subjectis communicare recusant. „

(3) *Suarez de Schismate Disp.* 12. *Sect*, 1.

(4) *L. de vera Religione n.* 11.

(5) *S. Augustin. L. IV. de Baptism. c.* 22,

(6) *Conf. S. Augustin. L. I. de Baptism. c.* 17,

(7) *De vi ac ratione Primatus Rom.Pontif. in Appendic. n.* 7. *p.* 333,

§. CCCLXXXI.

Schismata ac scissiones, uti et hæreses inde ab ortu disseminati evangelii extitere in Christi Ecclesia, uti nempe prædictum fuerat a divino Magistro. Ex antiquissimis Ecclesiæ temporibus mentionem meretur schisma *Novatianorum*, nomen trahens a Novatiano , qui seculo tertio a spe obtinendi Pontificatus dejectus, fautore Novato, obedientiæ S. Cornelii legitime electi Pontificis se quoque subduxit, et Episcopos Orientis et Occidentis ad eum deserendum solicitavit. Ipse Cor-

nelius in epistola ad Fabium Antiochenum Episcopum data a. 251. inter alia gravissimum Novatiani facinus narrat: *Oblationibus factis* (pane et vino consecratis) *portionem singulis dividens, dum eam tradit, miseros homines benedictionis loco jurare cogit, manus ejus, qui portionem accepit, ambabus manibus suis comprehensas retinens, nec prius dimittens, quam jurati ista dixerint* (*ipsis enim utar illius verbis*) jura mihi per corpus et sanguinem Domini nostri Jesu Christi, te nunquam partes meas deserturum, nec ad Cornelium amplius esse rediturum. *Et miser homo non prius gustat, quam sibi ipsi malum imprecatus sit; et cum panem illum accipiens dicere debuisset; Amen; ejus loco dicit: non revertar deinceps ad Cornelium.* (1) De hoc schismate animadverte:

(*a*) Antiqui tum Patres Schismaticos reiiciebant eo potissimum ex capite, quod unus in Ecclesia catholica Episcopus esse debeat, et ab uno reliqui ita dimanarent, ut ad unum illum, tanquam exordium, fontem, radicem et originem unitatis iterum redirent, et in eo conjungerentur: *Ille ergo*, (inquit S. Cornelius in eadem epistola de Novatiano) *ille ergo Evangelii vindex ignorabat, unum Episcopum esse oportere in Ecclesia catholica*? Similiter S. Cyprianus in epistola LII. de Cornelio et Novatiano loquens: *Cum post primum*, ait, *secundus esse non possit, quisquis post unum*,

qui solus esse debeat, factus est, non jam secundus ille, sed nullus est.

(*b*) S. Cornelius in eadem epistola Novatianum ironice vocat, *Evangelii vindicem, novæ sectæ inventorem, et disciplinae ecclesiasticae, si Deo placet, propugnatorem*; quia nimirum ipse Novatianus præclaros hosce titulos affectabat. Unde et Cyprianus Epist. XLI. de eodem ejusque asseclis scribit: *mi se assertores Evangelii Christi esse confitentur, prius ad Ecclesiam revertantur.* En, inquit Constantius, quos imitantur ætatis nostræ novatores, qui cum ab avita fide discesserint, sese puri Evangelii vindices jactitare non verentur.

(*c*) Novatiani schismati mox hæresis adjuncta est, quam Eusebius *a fraterna caritate abhorrentem et inhumanissimam* Hieronymus vero *Cainam* vocat; quia lapsis communionis ac pacis spem omnem ademit Novatianus.

(1) *Constant in Epist. Rom. Pontif. p.* 155.

§. CCCLXXXII.

Præter schisma a communione Ecclesiæ quoad fructum et suffragia, imo et a convictu fidelium excludit *Excommunicatio*; qua pœna uti nulla gravior, sic nec major potestas est, quam qua reus exscinditur ex societate fidelium, membrum inutile et noxium a mystico Christi corpore amputatur, atque is, qui cœtum Sanctorum jam ingressus erat, ex Ecclesiæ gremio in numerum ethnicorum et profano-

rum hominum deruditur. Eam potestatem exercuit Paulus in Corinthium incestuosum, in quem sententiam *condemnatoriam* protulit nomine et auctoritate Jesu Christi, ac publice congregatis Corinthiis, non ut consentirent ei sententiæ, sed ut saluhriter terrentur. *Medicinalis* tamen ea pœna fuit, non in sempiternum interitum inflicta, sed ut emendatione facta spiritus salvus esset in die Domini Nostri Jesu Christi. (1) Cum in Jure canonico privato tractentur, quæ ad excommunicationem, aliasque censuras pertinent, addam, quod ad ejus naturam explicandam apposite commentatus est Cel. Franciscus Zech, deplorandam dicens, ac si fieri possit, coercendam petulantiam multorum Laicorum, qui imperterritam animi *fortitudinem* non alibi magis, quam in contemtu potestatis ecclesiasticæ et neglectu censurarum exerunt, totumque sacræ disciplinæ vigorem inter nugas pueriles et anilia terriculamenta deputant. (2)

(a) *Primo expenditur ipsa vis excommunicationis*: „ Nec anguntur, inquit, quod per „ excommunicationem communione Sanctorum, „ quam in symbolo apostolico profitemur, pri- „ ventur, communibus Ecclesiæ suffragis ca- „ reant, tradantur Satanæ, nec ullis fidelium „ orationibus, aut Sacramentorum subsidio ju- „ ventur; cum tamen acerbissime ferant exclu-

„ sionem a Nobilium circulis, ab aularum adi-
„ tu, ac conversatione æqualium. "

(*b*) *Dein eadem pœnae vis illustratur congerie similium* „ Jam apud Gentiles gravissi-
„ ma pœna erat exclusio a Sacris (3): de
„ sacræ literæ terrifica exempla nobis expo-
„ nunt in Adamo electo ex paradiso, in
„ Cain a facie Domini egresso, divinam-
„ que manum sibi impendentem semper ope-
„ riente; in Maria Moysis sorore, lepra di-
„ vinitus multata, et extra aliorum commer-
„ cium ejecta; in Core, Dathan et Abiron ob
„ seditionem contra Sacerdotium motam, a
„ reliquo populo separatis, et hiante terra ab-
„ sortis; in rege Oxia ob sumtum temere
„ sacerdotale officium lepra percusso, et e
„ templo ejecto etc. " Tristia novi fœderis exempla non recenseo; cum hujusmodi homines Historiæ fidem facile explodant. (4)

(*c*) *Denique proponuntur exempla timentium; ut par est, excommunicationis poenam*: „ Ad
„ horrorem censurarum, et reverentiam erga
„ claves Ecclesiæ potenter permovere debet
„ exemplum fortissimorum Imperatorum et Re-
„ gum, qui majestate sua non indignum cen-
„ suerunt, humili pœnitentia reconciliari Ec-
„ clesiæ, et gravissima censurarum mala a se
„ amoliri. Præclara Theodosii et Arcadii Im-
„ peratorum exempla confundunt aliquorum
„ impudentiam sub larva fortitudinis latentem."

(1) *I. Cor. V.* 5. *seq.*

(2) *Zech. de Judiciis criminalibus* §. 140.

(3) *Vid. Julius Cæsar de Bello Gallic. lib.* 6. *Plato de Legibus lib. IX. in fin. et lib. X. in fin.*

(4) *Vid. S. Petrus Damiani L. I. Epist.* 10. *Theoph. Raynandus de Monitor. Eccles. Parte III. C.* 11.

§. CCCLXXXIII.

Unitas communionis et caritatis tanquam visibilis nota Ecclesiæ et huic ipsi Ecclesiæ, et singulis ejus membris necessaria est: potestatem supremam Pontificis et subordinatam Episcoporum idcirco institutam diximus, ut Ecclesia sit, maneatque una, sancta, catholica et apostolica. Quare videndum est, quomodo ea Pontificis et Episcoporum potestas ad finem conservandæ hujus unitatis sese exerat. Denique quid christiano Principi officii incumbat, ut auctoritate sua Pontificiæ et Episcopalis potestatis decreta et consilia eum in finem concepta suffulciat, et tueatur.

(*a*) Unitas communionis et caritatis inter Ecclesias particulares, et Romanam Ecclesiam tanquam commune centrum tum maxime firmari ac declarari decet, quando aut novus ordinatur Pontifex, aut novus antistes Ecclesiæ particularis, ceu Patriarcha, vel alius suppar, qui alteri non subest, a quo una in communionem traheretur. Ad hunc finem communio Sacramentorum non sufficit, quippe quæ communia cum Ecclesia Romana habere possunt sectæ ab eadem divisae. Quapropter literæ *pacificæ* seu *communicatoriæ* antiquis temporibus adhiberi cœptæ sunt, quæ inter catholicæ tantam unitatis Episcopos ultro citoque mittebantur. Electi scilicet Romani Pontifices initio statim ad catholicos Patriarchas, et suppares Præsules ejusmodi literas dabant, quibus præ-

ter novam electionem et ordinationem declarabant fidem suam et communionem cum iisdem, atque iis, quos illi sub se continebant. Similiter Patriarchæ, ac suppares Antistites mox post electionem suam istiusmodi generis literas mittebant Romam, ut sese Romanæ fidei unitos et cum ipsa comunicantes ostenderent. Tria hic animadvertenda: Hæ literæ a Romanis Pontificibus etiam ad eos mittebantur particularium Ecclesiarum Præsules, qui per vim et injuriam de sede dejecti in communione Sedis Apostolicæ id factum improbantis permanebant. Dein quorum Episcoporum ad Romanum Pontificem literæ exploratam non habebant fidei professionem, illæ neque recipiebantur, neque communionis responsio iis reddebatur. Denique quos Præsules Pontifex hoc modo respuebat, negando literas communionis, ii quamquam Episcopi jam ordinati essent, ac per hoc characterem ordinis accepissent, pro legitimis Episcopis a nemine agnoscebantur eorum, qui in communione Sedis Apostolicæ persistebant, sed tanquam spurii et adulterini habebantur. Istiusmodi exemplum modo habemus in ultrajectinis Episcopis. (1) Quia progressu temporis unitas Ecclesiæ et communio cum Sede Apostolica semper magis magisque convelli cœpta est, ad eandem firmandam introductum est juramentum fidelitatis: confirmatio Episcoporum Pontifici reservata aliorum jurium reservatio, usus etiam pallii, aliaque id genus, quæ ab hostibus Romanæ sedis pessimo animo ad invidiam ejusdem, et exprobandum dominatum detorquentur.

(*b*) Qui particulares Ecclesiæ communi fundamento Ecclesiæ universalis insistunt, inde-

que firmitatem obtinent, nihil earum pastoribus antiquius est, quam ut secum gregem sibi subditum ad eam caritatis et communionis unitatem trahant, nihilque a suis attentari, scriptove vulgari finant, quo ea unitas labefactatur, memores nempe juramenti in aditu sedis suæ coram universa Ecclesia solemniter præstiti; neque vero per reservationes pontificias detrahi de sua potestate credunt, quando eædem ad firmandam et profitendam unionem cum unitatis centro, proindeque ad ipsam potestatem episcopalem corroborandam perquam conducibiles sunt.

(c) Advocatorum Ecclesiæ officium, præcipuusque honor sine dubio in tuenda ejusdem unitate, omniumque membrorum cum capite ac communi centro firmanda communione consistit. Illustria sunt exempla non tantum catholicorum Principum Henrici III. Sigismondi, et his longe antiquioris Theodosii Magni; (2) sed etiam Ethnici Imperatoris Aureliani, qui, cum Paulus Samosatenus ob hæresin depositus Domino legitime surrogato ædes et Ecclesiam cedere nollet, a catholicis Episcopis interpellatus illi Ecclesiam attribui jussit, *cui Italici christiani Sacerdotes, et Romanus Pontifex scriberent.* (3) Quia *Imperator*, ut Bossuetus ait, *Christianorum Corpus in hac* (Romani Pontificis) *communione semper contineri viderat. Tam erat notorium*, inquit Fleurius, *etiam paganis, verae christianae religionis notam esse communionem cum Ecclesia Romana.* (4).

(1) *Conf. Comment. Febronii in Retract. Posit. XXVI.*

(2) *L. 1. C. de summa Trinitate.*

(3) *Euseb. L. VII. C. 30.*

(4) *T. II. L. VIII. C. 8. Adde in hanc rem Epist. III. L. 7. S. Petri Damiani ad Henricum IV. Edictum Caroli M. de honoranda Apostolica Sede. Hartzheim T. I. p. 356.*

CAPUT IX.

ETSI ECCLESIA CHRISTI SIT CATHOLICA, MULTI TAMEN IN ORBE TERRARUM SUNT HOMINES, QUI IN EAM NUNQUAM INGREDIUNTUR: NON PAUCI, QUI PERFIDE EGREDIUNTUR, AUT JUSTE EIICIUNTUR; QUARE INDICANDUM EST, QUÆ ERGA ISTIUSMODI HOMINES JURA SINT ET OFFICIA ECCLESIÆ.

ARGUMENTUM.

§. *CCCLXXXIV. Membra Ecclesiae, quae? CCCLXXXV. Sectariorum conventicula non sunt Ecclesiae veri nominis. CCCLXXXVI. Causae dissensionis eorundem. CCCLXXXVII. Tolerantia, ejusque gradus. CCCLXXXVIII. Rationes tolerantiae.*

§. CCCLXXXIV.

Argumentum, quod proposui hoc loco, tractari non potest, nisi primo indicetur, quis ad Ecclesiam Christi re vera pertineat, ejusque membrum sit, aut contra; id, quod ex iis, quæ præmissa sunt, nunc demum satis distincte intelligi posse arbitror. Ac I. solemnis ab ipso Christo ritus est institutus, quo quis in regnum cœlorum ingredi, id est, Ecclesiæ membrum evadere possit, debeatque: *nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei.* (1) De

illis, qui per baptismum Ecclesiam non ingressi, nec ejus potestati subjecti sunt, Paulus ait: *quid mihi de iis, qui foris sunt, judicare?* (2) II. Necessaria est unitas fidei, eaque publica, ut Cap. VII. ostensum. III. Æque necessaria est publica unitas caritatis et communionis. Hæc quidem omnia et externa et visibilia sunt, sicut ipsa Ecclesia, nempe et ceremonia baptismi, et professio unius fidei, et communio ex usu eorundem Sacramentorum, ac subjectione erga sacrum imperium. Sunt autem alia interna, nempe gratia et dona Spiritus Sancti, fides et caritas. Quapropter in Ecclesia, seu in vivo corpore Ecclesiæ alia sunt interna, alia externa, apteque a Doctoribus distingui solet inter ea, quæ velut ad *corpus visibile* Ecclesiæ, et quæ ad ejus *animam invisibilem* referenda sunt. Cumque generatim Ecclesia visibilis sit, uti homo, etsi anima videri nequeat; et cum præterea ipsa visibilis Ecclesia aboptimo ac divino Redemptore ad sempiternam hominum salutem sit instituta, ac instar medii ordinata ad finem; hincfieri potest, ut prævalente salutis æternæ favore quispiam salvus fiat, quin reipsa ad visibile Ecclesiæ corpus pertineat, modo ad animam ac Spiritum Ecclesiæ referri possit, ac si non re, saltem voto

membrum Ecclesiæ visibilis sit. Id contingit in cathecumenis, qui *fidem* internam et *caritatem* habent: item in iis, qui ab Ecclesia per excommunicationem præcisi acta pœnitentia ante decedunt, quam absolvantur. Ex his inferes:

(*a*) Extra Ecclesiam sunt *Infideles*, qui baptismo ac fide in Christum carent: In his alii sunt gentiles, et ethnici vel idolatratæ alii Saraceni, alii Judæi.

(*b*) *Haeretici publici ac manifesti*, qui suo ipsorum judicio condemnati dicuntur; (3) quia pertinaci rebellione ab Ecclesia se segregant, extra quam salutem consequi minime possunt. Qui a Sectariis rite baptizati, ac inter eos degentes nulla formali hæresi se segregant, pro membris veræ Ecclesiæ habendi sunt, ac si gratiam habeant, salvi fiunt, non utique vi sectæ, cujus falsitatem non agnoscunt, sed quod Sacramenta, quæ apud Sectarios sunt, vera Ecclesiæ sacramenta sint; quæ ut Augustinus ait, filios parit etiam per uterum ancillarum. Neque istiusmodi homines nullo externæ subjectionis ac professionis vinculo adstricti sunt Ecclesiæ. Nam Sacramentum fidei, quod permanet, eos vinculo satis visibili et externo veræ Ecclesiæ adstringit, ac subiicit; manent ergo ejus membra, quoad per hæresin, schisma vel excommunicationem esse desinant. (4) Contra Hæretici occulti, qui nempe fide et caritate interna destituti, eandem tamen fidem catholicam exterius profitentur, eadem Sacramenta participant, iisdem Pastoribus subjecti

sunt, pro membris Ecclesiæ, ejusdem corpori adhærentibus, sed aridis ac mortuis passim habentur; *Ex nobis prodierunt*, inquit de illis S. Joannes, (5) *sed non erant ex nobis*; ii nempe, qui divulgare ac publice profiteri hæresin cœperunt; erant ergo de corpore Ecclesiæ; secus ex ea prodire haud potuissent; sed non erant de anima ac Spiritu Ecclesiæ.

(*c*) *Schismatici*, etsi veram retineant fidem, neque ad corpus Ecclesiæ pertinent, a quo se segregant, neque ad animam et spiritum; quia concordiam et pacem abrumpunt.

(*d*) *Excommunicati* non tolerati abscissi sunt a corpore Ecclesiæ, tenenturque expiare delictum, utque recipiantur, omnibus modis quærere.

(*e*) Ab his omnibus segregandi sunt *fideles improbi* ac etiam reprobi, et peccatores, qui sola amissa gratia fidem, unionemque retinent, ac sine dubio ad Ecclesiam pertinent; in qua sunt zizania præter triticum, pisces boni et mali, virgines prudentes et fatuæ.

(1) *Joan. III*, 5.

(2) *I. Cor. V.* 12.

(3) *Tit. III.* 11.

(4) *Conf.* §. *CCCLXXX.* (*e. f.*)

(5) *I. Joan. II.* 19.

§. CCCLXXXV.

Duæ palmariæ et inconcussæ sententiæ iterum præ oculis hic habendæ sunt;

I. *Extra veram catholicam fidem nemo salvus esse potest.* (1) Proinde neque extra veram catholicam Ecclesiam, eo, quo præc. §. explicavimus, sensu. Quia in numero articulorum fidei etiam hic est: *Credo unam sanctam, catholicam, Apostolicam Ecclesiam -- communionem Sanctorum.* (2) II. Hanc ipsam de fide et Ecclesia veritatem sempertenuit ac tenere debet Ecclesia Romano - Catholica, atque omnes et singuli, qui ejusdem membra sunt. Inferes

(*a*) Omnes aliæ sectæ extra Ecclesiam Romano - Catholicam non sunt Ecclesiæ veri nominis, testibus antiquis Patribus, (3) imo ipso Spiritu sancto. (4) Unde justa fuit Imperatorum de conventiculis sectariorum indignatio, quod *ea audacter Ecclesias nuncupare conentur*; (5) *licet nomen Christianorum sibimet imposuerint; attamen a Christianorum se fide et communione separant, Dei judicio semetipsos subdi agnoscentes.* (6)

(*b*) Qui ex una parte veram Christi Ecclesiam, ex altera sectas, et cum Ecclesia Christi, et secum ipsis pugnantes ponit, easdemque, uti diversas gentes alteram ab altera independentes secundum principia juris gentium considerandas ait, æque impie, ac inepte sentit. Nam primo, quomodo profana infidelium conventicula cum sacrosancta divini Filii Ecclesia in comparationem venire, ac pari jure censeri possunt? Sectæ vero illæ, quæ rebellione nunquam purganda a vera Ecclesia defecerunt, nullo unquam tempore, nulla conventione vel transactione, nulla præscriptio-

ne vel præsumptione legitimæ et justæ evadere possunt, si de jure interno loquamur.

(c) Notiones de Autonomia, indifferentissimo, ac tolerantia in Jure privato fiximus, (7) multaque de vera religione inquirenda, deligenda, ac tenenda posuimus principia non perfunctorie expendenda. Illud nunc addendum siquis palmarias hasce sententias de fide ac religione, quas hoc loco indicavimus, omnibus modis tuetur, ac prædicat, non magis *intolerantia*, ut vocant, accusari potest, ac Apostoli, et apostolici viri, omnesque orthodoxæ Ecclesiæ Patres. Qui earum veritatum prædicationi refragatur, revera orthodoxæ et catholicæ fidei prædicationi refragatur.

(1) *Ex formula Tridentina professionis fidei.*
(2) *Ex Symbolo Nicæno - Constantinop.*
(3) *S. Hieron. in dialog. adversus Luciferanos*
(4) *Apoc. II. 9. et 13. et III. 9.*
(5) *l. Arani. 5. C. de Hæret.*
(6) *Nov. 109. princ.*
(7) §. *LXXIII.*

§. CCCLXXXVI.

A veritatibus, quas proposui, nemo Catholicorum, vel latum unguem discedere salva salute unquam potest; *nos enim*, inquit S. Augustinus, (1) *Apostolos ita cautos reddidit, ut etiam Angelum de coelo aliter nobis evangelizantem, praeterquam quod accepimus, anathema debere esse praeceperit.* Sed, dicunt, qui extra Ecclesiam sunt, aliter sentiunt, innocuo nempe vel

inculpato errore, intellectu vitio, non pravæ voluntatis, obscuritate et difficultate rei, non animi obstinatione, educationis et præjudiciorum vi, non horrore veritatis. Ita quidem Sectarios excusant, et cum generatim loquantur, ita excusant, ut eodem tempore accusent Deum, ac Dominum nostrum Jesum Christum, qui certam religionem præscripserit, certamque constituerit Ecclesiam penitus necessariam hominibus, ni æternum miseri esse velint; nec tamen qualis sit et quibus indiciis cognosci, atque a falsis sectis discerni ea possit religio et Ecclesia, providerit, notumque fecerit humano generi. Quid ergo? nostra primum ætate, qua obscuritas rei, et bona mens Sectariorum obtenditur, hæreses, errores, ac schismata extitere? An eadem inde a principio constitutæ Ecclesiæ vexarunt, ac turbarunt, diviseruntque Ecclesiam? Enimvero oraculum divini Spiritus: *oportet esse haereses*: *necesse est venire scandala*, nullo non tempore per secula decem omnino et octo ita impletum novimus, noruntque ipsi, qui hodie sunt, sectarii, ut dubitandi locus esse non possit. Sed an tum quoque, cum ipso Ecclesiæ principio, et Apostolorum, quique eosdem proxime secuti sunt, virorum Apostolicorum ætate talia usuve-

nirent, omnis errorum, hæresum, ac schismatum causa in obscuritatem rerum, veræque religionis discernendæ difficultatem fuit conjecta? absit, plane absit. Hoc igitur agamus, ut errorum, dissensionumque causas proferamus in medium, et honorem divini Servatoris vindicemus, in quem eo excusationum genere, si rite expendatur, culpa omnis conijcitur.

(*a*) Generatim de infidelibus æque, ac deficientibus a fide illud nos docent sacræ literæ: *hoc est judicium* (nempe justa condemnationis, non excusationis causa) *quia lux venit in mundum, et dilexerunt homines magis tenebras, quam lucem: erant enim eorum mala opera.* (2) *Vobis*, ajebat Paulus ad Judæos, *oportebat primum loqui Verbum Dei; sed quoniam repellitis illud, et indignos vos judicatis vitae aeternae; ecce convertimur ad gentes.* (3)

(*b*) De iis, qui aliter docent, ac sancta Ecclesia, culpam erroris esse ait, superbiam deliria humani ingenii, et contradicendi studium: *Siquis aliter docet, et non acquiescit sanis sermonibus -- superbus est, nihil sciens languens circa quæstiones et pugnas verborum.* (4)

(*c*) *Quam* (bonam conscientiam) *repellentes circa fidem naufragaverunt.* (5) *Attendentes spiritibus erroris --- in hypocrisi loquentium mendacium, et cauteriatam habentium suam conscientiam.* (6) Ita homines, quos catholicæ exhomologeseos necessitas terret, et

conscientia scelerum cruciat, ejus tranquillandæ subsidium in errore quærunt, graviore nempe malo.

(*d*) Alia assignatur erroris causa, ratio commodi temporalis; *Docentes, quae non oportet turpis lucri causa* (7) - - *existimantium, quæstum esse pietatem.* (8) Sed si excutiamus omnes locos novæ legis, in quibus de hominibus agitur a veritate fidei, et Ecclesiae unitate alienis, ubique deterrimis depictos coloribus videmus, tanquam homines non magis veritate, quam voluntate bona destitutos.

(*e*) Novi, haud parum inter sectarum primos auctores, et posteriores ipsorum sectatores interesse, eos inprimis, qui in errore quodammodo nati, certe educati sunt. Sed docet nos Augustinus, quem experientia docuerat, genuinas causas, ob quas in errore persistentes, qui istiusmodi sunt, redire ad Ecclesiam, veritatemque renuant. Primo igitur *humano*, ut vocant *respectu* eos absterreri ait: *Quam multi, quod certo scius, jam volebant esse catholici manifestissima veritate convicti, et offensionem, suorum reverendo quotidie differebant.* (9)

(*f*) *Quam multos non veritas, - - sed obduratae consuetudinis grave malum colligabat: ut in eis compleretur divina illa sententia: verbis non emendabitur servus durus: si enim et intellexerit, non obediet.* Sola igitur errantium instructio ex mente Augustini non sufficiebat ad eos convertendos, sed opus erat duris ac severis Imperantium legibus; unde addit S. Doctor: *His omnibus harum legum terror*

quibus promulgandis reges serviunt Domino, profuit.

(g) *Quam multis praeterea putabant, veram Ecclesiam esse partem Donati; quia eos ad cognoscendam catholicam veritatem securitas torpidos, fastidiosos, pigrosque faciebat.*

(h) *Quam multi aditum intrandi obierebant rumores maledicorum, qui nescio quid aliud nos in altere Dei ponere jactitabant.* Hoc quidem loco causa impeditæ conversionis unionisque in calumnias contra doctrinam et doctores catholicos a maledicis sparsas coniicitur Sed quid de illis dices, qui in media catholicæ prædicationis luce cœcutiunt?

(i) *Quam multi nihil interesse eredentes, in qua quisque parte Christianus sit, ideo permanebant in parte Donati, quia ibi nati erant et eos inde discedere atque ad catholicam nemo truniire cogebat.* Atque haec quidem ratio ad *indifferentissimum* spectat, quo nihil interesse non pauci putant, cui Christianorum parti adhaereant, modo Christiano saltem nomine gloriari possint. Habes rationes genuinas erroris ac scissionis permanentis, quas non indulgentia errantibus exhibita, sed austeritate, feliciter submotas fuisse Augustinus scribit.

(1) *Epist. 48. ad Vincentium.*

(2) *Joan. III.* 19.

(3) *Act. XIII. 46. Add. Act. ult.* 25. *et Rom. X.* 16.

(4) *I. Tim. VI. 4.*

(5) *I. Tim. I.* 19.

(6) *Ib. IV.* 1. 2.

(7) *Tit. I.* 11.

(8) *I. Tim. VI.* 5.

(6) *Cit. Epist. 48. ad Vincent.*

§. CCCLXXXXII.

Expositis dissensionum causis genuinis, duo mihi breviter evolvenda esse video, nempe quales *gradus* insint vel inesse possint in tolerandis infidelibus vel sectariis, qui ab Ecclesia defecerunt: dein cujusmodi sint *rationes* illæ, quas Scriptores nonnulli ætatis nostræ, tollerantiæ seu ipsorum potius sectariorum patroni et advocati in medium proferunt, atque axaggerant. Ac *tolerare* quidquam vi notionis aliud non est, quam ferre, ac permittere, ut sit, quod mallemus non esse; cum idem mutare, aut tollere integrum nobis haud sit, aut non expedire videatur. Qui binas illas, quas præposui, veritates tenet animo: *Nemo extra veram catholicam fidem salvus esse potest; idque ipsum praedicandum est in vera Christi Ecclesia*; qui, inquam, hasce immutabiles veritates firmissime, ut par est, tenet animo, ac profitetur ore, quique gravissima naturalis et christianæ legis officia hominis erga hominem cordi habet; nihil non aget, tentabitque, ut, qua potest, via ac ratione ad veram fidem, et Ecclesiam Christi alios pertrahat, errantesque a sempiterna retrahat miseria. Igitur ægre feret animo, si errantes videt, suumque in exitium ruentes: et si vere eosdem amat, nullum seu

lene seu asperum intentatum relinquet remedium, quo miseris, cæcisque hominibus opituletur; neque illos tolerabit omnino, nisi insuperabili cogente necessitate, præsertim cum a morbidis ovibus etiam sano gregi periculum impendere erroresque religionis instar cancri serpere divino oraculo didicerit. Ea vero incumbente tristi necessitate, *quatenus* tolerare debeat, diligenter expendet; insunt enim in tolerando istiusmodi fere gradus.

(*a*) Cultum idolorum ac dæmonum et mahumedanam superstitionem, Christiano nomini infesissimam certo non feret quisquam Christianorum Principum in ditione sua. Cur Judæi tanquam mancipia Christianorum tolerentur, probabilis ea est ratio visa non modo Principibus, sed ipsi etiam Ecclesiæ; eoquod a vilibus hisce ejectamentis nihil periculi Ecclesiæ vel reipublicæ metuendum sit; iidemque de impletis vaticiniis veteris testamenti irrefragabile testimonium ipsa sua calamitate ac cæcitate præbeant; ac præterea, ut S. Augustinus inquit, (1) *tanqam capsarii nostri nobis serviant*; *qaia per eorum codices alios infideles convincimus.* Multa tamen tum sacra tum politica potestate caventur, ne quid injuriæ ac detrimenti sacrosancta religio et publica securitas a superstitione Judaica capiat. (2)

(*b*) Communicatio hominum inter homines aut res sacras ac divinas respicit, aut politicas, aut familiarem vitæ consuetudinem. Cujusvis genera modique sunt varii; ac uti toleran-

tia ad plura et majora, vel pauciora levioraque se exporrigit, ita gradus habet.

(*c*) Quæri potest, quæ præ ceteris sectis a vera religione alienis tolerari debeant; non sunt eæ ejusdem formæ et instituti; ac fieri potest, ut ob placita sua, principiaque, quæ fovet, altera præ altera majorem reipublicæ aut Ecclesiæ perniciem, vel periculum creare queat. Illud tamen vir prudens animadvertet, rationes eas, quas tolerantiæ patroni jactitare solent, fere tales esse, ut, siquid valent, omnis sectarum colluvies citra discrimen admitti debeat.

(*d*) Sine dubio aliter sentiendum de infidelibus vel acatholicis subditis, qui ante existunt in ditione, quam Princeps christianus capit; aliter de introducendis iisdem in regionem veræ fidei penitus addictam; quæ *superinductio falsarum sectarum* foret; sane non perinde est seminare zizania, et forte prognata in agro tolerare, vel non evellere: eoquod vel dignosci nequeant a tritico, vel cum isti sint implicata, sine periculo ipsius tritici evelli non possint.

(*e*) Non perinde est, patienter ferre lapsos, hærentesque in errore; et stantibus in vera fide liberam labendi ac desciscendi a vera fide copiam ac facultatem dare, salvis juribus ac rebus, quibus antea gaudebant.

(*f*) Qui, ut in ditione degant Sectarii, tolerat, non continuo permittit, ut publicæ exerceant religionem falsam, ut sana construant, errorum magistros habeant, publice sectam doceant, libros imprimant, conventicula cogant, sepultura publica gaudeant.

(*g*) Nec, si tolerantur, protinus orthodoxis exæquari censendi sunt juribus et favoribus civilibus; nec ad munera et dignitates reipublicæ, et gerendos magistratus, capiendas hæreditates existimari habiles debent.

(*h*) Singularem mentionem meretur promotio academica ad literarios gradus vel ad licentiam docendi, utrum ea in academiis et universitatibus catholicis, hominibus acatholicis, quibus politica tolerantia indulta est, pariter indulgeri possit. De Cancellario universitatis Tubingensis Ulenbergerus in vita Melanchtonis ad a. 1536. proindeque ante synodum Tridentinam ita narrat: „ Paulo postquam Tubinga discessit (Melanchton), exorta fuit inter Cancellarium universitatis Præpositum Tubingensem, et professores facultatum gravis controversia de titulis vel gradibus honorum academicis, qui, nisi per Cancellarium, vel quemdam ab ipso constitutum non possunt cuiquam in facultatibus decerni. Nam quia plerique defecerant a religione catholica, et veterem docendi formam ad arbitrium Melanchtonis immutaverant, Cancellarius potestatem conferendi gradus academicos professoribus concedere recusavit; imo cum urgeretur, indignabundus e civitate discessit. Postmodum hujus rei gratia præcipui quidam ex academiæ professoribus ad eum missi fuerunt; quamquam id frustra fuit; cum ipse persisteret in proposito, nec se pateretur, a sententia dimoveri. Ajebat, discessum esse ab obedientia Romanæ Sedis, et a fide catholica, unaque ab ordine docendi tradito per manus a Majoribus, et privilegiis pontificiis confirmato. Itaque jura, privilegia atque immunitates a Pontificibus concessas ad ipsos non pertinere; nec

se promovendi facultatem illis concedere, nisi consulto prius Pontifice, ne hanc ipsorum defectionem probare videatur. (3) Similis prope lis in Viennensi universitate extitit inter Cancellarium universitatis, et Rectorem, ipsamque universitatem; is enim, nisi probatos a se de fide ac religione, ad gradus academicos promoveri minime permittebat, unde in causam judicialem de juribus Cancellarii implicatus est. De qua re typis impressum habeo *consilium super juribus et praeeminentia Cancellariatus Studii alicujus generalis, pro Reverendo Patre et Domino Paulo de Oberstain Praeposito Vienn. et ejusdem Studii Cancellario. M. D. XXX.* Consilium illud confectum est a Decano, atque utriusque Juris Doctoris inclitæ facultatis juridicæ generalis Studii Ingolstadiensis, subscriptumque fuit a Joan. Eckio Theologo Inquisitore, qui quidem inter alia ita scribit: *O utinam hoc tempore omnes Doctores examinarentur, praesertim in Theologia. - - Cancellarii universitatum debent esse vigiles hoc tempore, ut schismate vel haeresi infectos ad dignitates, et doctoratus non admittant.* (4) Denique non prætereunda est hoc loco constitutio Pii IV. in qua forma professionis fidei catholicæ præscribitur; prohibenturque Scholares promoveri ad aliquem gradum sine previo processu, vel debita informatione; atque emissa ea professione: nec Superioribus aliter quemquam promoveri permit-

tur, sub pœnis ibidem expressis: promotiones aliter factæ irritæ censentur. (5)

(1) *S. Augustin. super Psalm.* 40.

(2) *Videantur constitutiones* 117. *Tom. I.* 28. *et* 38. *T. II. Bullar. Benedicti XIV.*

(3) *Ulenberger in Vita Melanchtonis.* C. *XI. n. IV.*

(4) Istuc consilium. si recentibus edatur typis, magno incremento, ornamentoque erit novæ Scriptorum de *Tollerantia* bibliothecæ.

(5) *Constit.* 88. *Pii. IV.*

§. CCCLXXXVIII.

Rationum quarundam momenta nunc ponderanda sunt, quibus tolerantiæ præcones, scriptoresque hodierni non pauci illudunt hominibus imperitis, bonæque mentis; neque enim omnes catholicos viros ita stupidos debent fingere, ut, quorsum evadere tentent, aut quo animo erga sacrosanctam religionem, atque unitatem, ac unitatis centrum sint affecti, non persentiscant, seseque fallacibus verbis decipi facile patiantur. *Frustra jacitur rete ante oculos pennatornm*, inquit divinus spiritus.(1)

(*a*) *Totum, quod Haeretici ac Schismatici peccant: errori intellectus, non pravitati voluntatis tribuunt: porro intellectus, inquiunt, cogi non potest.* Confer inprimis dicta §. penult. Dein ita quidem omnem Hæresum a Schismatum fæ-

cem debebunt tolerare. Ignorant ergo, in iis, quæ obscura, quæque supra rationem sunt, ab imperio voluntatis pendere intellectus assensum? Ignorant, fidem meritoriam esse, proindeque subjectam libertati? Anne illud non expenderunt: *in captivitatem redigi debere omnem intellectum in obsequium Christi?* (2) Dicentne, Paulum quoque tyrannidem ac dominatum exercuisse in mentes fidelium, cum ista scriberet, adderetque: *in promtu habentes ulcisci omnem inobedientiam.* Atqui instituta a Deo sacra potestate, concessoque divinitus jure cum infallibili auctoritate declarandi, proponendique divinam revelationem, non modo fieri potest, sed necesse est, ut in captivitatem sese redigat omnis intellectus, et divinæ revelationi ab Ecclesia propositæ se subiiciat, præstito assensu interno eoque immoto.

(*b*) *Caritatem dein commemorant, quae alterum alterius onera portare jubet, veniamque erratorum et dare et petere.* In hunc igitur modum cogitant: pro certissimo et indubitato habemus, si in ista secta, scissioneque obdormiscat frater, æternum miser futurus est; sed cum ille somnum suum amet, caritas jubet, ne quid molestiæ ipsi inferam, sed magis æternum perire sinam. Ac videtur mihi id caritatis genus non absimile illi, quod meretricibus exhibetur, inito aut certe non abrupto turpi commercio, ne forte contristentur. Quantam hæc caritas injuriam infert castissimæ Christi sponsæ, Ecclesiæ, cui fœdissimæ meretriculæ associantur? Tantumne valebit hæc caritas, ut tutos reddat pastores contra exprobrationem divini judicis: *Quod infirmum fuit, non consolidastis, et quod aegrotum, non sanastis, et quod*

confractum est, *non alligastis*, *et quod abjectum est*, *non reduxistis*, *et quod perierat*, *non quaesistis*. (3) Caritatis istius umbræ etiam *pacis* vocabulum jungunt, quasi fessi pugnando, cum nunquam arma strinxerint pro tuenda religione, ac Dei causa. *Melius et optabilius est egregium bellum*, (inquit Gregorius Nazianzenus) *pace impia et a Deo distrahente.*

(c) *Ajunt*, *viros esse honestos*, *ac bonos*, *qui alieni sunt a catholica professione*. Idem Bossueto jam dudum objecere Protestantes quibus ille respondit, eam probitatem tantis encomiis evectam, cui submissio erga Ecclesiam non jungitur comes, re ipsa aliud non esse, quam subtilem et periculosam hypocrisin; *cur*, inquit, *non etiam hoc pertineat ad doctrinam morum*, *atque ad partem cultus divini*, *siquis captivet intellectum reverentiæ causa erga mysteria humanæ menti incomprehensibilia*; *cum hæc captivatio sacrificium quoddam sit*, *humanæ naturae non parum difficile*, *et valde perfectum*? *Et cur ea captivatio non referri mercatur ad actus practicos caritatis*, *siquis veros Christianos reducere studeat ad unam fidem*, *exhibendo obedientiam erga Ecclesiam eandem*, *et extinguendo dissensiones*, *inimicitias*, *amaritiem*, *et alia mala hujus naturae*, *inter quae D. Paulus etiam numerat haereses et sectas*, *tanquam o ntes perpetuos divisionum*, *quas spiritus Jesu Christi vult extingui*? *Hoc tamen ipsissimum est*, *quod ejusmodi Christiani*, *qui dicuntur perfecti*, *parum curant*; *solum enim loquuntur de modo bene vivendi*; *ac si modus bene credendi non esset fundamentum bonæ vitae*. (4) Addam locum epistolæ catholicorum Episcoporum e concilio Cirtensi, cui S. Augustinus interfuit,

ad Donatistas: *Quisquis*, inquiunt Patres, *ab hac catholica Ecclesia fuerit separatus, quantumlibet laudabiliter se vivere existimet, hoc solo scelere, quod a Christi unitate disiunctus est, non habebit vitam, sed ira Dei manet super eum.* (5)

(*d*) *Necessitatem tolerandi sectas falsas non raro oggerunt.* Non loquor de pactis publicis, quæ quidem sancte servanda esse, ex iis intelligitur principiis, quæ in Jure publico, Gentiumque a me stabilita sunt. Siqua necessitas ipsam religionem respicit, omnino justa est tolerantiæ causa, ne scilicet eradicatis zizaniis ipsum quoque triticum in discrimen adducatur; vel quia istud, ut in primis germinibus accidit, satis discerni ab illis haud potest, vel quia alterum alteri valde implicatum, atque innexum est. (6)

(1) *Prov. I.* 17.

(2) *II. Cor. X.* 5.

(3) *Ezech.* XXXIV. 4.

(4) *Vid. Instruct. Pastoral. de turbis Galliæ*, N. 185.

(5) *S. Augustin. Epist.* 152. *non longe a principio.*

(6) *De Exemplis. VV. Imperatorum vid. eundem. S. Augustinum Epist.* 166. *atque iis, quæ de Juliano Imp, narrat Adde Ammianum L.* 21. *prope init. et l.* 22.

CAPUT X.

Post causas fidei et unitatis disciplina Ecclesiae generatim consideranda est, tanquam obiectum Potestatis sacrae, et Advocatiae Principum.

ARGUMENTUM

§. CCCLXXXIX. Disciplinae summa genera. CCCXC. Ecclesia judicat, quid divini juris, aut disciplinae sit. CCCXCI. Eadem determinat disciplinam. CCCXCII. Regulae de mutatione disciplinae. CCCXCIII. Falsa quorumdam Principia et dicta. CCCXCIV. Impedimenta dirimentia matrimonii ad disciplinam pertinentia.

§. CCCLXXXIX.

Disciplina tum rationem vitæ, certi status propriam, ordinemque actionum et negotiorum distributionem secundum regulas illi statui accommodatas, tum hasce ipsas regulas denotat; quo modo appellatur disciplina domestica, militaris, clericalis, monastica. *Ecclesiae disciplina* per omnia juris sacri capita vagatur; quia etiam ea, quæ juris divini sunt, certo modo determinantur, et certis temporibus, locis, per certos ministros, cum certis ritibus etc. peraguntur; ita ut iis, quæ sunt immutabilia et substantialia religionis, semper adhæreat quidpiam *mutabile et accidentarium*; quod ad disciplinam Ecclesiæ refertur, et in quo ratio disciplinæ maxime sita est. Præcipua ta-

men disciplinæ istius capita sequentibus numeris videntur posse constringi.

(*a*) *Exercitia religionis ac pietatis*, quatenus auctoritate vel concessione publica potestatis ecclesiasticæ peraguntur, magnam partem ad disciplinam Ecclesiæ pertinent. Istiusmodi sunt stata tempora conventuum sacrorum, formulæ publicarum precum, et canticorum, ornatus ac forma templorum, altarium, vasorum, vestium sacrarum, publicæ supplicationes, festa, et vigiliæ ac jejunia, quæ præcedunt, sacra psalmodia, modus colendi Sanctos, imagines, et reliquias Sanctorum. Sed quod præcipuum, ipsis divinis mysteriis, nimirum sacrosancto Missæ sacrificio; dein septem Sacramentis novæ legis multi insunt ritus, aliæque determinationes ad disciplinam Ecclesiæ pertinentes; sacra Synaxis sub una vel utraque specie, baptismus per immersionem vel infusionem: pœnitentia occulta tantum, vel etiam publica, casuum reservationes, matrimonii impedimenta, tum quæ impedientia dicuntur, tum quæ dirimentia, variæ dein benedictiones tum hominum, tum rerum aliarum, et quæ *Sacramentalia* vocantur, maximam partem ad disciplinam Ecclesiæ referenda sunt.

(*b*) Alterum disciplinæ caput *in Politia Cleri* situm est; ad quam referuntur tum ordinatio et cooptatio in statum ecclesiasticum, tum quæ de vita et honestate ejusdem status sunt præscripta; istiusmodi sunt qualitates requisitæ ad statum clericalem, irregularitates, cœlibatus, varia privilegia et exemtiones, tempus, et locus, et minister ordinationis, Seminaria Clericorum; dein promotiones ad beneficia, istorumque genera varia, simplicia et duplicia,

atque hæc majora, media aut infima; inprimis promotio ad officium pastorale, ac dignitatem episcopalem, electio primi ac summi Pastoris, Romani Pontificis. Ad statum Ecclesiasticum ordines religiosi figuræ multiplicis accensentur, eidemque, imo et universæ Ecclesiæ magno decori, et adiumento sunt. In his omnibus multa insunt, quæ pro temporum ratione mutari possunt, et per leges disciplinares determinantur.

(*c*) Tertium disciplinæ caput efficit *regimen ecclesiasticum*, sive forma, ac modus, quo potestas sacra a Christo instituta sese exerit: alia enim est jurisdictio Cleri inferioris, quæ ad forum internum spectat: alia jurisdictio externa, quæ Episcopis inhæret, certisque portionibus communicatur cum aliis, sive aliorum potius opera exercetur, quales sunt Vicarii Episcoporum, Senatus, vel presbyterium, id est, canonici Ecclesiarum cathedralium. Cum inter Episcopos constituti sint gradus jurisdictionis, iisque varia annexa jura et concessæ facultates, pro temporum ratione potestas sacra aliis atque aliis modis exercetur, nunc per Concilia provincialia, nunc per Metropolitas, et Hierarchas superiores, nunc per ipsum summum Pontificem; cujus supremæ et universali jurisdictioni obesse non potest ea, quæ per ecclesiasticas leges introducta est forma regiminis. Dein quæ in summis Hierarchis inest, potestas inspectoria, legislatoria, et executoria aliter atque aliter exerceri potest, per relationes, synodos, nuncios, legatos, commissarios seu judices delegatos; diversa est legum promulgandarum ratio, diversa judiciorum figura, ac forma: ac varius in judiciis criminalibus pœnarum rigor.

(*d*) Quartum denique disciplinæ ecclesiasticæ caput collocari potest in usu et *administratione temporalium* bonorum, quæ ad peragendum divinum cultum, ad sustentationem Ministrorum Ecclesiæ, et subsidium pauperum ac miserabilium personarum sunt necessaria. Eodem reduci possunt genera diversa beneficiorum, eorundem erectio, unio, divisio, suppressio, limites non tantum parochiarum, sed etiam Diœcesium, provinciarum, exarchatuum, patriarchatuum; quæ quidem omnia a disciplina pendent.

§. CCCXC.

Siquis nunc circumspicit omnia, quæ hactenus jam enumeravimus, capita, satis distincte intelliget, quid *disciplinae* ecclesiasticæ nomine veniat, et quam ea late pateat per omnes juris canonici titulos. His ita cognitis ad generales de illa regulas animo informandas progredietur, in quibus primo loco statuenda hæc esse videtur: *Eadem potestas sacra, quae ex institutione ac lege Christi de fide, ac divino jure infallibiliter judicat, pari auctoritate definire potest, utrumne et quatenus ad disciplinam variabilem an ad jus divinum immutabile quidpiam pertineat*; secus enim, siquid divino juri adderet, vel detraheret, satis instructa non esset ad declarandum jus divinum, ac fideles rite docendos et dirigendos; cum sæpenumero obscurum et ambiguum esse pos-

sit, utrumne ad divinum et uniforme ac immutabile jus referendum sit quidpiam, an ad humanum, quod diversitatem et mutationem admittat. Exempla sunt hujusmodi:

(*a*) Dubitabatur ipso principio Ecclesiæ de circumcisione, ac legalibus ceremoniis, anne necessariæ ad salutem sint? Apostoli definierunt, non esse necessarias: (1) posse tamen illis tum temporibus adhiberi: ipsi iisdem usi sunt: (2) aliquanto post tempore habitæ sunt in Ecclesia non tantum ut mortuæ, sed etiam mortiferæ.

(*b*) Gravis inter Cyprianum ac Stephanum de iterandis Sacramentis ab Hæreticis collatis lis extitit; Cyprianus rem omnem ad disciplinam retulit, erravitque perniciose, si is error fuisset adoptatus: (3) Stephanus traditionem errori opposuit, victoriamque retulit consensu omnium Ecclesiarum, ac temporum.

(*c*) Par dubium de indissolubili vinculo matrimonii consummata inter Fdeles sæpe motum est; itemque, an præcedens ratum dissolvatur per aliud postea attentatum et consummatum. (4) Usus Calicis extra Sacrificium Missæ ad disciplinam refertur ab Ecclesia catholica; contra Protestantes eum juris divini esse volunt.

(1) *Act. XV.* 28.

(2) *Act. XXI.* 21.

(3) *Elegantes ea de se disserit Constantius in Epist. Rom. Pontif. p.* 254. *Add. c. fin. de baptism.*

(4) *c. fin. de Sponsa duorum.*

§. CCCXCI.

Altera est regula: *Potestas statuendi, et mutandi ea, quae sunt distincta a jure divino, et disciplinam Ecclesiae proprie dictam efficiuut, pertinet ad Hierarchas sacros, penes quos est potestas rectoria Ecclesiae.* Nam ea est potestas spiritualis, commissa a Christo et contenta in potestate pascendi, et regendi, solvendi et ligandi, ac designata per claves regni cœlorum; quæ quidem potestas consensu Doctorum catholicorum omnium sine sacrilega Simonia haud posset temporali pretio emi, aut vendi. Ea pótestas, ejusque exercitium ac dispositiones sunt medium, quo Fideles ad finem beatitatis supernaturalis diriguntur: accedit, quod Hierarchæ Ecclesiæ hanc disciplinam informandi potestatem nullo non tempore exercuerint; quemadmodum infiniti Canones disciplinares testantur. Enimvero secundum principia juris publici universalis, qui potestate ac imperio pollet, idem et modum, quo ea exercenda est, sive regimen, definire debet; cum potestas sine regimine otiosa sit, et imperium vi notionis in jure consistat determinandi ea, quæ ad propositum finem necessaria sunt, et determinari non uno modo possunt.

(*c*) Mutationem Canonum aliquando fieri necessario ab Ecclesia, aliquando cum ingenti utilitate, omnino exploratum est; cum enim mores hominum sint mutationi obnoxii; necesse est, ut, si antiquis moribus novi adversentur, per regulas antiquis contrarias ad bonum perducantur; non iisdem morbis animi semper laborant, uti nec corpora: unde contraria pro vario morborum genere medicamenta sunt adhibenda. Ac si omnia, quæ in condendis antiquis Canonibus intercesserunt, ad substituendos novos consentiant, scilicet *auctoritas legislatoris*, *utilitas subditorum*, *facultas parendi*, et conditiones aliæ; cur robore careat, quod de novo præcipitur? Quicunque disciplinaria decreta, quæ nova sunt, aut apostolicorum temporum non æqualia, ob hanc solum causam improbaret, aut parvi faceret, non solum iniquus esset, sed cum Luthero aliisque Sectariis id sentire videretur, ac si Ecclesia Christi defecisset, nec pari nunc, atque olim potestate esset prædita. Anne promissiones Christi, ac potestas ab eodem collata certis temporum spatiis est definita? nunquid cum Apostolis, eorumque Successoribus usque ad consummationem se futurum esse, pollicitus est? Ceterum, quæ sit justa ac sufficiens ratio, quampiam disciplinæ legem immutandi, aut potius conservandi tuendique, id certe ab eadem judicari ac definiri auctoritate debet, quæ itidem jus habet eandem vel mutandi, vel stabiliendi. Manifestum id est ex omni analogia universorum jurium, ut, qui jure quopiam, aut facultate gaudet, suo ipsius circa usum illius atque exercitium judicio uti possit. (5)

(1) *S. Augustin. Epist.* 118. *ad Januar. c.* 5.
(2) *Ibid. c.* 2.

(3) *Ib. c. 5. Similiter disserit S. Thomas 1. 2. q. 97. a 2.*

(5) *Vid. c. ult. Dist. XI. Coust. Epist. 25. Innocentii I. n. 1. et 2. p. 855.*

(6) *Conf. §. XV. (b)*

§. CCCXCIII.

Scriptores nostrorum temporum multa se in disciplina ecclesiastica videre putant, quæ improbanda sint, et elimari, reformarique a se debere confidunt. Etsi quid ducentis, ac sexcentis jam annis vigeat in Ecclesia; quando nullum ejus vestigium reliquerunt Apostoli, id *sequiore aevo* introductum dicunt. Generatim illud animadvertendum, intolerabili superbia foetere istiusmodi homulos, qui opinationes ac ludibria suæ imaginationis innumerabilium Episcoporum, ac Pontificum doctrina et sanctitate insignium judicio, ipsiusque adeo sacrosancti et oecumenici Concilii Tridentini decretis præferre non dubitant: eosdem infensum erga Ecclesiam animum prodere, vocesque spargere seditiosas, seu ad scissionem membrorum ac capitis confictas. Quis domi suæ ferat illum, qui omnem domesticam disciplinam, ac patrisfamilias præcepta carperet? quis in civitate pro bono haberet civem eum, qui universam politiam, qui Magistratuum ordinationes, qui Imperantis leges ea exponerent, de-

torqueret, ac reprehenderet modo, quo isti sanctæ Ecclesiæ leges disciplinares tractant? Sed singulares quosdam dicteriorum locos indicabo.

(*a*) *Hoc* inquiunt, *atque illud nec institutum fuit a Christo, nec Apostolorum ætate viguit.* At satis est, quod Christus ea, quæ a se determinata non fuerunt, et determinandi atque instituendi, ac pro temporum locorumque ratione temperandi potestatem reliquerit Ecclesiæ, suumque ipsi assistentem spiritum promiserit. Si Apostolorum ætatem desiderant, revocent modestiam, simplicitatem, subjectionem fidelium laicorum: revocent paupertatis studium ac despicientiam mundanarum rerum: et fidei fervorem, et fugam, aversationemque erga eos, qui hæresin et divisionem introduxerunt, aut foverunt; revocent dein plenam et integerrimam sacræ potestati libertatem: tollant præsentationum ac nominationum jura: reducant pænitentias publicas, nocturnas vigilias, usus frequentissimum sacræ synaxeos, quæque sunt generis istius, a quibus ipsi abhorrent longissime. Repetantur dicta §. præ. (c) Ceterum non omnia, que a Christo vel Apostolis acta sunt, in legum numero haberi possunt. *Liquido apparet*, inquit S. Augustinus, *quando primum acceperunt discipuli corpus et sanguinem Domini, non eos accepisse jejunos. Nunquid tamen propterea calumniandum est universæ Ecclesiæ, quod a jejunis semper accipitur?* (1)

(*b*) *Abusus saepe memorant, atque exaggerant, qui in negotiis religionis, et disci-*

plina Ecclesiae succreverunt, quique exstirpari non possunt, nisi manu Laicorum. Duæ hic quæstiones implicantur; *prima*, sitne revera inter abusus reiiciendum, quod eo nomine dedecorant. Constat enim, Lutherum quoque solis abusibus mederi se velle jactitasse. Quid? si nostri homines inter abusus censerent ea, quæ a doctissimis, sanctissimisque viris, ab ipsis Principibus catholicis, a celeberrimis ac sapientissimis Episcopis probata, instituta, confirmata, usurpata fuerunt? Sed posita ea quæstione veluti præjudiciali, esse, quem vocitant, revera abusum; quæ est illa jurisprudentia, quæ jura aliorum sua libertate male utentium invadere permittit, si nemini faciant injuriam? atqui jura et potestatem Ecclesiæ a politico imperio independentem asserunt, debentque plane asserere. Abusibus Ecclesiæ SS. concilium Tridentinum maxime providit; ea nempe de causa congregatum, ut *propulsatis haeresum tenebris catholicae veritatis lux refulgeat, et ea, quae reformatione egent, reformentur.* (2) Marcianus quidem Imperàtor in Clericis ac Monachis ætatis suæ abusus vidit. Quid ergo? iisne exstirpandis profanas manus adhibuit? *Docuit exemplo suo*, ait Petrus de Marca, *quid sequi debeant in posterum Principes, cum Clericorum, et Monachorum disciplina constituenda est.* (3) Capitula tollendis iis abusibus idonea concilii Chalcedonensis judicio ac potestati subjecit.

(c) *Simile est, quod de vitiis, de negligentia ac pravis moribus personarum ecclesiasticarum sæpe objectant, quasi haec justum præberent titulum hominibus laicis, jura sacra usurpandi, iisque ecclesiasticos expoliandi.* Sed hoc

funditus, si expendatur, Hussiticum est: delictis enim, pravisque moribus potestatem amitti non tantum sacram, sed politicam quoque Hussius docuit. (4) Quanto rectius Basilius Imp. ad synodum œcumenicam VIII. ita disseruit: *Non est datum Laicis, aut iis, qui civilibus officiis mancipantur, secundum canonem dicendi quidpiam penitus de ecclesiasticis causis. - - Quantacunque enim religionis et sapientiæ Laicus existat, vel etiamsi universa virtute interius polleat, donec Laicus est, ovis vocari non desinet: rursusque quantacunque Episcopus sit irreverentia, et irreligiositate plenus, et nudus omni virtute, donec Antistes est, et veritatis verbum recte prædicaverit, Pastoris mentionis et dignitatis damna non patietur*, (5) Aeque inanis est distinctio, cum de auctoritate Romanorum Pontificum agitur, qua inter *sedem*, *ac sedentem* discrimen faciunt; nempe jura sedi concessa non polluuntur, nec tolluntur peccatis sedentium; sed ea ipsa jura Sedi concessa, vel Sedis nomine significata, ita sedentis personæ inhærent, ut nulli alteri competant, nisi sedenti vel præsidenti, qui sedem pro tempore obtinet; atque id est, quod S. Leo binis epistolis suis revera docuit, quas in pravum detorquere sensum nonnulli conati sunt. (6)

(*d*) *Nihil est, quod crebrius obtendere solent novi Doctores jurium sacrorum, quam nexum, qui inter disciplinam Ecclesiæ, resque politicas intercedit, quique pro justa haberi causa debeat, ob quam in ea constituenda disciplina suæ etiam Imperanti civili partes sint assignandæ.* Siquis omni verset animo, quæ de illo *nexu* commentari solent, facile deprehendet, totum id eo recidere, ut putent,

per negotia Ecclesiæ publicam quietem et felicitatem turbari, aut publicæ rei commoda interverti posse. De primo dictum est supra; de altero pauca annotabo. Si homines singulares, aut gentes cogitemus in primigenio libertatis et independentiæ statu constitutas, altera alterius jura ac libertatem turbare non potest eo solum obtentu, quod nexus aliquis inter res ac statum utriusque possit concipi. Crescens vicinæ gentis potentia, etsi nexum vel respectum quendam habeat ad gentem alteram justa belli causa non est. Si homines plures eandem ambiant dignitatem, si similia exerceant commercia, si paribus studiis sese perficere allaborent; haud ægre nexus aliquis inter actiones et negotia utriusque potest confingi; qui tamen nexus, nisi Hobbesiano belli jure uti quis velit, justa causa non est, ob quam alter alterius libertatem lædat. (7) Qui spiritualia Ecclesiæ negotia cum politicis confert, cum fine et mediis longe inter se distent, ægre deprehendet nexum, qui fictitius non sit; et calumniam contineat; qui tamen, si esset revera aliquis, libertati Ecclesiæ tam parum obesse posset, quam parum obest politici regiminis libertati. Certe is nexus, cum vi notionis suæ mutuus sit; vel utraque ex parte, vel neutra obesse debebit, et juste obtendi. Neque Ecclesiæ negotia ob eam duntaxat causam, quod *externa* sint, *temporalia*, ac temporali potestati obnoxia censeri possunt. Secus totum pene, quod Christus instituit, cum Ecclesiam visibilem instituëret, temporali potestati subjecisset. Nam Evangelii prædicatio, instructio, Sacramenta, sacrosanctum Sacrificium, ministrorum electio et ordinatio, denunciatio illa evangelica: *dic*

Ecclesiae, regimen pastorale, usus potestatis clavium, conventus sacri, publicæ preces aliaque sexcenta, cum inter homines peragantur utique humano modo, certe externa sunt, nec tamen politicæ potestati subjecta. Ceterum cum plurimum intersit Ecclesiæ, benevolos habere Principes politicos, ipsa cavebit perdiligenter, quando potestatem suam exerit, ne qua re illos offendat, et a se alienet. Qui Ecclesiarum Rectores suspectos reddunt, atque in invidiam vocant apud politicos Principes, non modo naturalia famæ jura lædunt, sed multo etiam plus obsunt publicæ quieti, quam per ordinationes Ecclesiæ fieri queat.

(1) *S. Augustin. Epist.* 118. *C.* 6.

(2) *Concil. Trid. Sess. II. et III.*

(3) *Concord. Sac. et Imp. L. II. C. VII. n.* 7.

(4) *Conf. Propositiones damnatas Kussii in App. Theologiae p.* 210.

(5) *Harduin T. V. p.* 920.

(6) *Epist.* 106. *et* 119. *edit. Venet.*

(7) §. *C*, *CCLXVI.* (*b*)

§. CCCXCIV.

Cum administratione ac perceptione Sacramentorum multa cohærere diximus, non juris divini, sed disciplinæ ecclesiasticæ propria. Hoc igitur loco indicanda potius quam pro dignitate tractanda est celebris quæstio de potestate statuendi impedimenta dirimentia matrimonii, ea nempe, quæ humani sunt juris, non divini

aut naturalis. Consensu omnium triplex veluti respectus inest in matrimonio; respicit enim finem, ac officium naturæ, a qua ad propagandum et conservandum humanum genus est institutum: dein refertur ad societatem civium, statumque civilem, cui deficientibus ætate vel morbo civibus alios cives novos, et quodammodo immortalitatem dat; ac siquod est caput ecclesiasticæ disciplinæ, in quo nexus quidam cum re politica conspici potest, certe istuc est, quod matrimonii leges complectitur; inde enim pendent legitimi aut illegitimi natales prolium, jura earundem, successiones et hæreditates causæ dotis, et donationis propter nuptias, alimentorum, imo et ordo succedendi in avita Majorum bona, in provincias, in regna; ob quas causas facile lites oriri, ac etiam publica tranquillitas turbari potest. Denique ex catholica doctrina discimus, validum matrimonii contractum a fidelibus initum ad rationem ac dignitatem Sacramenti a Christo elevatum fuisse. (1) Ob hanc triplicem relationem triplici legum genere matrimonium regitur, naturalibus ac divinis, civilibus, denique ecclesiasticis. Sed præcipuæ lis in eo vertitur, quam vim habeant leges civiles ac politicæ; anne ipsum vinculum, internum-

que valorem matrimonii afficiant, aut solos effectus civiles, nempe ordinem succedendi, ac jura temporalia tum conjugum tum prolium attingant. Instar principii illud habendum est: Sacramenti ratio in eo sita est, ut res externa seu signum visibile ex Christi institutione et significet et efficiat gratiam internam, et invisibilem; porro matrimonium significat, et efficit eam gratiam ratione *vinculi*, seu ratione conjunctionis, quam inter conjuges producit, id est, ratione valoris interni; hoc enim respectu significat conjunctionem Christi cum Ecclesia. (a) Igitur matrimonium ratione vinculi, Sacramenti rationem obtinuit a Christo. Impedimentum dirimens illud est, quod impedit, quo minus inter eos, qui matrimonium contrahere volunt, vinculum coalescat, ac vera interna conjunctio oriatur. De potestate igitur statuendi ejusmodi impedimenta dirimentia hasce opinor, positiones tum ex iis, quæ modo diximus, tum aliis principiis ac fontibus sacri juris derivari.

(a) *Penes potestatem Ecclesiæ supremam et rectoriam est, jure proprio et intrinseco statuere impedimenta dirimentia matrimonii.* Nam I. Christus ad Sacramenti dignitatem elevavit contractum validum matrimonii; nec quis validus sit, aut sub qua conditione seu forma, definivit; cum igitur potestas disponendi de sa-

cramentis, quatenus a Christo dispositum nihil est, Ecclesiæ conveniat, dubium esse non potest, quin Ecclesiæ contractum, quasi materiam Sacramenti, per leges suas afficere ac determinare possit. II. Idcirco a SS. Tridentina Synodo ita definitum est: *Siquis dixerit, Ecclesiam non potuisse constituere impedimenta matrimonium dirimentia, vel in iis constituendis errasse, anathema sit.* (3) Sane absurdum esset, siquis ex indulgentia Principum ea impedimenta constituere potuisse Ecclesiam, fingeret, atque in hunc sensum detorqueret laudatum canonem: *Siquis dixerit, Ecclesiam non potuisse ex concessione Principum constituere impedimenta matrimonium dirimentia, anathema sit.* Neque enim de ea re poterat esse ratio ambigendi, cumque Ecclesia leges, impedimentorum dirimentium universales esse voluerit, a quo Principe poterat eam potestatem accipere? Vel quomodo ab omnibus, aut quo tempore accepit? (4) Imo Ecclesia eam potestasem videtur contra leges politicas Principum exercuisse, nam III. eadem œcumenica Synodus, clandestina fidelium matrimonia fuisse vera, et rata declarat, quamdiu ea irrita non fecit Ecclesia, et anathemate ferit eos, qui vera ac rata fuisse negant. (5) Satis igitur indicat, irritationem matrimonii, quoad vinculum ex sola Ecclesiæ constitutione provenire. Nam clandestina matrimonia, aut sine consensu parentum vel sine præviis denunciationibus inita ita rejiciebantur legibus quorundam regnorum, ac si omnino nulla essent et irrita. IV. Siqua lis de valore matrimonii; indeque pendentibus legitimis natalibus incidit, eam ad suum tribunal, Ecclesia avocat, idemque, in Tridentino concilio his verbis defini-

tum est: *Siquis dixerit, causas matrimoniales non spectare ad judices ecclesiasticos, anathema sit.* (6)

(*b*) *Penes potestatem politică est, statuere quæcunque impedimenta matrimonii pro subditis infidelibus, quorum conjugiis inesse non potest ratio Sacramenti: pro fidelibus item subditis impedimenta quæcunque relate ad effectus civiles, non autem relate ad vinculum matrimonii sine accedente auctoritate Ecclesiae.* I. De materia Sacramenti sine Ecclesiæ auctoritate disponi profana potestate nil potest. Fini potestatis politicæ satisfit, si effctus politicos suo arbitrio queat moderari: Sacramentum matrimonii cum sit pro omnibus nationibus institutum, non difformibus Imperantium decretis, sed communibus et uniformibus Dei et Ecclesiæ legibus regi debet, uti Cardinalis Pallavicinus in historia Concilii Tridentini animadvertit. (7) III. S. Thomas, cujus auctoritatem objectare non cessant adversarii, *prohibitio*, inquit, *legis humanæ non sufficeret ad impedimentum matrimonii, nisi interveniret auctoritas Ecclesiæ, quæ idem etiam interdicit.* (8) IV. Ipsi catholici Principes Patres Tridentinos primi solicitarunt per oratores suos, ut *clandestina* matrimonia redderent nulla, et *raptum* inter impedimenta dirimentia referrent. Cum decreta Regum Gallorum diserte pronunciarent, *subditos matrimonium valide contrahere non posse sine præcedentibus bannorum proclamationibus*; Rex Ludovicus XIII. a Clero rogatus a. 1629. declaravit, id intelligi debere tantummodo de nullitate, quoad effecta civilia, in foro externo, non autem de nullitate intrinseca, et quoad substantiam, teste Carolo

Richard, auctore gallo; qui de idem edictis Galliæ asserit, per quæ matrimonia filiorumfamilias insciis vel invitis parentibus inita videntur irritari, addens demum: *Ita sane intelligunt ejusmodi edicta Galli ipsi Jurisconsulti*, *quorum testimonia profert Fevretius in Tract. de Abusu.* L. V. C. 2. (9) Atque in hanc sententiam jam a. 895. in concilio Triburiensi judicatum fuit. (10) V. Secundum receptam juris regulam, *cujus quis in aliqua causa non sortitur forum, ejus neque legibus ligatur.* (11) Porro nemo fidelium in matrimoniali causa forum fortitur politicum; ut patet tum ex jure communi canonum (12), tum ex citato supra canone duodecimo concilii Tridentini.(13).Concludam hanc thesin verbis Cardinalis Pallavicini: *Neque hic necesse nobis est, quæstionem agitare an legitima potestas ponendi impedimenta matrimonia, adeo que ea relaxandi, ablata fuerit Principibus ab Evangelii lege, dum contractum illum extulit ad rationem sacramenti, naturae limites excedentem; an postea ab Ecclesiæ lege. Ad ea, quod agimus, nobis sufficit, rem ipsam ita se habere.* (14)

(1) Cum opinione eorum. qui rationem Sacramenti a contractu valido matrimonii separari posse censent, minime consentit, id, quod Innocentius III. c. quando 7. de Divortiis. docuit, *etsi*, inquiens, *matrimonium* verum *inter infideles existat, non tamen est* ratum: *inter fideles autem* verum et ratum *existit: quia Sacramentum fidei, quod semel est admissum, nunquam amittitur, sed* ratum *efficit conjugii* Sacramentum, *ut ipsum in conjugibus illo durante perduret.* Quodsi baptismus efficit ratum conjugii Sacramentum, sequitur, ut matrimonia clandestina, quæ *vera et rata* dicuntur a Concilio Tridentino,

Sacramenti rationem habuerint, antequam irritarentur. *c. Sess. ead. C. I. de reform.*

(2) *Ephes. V.* 32.

(3) *Sess. ead. can.* 4.

(4) *Inepta videtur animadversio Van - Espenii in Supplemento in Jus Univ. P. II. Tract. XIII. C. I. ad N. XII. agentis de cit. can.* 4. „ Sed et hoc fatendum est, concilium non definivisse, utrum ex Christi institutione, vel utrum ex Principum indulgentia tacita vel expressa, hæc auctoritas inducendi impedimenta dirimentia Ecclesiæ competat. „

(5) *Sess. cit. C.* 1. *de reform.*

(6) *Ibid. can.* 12.

(7) *L. XXVIII. C.* 9, *n.* 12. *Procul dubio, si a suo quisque animo æmulationem aut invidentiam erga ecclesiasticos amoverit, intelliget, quantæ sit utilitatis, ut contractus, cujus libertas et certa efficacitas adeo necessariæ sunt ad salutem et quietem animarum, pendeat in omnibus Christi fidelibus ab Ecclesiæ constitutionibus, uniformibus, et a caritate profectis, quæ tendunt ad sempiternam subditorum salutem; non autem a discrepantibus et sæpe minus tolerabilibus Principum laicorum, qui temporarium bonum intendunt. Quodsi hæc Ecclesiæ jurisdictio bona ac legitima non esset, - - affirmare oporteret, orbem terrarum ante nos diu plenum cæeorum fuisse.*

(8) *In IV. Dist.* 42. *q.* 2. *a.* 2. *ad.* 4.

(9) *Analys Concil. T. IV. v. Matrimon.* §. *VIII.*

(10) *c.* 1. *de Sponsal. Conf. Hartzheim T. II. q.* 403. *Can.* 39. *Concil. Triburiens.*

(11) *Arg. c. a: nobis.* 21. *de sentent. excommun. et l. fin. D. de jurisdict.*

(12) *c. tuam. 3. de ordine cognit. et c. causam 7. qui sint filii legitimi.*

(13) *Cit. can. 12. Sess.* XXIV. Absurdum fuisse visum Politicis, *inquit Suavis seu Sarpius*, constitui articulum fidei, causas ad matrimonium spectantes pertinere ad Judicem ecclesiasticum; cum hæc definitio appareat contraria iis, quæ leguntur in Codice tum Theodosii, et in aliis antiquitatis monumentis. *Respondet Pallavicinus, loc. cit. Cur potius istis absurdum non videbatur, dum illic principes et Principum Oratores tam vigilanter studebant procul arcere quodcunque creditum ab ipsis detrimentum suæ jurisdictionis, nihil eosdem huic Canoni repugnasse; quin potius primum Legatum repugnasse, ut ibi apponeretur* Anathema? *Quodsi velimus utique tanquam debitum laicis Principibus adjudicare, quidquid habetur in Codicibus, et cui in Ecclesiæ infantia ob minus malum oportebat interdum, ut Pontifices palpebras submitterent, eisdem etiam arrogare fas erit auctoritatem ad ipsos summos Pontifices confirmandos.*

(14) *Ibid. loc. cit.*

CAPUT XI.

ENUMERANTUR OBJECTA QUÆDAM PARTICULARIA, CIRCA QUÆ POTESTAS SACRA ET RECTORIA ECCLESIÆ VERSATUR.

ARGUMENTUM.

§. CCCXCV. Jus Papæ, Episcoporum, Principum circa Concilia. CCCXCVI. Jus circa creandos Ecclesiæ Ministros. CCCXCVII. Circa bona temporalia Ecclesiarum. CCCXCVIII. Circa usum potestatis sacræ, seu regimen ecclesiasticum. CCCXCIX. Speciatim circa judicia ecclesiastica, CCCC. et circa legum promulgationem. CCCCI. Placetum regium, an sit necessarium pro usu potestatis sacræ.

§. CCCXCV.

Concilia seu legitimi conventus Episcoporum ob causas fidei et disciplinæ coacti duplici modo considerantur; primo, tanquam *subjectum* potestatis sacræ ac rectoriæ: dein tanquam *objectum* ejusdem. Ad subjectum potestatis sacræ referuntur hæ de Conciliis quæstiones: quid sint, quamque varii generis Concilia? qua potestate gaudeant ex Christi institutione? an et quatenus necesse sit, ut congregentur, sive eorum origo an ex jure divino sit, et usus necessarius? At vero quando agitur de jure convocandi Concilia, præsidendi, proponendi, definiendi, ea confirmandi, protegendi, quæque sunt istius generis, manifestum est, Concilia specta-

ri instar objecti, circa quod Potestas Pontificia, Episcoporum, et Advocatorum Ecclesiæ jure proprio, ac dignitati, quam gerunt, annexo versatur. Imo ex usu istorum jurium, queis Papa, Episcopi vel Advocati Ecclesiæ in Conciliis gaudent, definiendum est, eane pro legitimis Conciliis, an secus habesi debeant; nec vero, nisi *legitima* fuerint, pro subjecto potestatis sacræ haberi possunt.

(*a*) Pontificia potestas in Conciliis œcumenicis, quatenus consideran tur ut objectum ejusdem potestatis, necessario exerere se debet; quia jus ea convocandi penes illum est, qui convocatos *obligare* potest, ut compareant, si moraliter fieri potest; quæ conditio in omnibus inest positivis obligationibus. Dein summus Pontifex primatum auctoritatis et jurisdictionis æque in Conciliis habet, ac extra illa. Ecclesia universalis, quæ per Concilia œcumenica repræsentari debet, sine Capite, quod habet, non repræsentatur; ac si vi promissionum Christi Ecclesia a fundamento suo nunquam dimovebitur, neque pastor uno tempore cunctis ovibus exspoliabitur, frustra confinguntur hypotheses dissensus omnium vel longe maximæ partis Episcoporum a Pontifice, nisi aperta vi, tumultu, ac dolo res agatur. Igitur juris pontificii est indicere, ac convocare generalia Concilia, iisdem per se aut legatos suos præsidere, atque ita ad res gerendas ac sancienda auctoritatem accommodare: Concilia, si justa causa suppetit, dissolvere ac transfere; quia posita causæ justitia dubium non

est, quin ex ipso Concilio Patres sibi adhærentes habiturus sit; denique etiam confirmare ea, quæ in Conciliis sancita sunt; secus capitis cum corpore consensio, adeoque ipsa ratio Concilii œcumenici, quod universalem Ecclesiam, non utique acephalam repræsentare debet, deficeret. Hæc Pontificia confirmatio eam vim habet, ut defectus, siqui in convocatione ac celebratione intervenerunt, eatenus sanet, ut definita in tali Concilio, ac confirmata a Pontifice non minoris auctoritatis sint, ac quæ extra Concilium ab eodem definiuntur, aut sanciuntur.

(*b*) Jura episcopalis potestatis circa generalia Concilia tanquam illius objectum, sita sunt in jure suffragii ac voti decisivi, in jure *proponendi*, cujus insigne exemplum extat in Concilio Tridentino; (1) adeoque in jure, universali Ecclesiæ consulendi, eoque modo participandi claves regni cœlorum. Unde necessario vocandi sunt omnes Episcopi, saltem qui actu populum habent, et jurisdictionem exercent; nec tamen, ut generale haberi possit Concilium, necesse est, ut omnes omnino præsentes sint. Maxima habetur ratio Patriarcharum majorum, si in communione catholica consistunt. Ceterum non tam spectatur numerus personarum, quam nationum et provinciarum, ex quibus Episcopi conveniunt; modo notabilis eorum numerus præsto sit.

(*c*) Auctoritas ac consensus Principum ad celebranda Concilia generalia, eorumque, vel Oratorum, quos mittunt, præsentia multis ex causis requiritur, 1. ut aptus tot episcopis, adscitisque sociis ac famulis designetur locus. 2.

Ut tutus ad eum sit accessus, copiaque rerum ad sustentationem sufficiens. 3. Ut in tanto hominum numero cohibeantur rixæ, ac servetur ordo et tranquillitas. 4. Ut eorum auctoritate ad exitum atque executionem perveniant, quæ in Conciliis gesta aut sancita sunt. Jure Romano cautum est, ne citra expressum Imperatoris consensum frequentes cœtus cogantur. Hinc convocatio Conciliorum primis temporibus permissa est summis Principibus, qui ad eum finem literas, ut vocant, tractorias et sumtus suppeditarunt. Nihil tamen sine consensu summorum Pontificum tacito vel expresso actum est.

(*d*) Potestati supremæ legitimi Concilii œcumenici non potest non respondere interna ac perfecta obligatio, ejus definitionibus ac decretis ex animo se subjiciendi, ac obtemperandi. Sed dicunt nempe, *si legitimum fuit Concilium; hoc autem ipsum ambiguum aut obscurum aliquando esse.* Respondeo; siquid per vim et machinationes actum est, id quidem mox patebit; ceterum ipsa confirmatio pontificia, et consensus membrorum cum capite satis indicat, legitimum fuisse Concilium, cui refragari in rebus fidei nemo Catholicorum possit, neque in iis, quæ ad disciplinam pertinent, nisi ex consensu summi Pontificis, aut si observatio fieret impossibilis. Sed maligni quidam Scriptores tot præscribunt conditiones, ex quibus obligatio obtemperandi definitionibus ac decretis Conciliorum pendere debeat, ut de illis conditionibus vix unquam constare sat certo possit; proinde omnis auctoritas Conciliorum concidat. (2) Verbo, si, quæ præscribunt, rite expendantur, dicere poterunt cum Luthero: *via nobis facta est enervandi auctoritatem Con-*

ciliorum, et libero contradicendi eorum gestis, et judicandi eorum decreta, et confidenter confitendi, quidquid verum videtur, sive probatum fuerit, sive reprobatum a quocunque Concilio. (3)

(1) Cum in Sess. XVII. adhibita esset formula: *proponentibus Legatis*, eaque non nullos motus excitasset, editum est in Sess. XXIV. Capitulum 21, quo juri proponendi Episcopis competenti consulitur. *Vid. Pallavicin. in Hist. Concil. L. XXIII. c. 2. n. 1. c. 5. n. 7. et 14. c. 6. n. 5. et c. 8. n. 5.*

(2) Dicunt: dispiciendum est, an Patres legitime convocati ita se gesserint in Concilio, ut censeri possint repræsentasse Ecclesiam - - Id a peritis judicandum est ex integritate Patrum - ex historia colloquiorum - ex Actis Sessionum - ex comparatione Concilii recentioris cum primis quatuor œcumenicis etc.

(3) *Prop. 29. inter damnatas a Leone P. X.*

§. CCCXCVI.

Insigne ecclesiasticæ disciplinæ caput efficit modus ac ratio creandi, constituendique novos Pastores, ac Ministros Ecclesiæ, qui prioribus aut defunctis, aut depositis, aut sponte renunciantibus surrogantur. Qua in re secundum doctrinam et usum Ecclesiæ distingui necesse est inter electionem, ordinationem, ac missionem eorundem; quamvis enim ordinatio ac missio primis temporibus post electionem illico perageretur; tamen reipsa differunt, et ab ipso Christo relate ad Apostolos non modo diversis actibus, sed etiam temporibus sejuncta fuerunt. *Electio* qui-

dem ad munus vel dignitatem ecclesiasticam eo significatu hic sumitur, ut distingatur a modo acquirendi eandem per naturalem propagationem, uti fiebat in tribu Levi V. T. ab hæreditaria item successione, quam sacri Canones vehementer aversantur, aliove stato succedendi modo, ceu ex prærogativa ætatis. Est igitur electio hoc loco designatio certæ personæ ad ecclesiasticam dignitatem, facta vel plurium eo jure gaudentium suffragiis, aut libera alicujus collatione, aut presentatione vel nominatione laicorum, maxime Principum. *Ordinatio* sita est in ceremonia sacra, qua electi Ministri Ecclesiæ ad sacrum ministerium initiantur, et consecrantur. Denique *Missio* aut *vocatio* dicitur, qua quis legitima auctoritate adscribitur certæ Ecclesiæ et jurisdictionem, partemque officii pastoralis obtinet. Præcipue ad hunc locum pertinentes hæ sunt positiones: (1)

(*a*) Ordinatio ac missio legitimorum Pastorum tota pendet ab auctoritate et potestate ecclesiastica; nam vi solius electionis, nisi ordinatio et missio accedat, nihil ecclesiastici ministerii recte et valide obiri a quoquam potest.

(*b*) Jus constituendi Pastores ad jura hierarchica Ecclesiæ pertinet; perinde ut in societate civili jus constituendi officiales reipubli-

cæ, nempe Ministros et Consiliarios ad Jura majestatica referri debet. Populus quidem præter Clerum inferiorem ad electionem Episcoporum multis seculis admittebatur; at nullum unquam habuit verum electionis aut suffragii jus, sed *optare* et *praeoptare* poterat, *desiderare*, a Clero, et comprovincilibus Episcopis, et a Metropolitano *expetere*, et velut digito ostendere certam personam, quam præ ceteris magni faceret, et amaret: cui subiici, et a qua regi vellet; quod tum erat genus quoddam *postulationis.*

(c) Imperanti civili jus eligendi vi majestatis competere non potest; sed aut *jure quodam patronatus*, quod ipsum ex ecclesiastica origine descendit, aut ex singulari Ecclesiæ concessione vel privilegio, aut denique ex pactis et concordatis cum Ecclesia initis.

(1) *Conf. CCCXXXV. CCCXLVII. CCCXLVIII.*

§. CCCXCVII.

Si quis ultra Canonum literam, ut ajunt, et velut externum corticem in ipsum indaget spiritum, quem instar nuclei continent, et quo Ecclesia suos regit, ipsaque a Spiritu sanctitatis regitur; cito deprehendet, non obstante disciplinæ varietate eundem omni loco ac tempore spiritum permanere, plenum sanctitatis et alienissimum a terrenis, ac carnalibus cupiditatibus. Id viri docti, probique dudum animadverterunt de illo disciplinæ gene-

re, quo Ecclesia bona temporalia tum mobilia, tum immobilia liberalitate fidelium accipit, accepta custodit, et administrat, et ad sanctissimos fines destinat. Negari haud potest, rationem administrandi ea bona magnopere immutatam esse, si posteriora secula octo vel novem cum prioribus conferamus. At quis inde concludet, aut ea bona naturam quoque suam immutasse, aut clericos, qui insignem eorum partem pro sustentatione sua capiunt, aliter iisdem uti, aliosve in fines ea collocare posse, ac ipsa bonorum sacrorum natura, et mens fidelium ea offerentium, ac spiritus et sanctitas Ecclesiæ ea tum acceptantis, tum Ministris suis dispensantis exigit, ac præscribit? Ac de natura quidem eorum bonorum necesse non est, multis verbis disserere; plena sunt enim de illo argumento monumenta sacræ antiquitatis, imo et apertissima testimonia sacrarum Scripturarum utriusque legis: (1) plenæ collectiones Conciliorum omnium temporum: plena Bullaria summorum Pontificum, plenæ bibliothecæ sanctorum Canonum, plenæ compilationes et collectiones SS. Patrum, plena juris corpora, capitularia Regum, codices legum etiam secularium. Ex quibus indubitato ac perspicue constat, bona temporalia Ecclesiæ mul-

to majore securitate atque inviolabilitate gaudere debere, ac quævis civilia, seu publica seu privata bona. Paucas addam animadversiones.

(*a*) *Pecuniae*, inquiunt, *ac possessiones Ecclesiarum et monasteriorum nihil sacri in se habent, nec consecrationem, nec benedictionem; ac si haberent, tamen temporalia sunt bona, neque naturam suam exuerunt, ex quo in Ecclesiam collata sunt.* R. Etsi intrinsecam naturam non exuerint ea bona; at posteaquam Deo ac religioni oblata sunt, hanc induerunt proprietatem et velut moralem qualitatem, ut censeantur res Dei, et patrimonium Christi; ob quam moralem proprietatem ea violari sine sacrilegio haud posse, constans et uniformis omnium hominum, ætatum ac temporum sententia erat. *Reddite*, inquit Christus: *Deo, quae Dei sunt*, atqui *res Dei* œcumenica Tridentina Synodus bona Ecclesiarum vocat. Si nihil interest inter profana et ecclesiastica bona; quid est ergo, quod Christus asseruit, et contra Pharisæos, adversarios suos, tanquam rem exploratam sumsit, a templo *sanctificari* aurum, quod in templo est; et ab altari *sanctificari* donum, quod est super illud? (2) Conferantur loca S. Codicis supra citata.

(*b*) Sunt Scriptores nonnulli, qui jura Principum circa Ecclesiarum et personarum sacrarum bona, atque obligationes ita exaggerant, atque ex immutabili et æterna lege eousque deducunt, ut a damnata Marsilii Patavini et Joannis de Janduno opinione vix unum digitum absint. Ea opinio erat hujusmodi: *quod illud*

quod de Christo legitur in Evangelio beati Matthaei, quod ipse solvit tributum Caesari, quando staterem sumtum ex ore piscis, illis, qui petebant didrachma, jussit dari, hoc fecit non condescensive et liberalitate suae pietatis, sed necessitate coactus. (3). Maxime apposita ad hunc locum est animadversio eruditissimi Thomassini, ea S. Ambrosii verba expendentis: *agri Ecclesiæ solvunt tributum. - - Tollant eos, si libitum est: - - - non dono, sed non nego:* c. 27. XI. q. 1. Sic igitur ait Thomassinus: ,, ,, Non nesciebat tamen Ambrosius, altiori ab ,, origine descendere, et inconcussis niti fundamentis immunitatem Ecclesiæ ab omnibus ,, prorsus exactionibus, et muneribus, ut quæ ,, in unam cum Christo personam coaluerit, ,, in ejusdemque filiationis, libertatis, im- ,, munitatis societatem adscita sit. Ita enim ,, et Christus tributum solvit, et a se exi- ,, gi illud non potuisse, simul contestatus ,, est. Ita censet omnino Ambrosius, Eccle- ,, siam Christi vestigia lambentem, tribu- ,, tum, quod exprimitur, solvere; et de sua ,, sibi tamen intus plaudere immunitate ex ,, Pontificatus et totius sacerdotalis ministerii ,, prærogativa. *Non solvunt tributum* (Epist. I.) ,, *quibus portio Deus est. Ego nihil debeo Caesari; quia nihil hujus mundi habeo. Nihil debuit Petrus, nihil Apostoli mei; quia non sunt* ,, *de hoc mundo.* Ita ille negat, deberi a Christo, ,, a Chisti Ministris tributum, a quibus solutum esse, solutum iri non negat, vitandi of- ,, fendiculi causa: *et tamen et ipsum perfectus,* ,, *id est, praedicator Evangelii jam non debebat, qui plus praedicabat. Non debebat Filius* ,, *Dei, non debebat et Petrus in adoptionem* ,, *adscitus a patre per gratiam: sed ne scan-*

„ *dalizentur*, *inquit*, *vade ad mare.* Ita ergo, „ persuasum erat Ambrosio, a Christo, ab Ecclesia, a Clero tributum non deberi; sed tamen solvi; sed tanto nobilius solvi, quod „ non debeatur. „ Hactenus Thomassinus. (4)

(*c*) *Necessitatem reipublicae*, *unionem civilem*, *ob quam vires ac subsidia conjungi debeant*, *ac communem felicitatem praedicant.* Sentiunt, inquit P. Zech. (5) his temporibus multi, quod ad Initium seculi XVI. sentiebant turbulenti homines, quando seditiosi contra legitimos Magistratus Rustici, suæ felicitati opes Clericorum obstare credebant, rati aurea secula reditura, si Ecclesiasticis sua bona adimerent. De unione civili acute disserit auctor *Vindiciarum jurium status ecclesiastici circa temporalia*, „ publica, inquiens, subsidia consistunt in *ope*, „ vel in *opera*. *Opem*, seu rem confert, qui „ pecunias, aut aliud pretio æstimabile ad ærarium publicum, in quo nervus agendarum „ rerum residet, pro rata contribuit. Hinc fabricæ publicæ possunt sartæ tectæ servari, „ salaria officialium promi, bellum sustentari, „ ceterisque publicis necessitatibus succurri. *Operam* confert, quicunque vel publico fungitur „ officio, vel idipsum, quod alii ære, ipse labore, sudore, industria, consilio, ingenio „ procurat. In hunc censum veniunt Imperantes, Magistratus, Milites, et alii plures, qui „ vel nihil ad ærarium publicum comportant, „ vel, quod idem est, tantundem aut plus ex „ eo recipiunt; et habet hoc commune societas civium cum societate commerciali; quod „ quemadmodum in hac non singuli pecunias „ contribuunt, sed quandoque etiam solas operas, negotiationem, navigationem, itinera-

„ tionem) ita pariter in illa. Nec immerito; „ utroque enim modo finis societatis habetur. „ Et aliunde in civitate diversitas statuum, fa- „ cultatum, virium, et conditionum debet at- „ tendi, et juxta illam taxari publica colla- „ tio. „ (6) Nihil facilius, quam theoriam hanc applicare ad statum ecclesiasticum divinis ministeriis, procurandæque hominum sempiternæ felicitati intentum.

(1) *Levit.* XXVII. 16. 28. *Joel.* III. 5. *Malach.* III. 8, *Matth.* XXII. 21. *Ibid.* XXIII. 17. 18.,

(2) *Matth.* XXIII. 17. 18.

(3) *In Bulla Joannis P.* XXII. *apud. Raynald. ad A.* 1327. *Vid. Apparat. Theolog. p.* 204.

(4) *De vet. et nov. disciplina P.* III. *L.* I. *C.* XXXIII. *n.* 12.

(5) *De Jure Rerum Eccles. Sect.* III. §. 9. *ubi narrat*, rusticos, qui conspiraverant, hanc mutuæ agnitionis tesseram habuisse, ut siquis ejus turbæ percontatus esset ab alio. *was ists nun. fur ein Wesen ?* interrogatus responderet: *wir mogen vor den Pfaffen nicht genesen.*

(6) *Vindic. C.* II. §. 4.

§. CCCXCVIII.

§. Potestas Hjerarcarum inspectoria, legislatoria, et executoria, quæque in hac parte maxime continetur, potestas judiciaria pro objectis suis habent causas fidei, et disciplinæ, dein personas et res ecclesiasticas; cum tamen eadem potestatis genera diverso modo sese exerant, certisque regulis conformentur; idcirco hic ipse mo-

dus diversus, ratioque regularum, secundum quas exercentur, disciplinæ ecclesiasticæ pars, et ecclesiasticæ jurisprudentiæ objectum fit. Ac

(*a*) Summus quidem Christi Vicarius ad exercitium triplicis illius potestatis sibi adsciscit Cardinales, creat Vicarios Apostolicos, mittit Legatos, Nuncios, Judices delegatos, aut eos in provinciis nominat:

(*b*) Episcopi suos habent Vicarios, Archidiaconos, mittunt Visitatores, Commissarios, creant Decanos, et Officiales diversi generis, Consiliarios, erigunt Consistoria, quæ ope relationum, quas a Decanis et Parochis accipiunt, quandam speciem perpetuæ Synodi diœcesanæ præseferunt; inprimis, ut in antiqua Ecclesia Presbyterium seu Senatum habebant; sic modo in gravioribus causis Capitulorum cathedralium consilium, aut consensum exposcunt.

§. CCCXCIX.

Forma judiciorum ecclesiasticorum tam civilium quam criminalium magnam partem ex disciplina pendet, quæ pro temporum, morumque ratione, eodem semper Ecclesiæ Spiritu permanente, temperatur. Eam formam *trituraeForensis* nomine explodunt, despiciuntque, qui maligno erga sanctam Ecclesiam, atque universum statum ecclesiasticum animo sunt; (1) qua in re non modo summos Principes, et Imperatores superioris ætatis, nec solum torrentem sa-

pientissimorum Doctorum, sed ipsos etiam paulo æquiores Protestantes sibi adversantes habent. Neque enim iidem impium Lutheri factum, quo codicem juris canonici publicis flammis exussit, probaverunt. Enumeranda sunt capita quædam ad potestatem judiciariam Ecclesiæ pertinentia, quæ in jure privato distinctius explicantur:

(*a*) Causæ criminales Episcoporum reservantur summo Pontifici.

(*b*) Ad eundem datur appellatio, certa forma ac ratione ab inferioribus judiciis Ecclesiæ.

(*c*) Negatur appellatio a sententia Papæ ad futurum Concilium.

(*d*) Quando de recursu a judice Ecclesiastico ad politicum Principem tractatur, expendenda sunt ea, quæ statui a Scriptoribus solent in Jure publico et Gentium de subditis, qui se a suo Principe injuste oppressos dicunt, implorantibus opem Principis exteri.

(*e*) De jure Asyli illud magnopere mirum mihi videtur, hodiernos Scriptores id passim suadere, ut capitales pœnæ per leges seculares in facinorosos constitutæ mitigentur, minuantur, ac prope tollantur tanquam perniciosæ bono publico. At iidem cum de jure asyli agitur, quo nonnullis delinquentibus succuritur intuitu religionis ac divini honoris, et pie-

tatis causa, exemplo ac imploratione mansuetudinis Christi; tum vero enormibus modis vociferantur, per asyla cohiberi vim justitiæ, offici securitati publicæ, foveri sceleratorum hominum audaciam, et pietatis obtentu perfugium præberi impietati. Ita hi quidem, qui a venia danda flagitiosis hominibus non abhorrent, tum fere inexorabiles se exhibent, quando veniam dari nomine sacrosanctæ religionis, et per viscera misericordiæ Jesu Christi vident.

(1) De forma canonica judiciorum vide Corvinum in præfatione ad Jus Canonicum per aphorismos explicatum.

§. CCCC.

Disciplinæ varietas circa ecclesiasticas leges, uti eæ hoc loco spectantur, in diversa promulgationis earundem forma potissimum consistit. Necessariam esse legis promulgationem, eamque sufficientem, vi cujus subditis legislatoris voluntas queat innotescere, ex principiis juris publici universalis constat. At lege naturali promulgationis forma non est præscripta, neque in Ecclesia constanter eadem obtinuit; ac quæ maxime accommodata temporibus et sufficiens sit promulgatio, ex judicio et voluntate legislatoris desumendum est. En præcipuos promulgandi modos, quibus Ecclesia usa est.

(*a*) Olim decretalia Pontificum, Siricii, Innocentii, Leonis ad aliquarum duntaxat pro-

vinciarum Episcopos mittebantur; quæ tamen recepto more, vel adjecto mandato, subinde cum aliis atque aliis Episcopis communicata, ac toto orbe dispersa sunt. (1) Hinc epistolis quæ ita commearunt per provincias, additum fuit in manuscriptis quibusdam: et *universis provinciis*: vel, *universis Episcopis*; etsi universiis initio non essent inscriptæ. Non igitur ulla *collectione* aut nullo codice, in quo decretalia continerentur, tum opus fuit; neque ullum extitisse probari potest, excepta Nicænorum et Sardicensium Canonum conjunctione. Ac siqui Pontifices Prædecessorum suorum constitutiones allegarunt, eas non e codice aliquo publico, cujus nulla occurrit uspiam mentio, sed ex apostolicis scriniis eduxere, vel ad eorundem scriniorum fidem provocarunt. (2)

(*b*) Uti codice opus non fuit ad promulgandas ecclesiasticas leges, sic neque synodo. Cum Pelagiani conquererentur, subscriptionem tractoriæ Zosimi ab *universis Episcopis sine congregatione synodi in suis locis sedentibus* fuisse extortam, Augustinus respondit, satis esse, hæreticorum damnationem innotescere; nec opus esse, ut synodus congregetur.

(*c*) Hodierna promulgandi leges pontificias ratio fere in eo consistit, ut Bullæ promulgentur Romæ, affigantur in acie campi Floræ, et ad valvas Basilicæ Apostolorum; nec non in Cancellaria Apostolica pro publicatis habeantur. Ob commercium dein urbis et orbis facile fieri potest, ut certa legis promulgatæ, atque authentica notitia ad provincias perveniat; neque ea, quam antiquis temporibus viguisse diximus, ratio promulgandi magis publica aut solemnis censeri potest. Ac si de

legibus *declaratoriis* sermo est, per quas nempe summus Pontifex jus divinum circa dogmata aut mores, e. g. condemnando theses, vel libros, aut jus positivum antea existens declarat, et authentice interpretatur, certe sufficiens est ea promulgandi ratio; cum ipse S. Augustinus satis esse dudum pronunciarit, damnationem erroris factam in uno loco in aliis innotescere: Jus enim authentice declaratum non *novum* existimatur jus, sed prius existens, nunc ita propositum, ut aliter exponi nefas sit. (3)

(*d*) Sed quid? si leges, quæ declaratoriæ non sunt, Romæ promulgatæ, in provinciis non promulgentur, etsi generales sint? puto, subditos eo casu ab observatione legis in provinciis non promulgatae regulariter excusari ex præsumta voluntate summi Legislatoris, observationem legis in provincia non urgentis; (fieri tamen potest, ut ejusmodi præsumtio cedat veritati certo cognitæ de contraria voluntate legem ferentis.) Ob diversas enim locorum aut temporum rationes usuvenire potest, ut lex nova certo loco minime utilis sit, aut sine graviore detrimento in usum deduci nequeat. Fundamentum hujus præsumtionis de voluntate legislatoris ipsum jus scriptum suppeditat. (4)

(*e*) Non igitur id dico, ejusmodi legem speciatim in provinciis non promulgatam vi obligandi carere, eoquod consensus deficiat subditorum; neque enim potestas ligandi a Christo tradita in Petro et Apostolis annexam habuit conditionem consensus; alias ipsi per se non ligarent, nisi subditi suo consensu recipientes

legem, se ligari sinerent; quod perinde esset, ac vim et potestatem legislativam Hierarchis adimere, et in subditos transferre.

(*f*) Si ex concordatis vel ex diuturna regionum consuetudine ipsis legislatoribus ecclesiasticis non ignota, et ipsorum saltem tacito consensu approbata invaluit, ut leges aut decreta disciplinæ vim obligandi non obtineant, nisi in iisdem locis fuerint promulgatæ: præsumendum est, eos ibidem, nisi expresse resistant, noluisse absolute novis legibus, aut decretis obligare, unde cum expedire credunt, ea recipi, curare solent, ut promulgentur, ac recipiantur.

(*g*) Si leges absolute editæ non recipiuntur ab iis, qui parere debuissent: ne in publicum damnum animarum vertatur lex, quæ in bonum publicum edita fuerat; ipso legislatore sciente et non repugnante, ac tacite consentiente fieri potest, ut eadem lex vim obligandi amittat, vel legitima præscriptione, vel potius consuetudine abrogetur. Atque hoc est, quod antiquiores Doctores ajunt, receptionem legis per usum, vel acceptationem populi esse necessariam ad legis perfectionem, non eam quidem *substantialem*, sed *accidentalem*, nempe ad firmitatem, et stabilitatem legis.

(1) *Vid. Ballerinios in Append. Op. S. Leonis T. III. P. II. C. I. n. 24.*

(2) *Coustant. in Præfat. ad Epist. Rom. Pont. n. 44.*

(3) *Nov. 143. prop. fin.*

(4) *c. 1. de constit. in VI. c. 5. de Rescript. c. 6. de Præbend. c. 10. de for. Compet. c. 6. Dist. IV. Conf. Bened. XIV. de Synodo diœces. L. IX. c. 2. 3.*

§. CCCCI.

Ad disciplinam Ecclesiæ, quæ varium usum potestatis inspectoriæ, legislatoriæ, et executoriæ respicit, quæstio de *Placeto regio* referenda est; cum præsertim ante schisma sub Urbano VI. exortum nullum ejus vestigium deprehendatur; eo enim tempore, ne ab Antipapis, eorumque asseclis fraudes impune admitterentur, ipsi Urbano visum fuit pernecessarium, ut de constitutionibus Apostolicis, an legitimæ forent atque a vero Pontifice proficiscerentur, Episcopi ante judicarent, quam executioni mandarentur. Principes quoque ne populi a Pseudo-Pontifice deciperentur, cavendum sibi duxerunt, bullarum examine. (1) Si causa cessante cessat effectus, hæc quidem ratio pro hodierno placeti usu nil penitus probat. Si ex intrinsecis jurium principiis, et principiorum analogia, et consensu res expendatur, nemo hominum privatorum in statu libertatis naturalis viventium, neque ulla gens alterius gentis consilia actiones, decreta inspiciendi, et examinandi jus arrogare sine injuria sibi potest. Cum et potestates et res ecclasiasticæ et civiles distinctæ sint, altera ab altera independens, utraque in suo genere suprema; profecto liquidissimi juris est quod Gregorius II. in epistola ad Leonem

Isauricum scripsit; *Quemadmodum Pontifex introspiciendi in palatium potestatem non habet*; *sic nec Imperator in Ecclesias introspiciendi.* Ac dudum osservavit insignis Canonum Doctor Lusitanus, Felicianus Oliva, si politicæ potestati jus placeti concedatur, pari, imo majori ratione id concedendum esse potestati ecclesiasticæ. (2) Excutienda sunt argumenta defensorum hujus juris.

(*a*) Plerique hodie id derivant *ex jure majestatico inspectionis*, *imo ex obligatione cavendi*, nequid respublica detrimenti capiat ex negotiis Ecclesiæ. Sed cum jura majestatica sint eadem in Principe infideli, aut alieno a catholica fide, quam catholico, erit istuc jus etiam illis attribuendum: quam male autem sic quidem consultum erit religioni et hominum saluti? Quo placeto usi sunt Apostoli, cum non modo fidem prædicarent, sed disciplinam informarent liberrima potestate? Intelligi nullo modo potest, quomodo Princeps, qui per baptismum Ecclesiæ jurisdictioni se subiicit, quidquam juris adversus eam jurisdictionem acquirat. Diversa Ecclesiæ conditio sub Imperante infideli ac sub Christiano non internum et hierarchicum Ecclesiæ statum, sed externum afficit; quia sub Christiano Principe, qui obligationi suæ satisfacit, protectorem potestatis sacræ et vindicem, et legum executorem habet. De hoc jure cavendi dictum est §. CCCLXVI. Et quid mali præcavendum erit contra apostolicas constitutiones, quæ, ut Zypæus inquit, *pro salubri regimine Ecclesiæ maturis et repetitis*

deliberationibus ad tollendos abusus cum magno decore domus Dei, incremento politiae Ecclesiae, et augmento justitiae secularis promulgantur! (3) Quodsi periculi quidquam immineat, ejus avertendi opportuna media nunquam deerunt, quin jus defensionis et cautionis pro generali obtentu libertatis opprimendæ adhibeatur. Longe alias rationes protulit Zallweinius, quas defensores placeti sibi propositas sæpe habent. (4)

(*b*) ***Ad** consuetudinem provocant*; quasi non omnes canones reprobarent consuetudines, quæ in detrimentum sacræ potestatis inolescunt. *Quidquid contradicant Episcopi*, (inquit cit. Zalwein.) *reclament pontifices cedendum est praepotentiae magnatum: sola ratio status politici instar imperiosae Sara dominatur: dum e contra ratio status ecclesiastici velut humilis Agar servire cogitur.* (5)

(*c*) *Materia legum diciplinarium est mixta*, inquiunt, *et statum politicum respicit.* Si vocabulis res conficienda est, pari argumento materia politicarum legum mixta appellari potest: cum ipsæ quoque conscientiam, naturalem morum honestatem, religionem, et jura Hierarcharum sæpe afficiant. Sic et inter singulos homines in statu libertatis degentes et inter nationes negotia *mixta* vocabuntur; cum alterius opes commercia, vires, incrementa etiam alteram quodam modo afficiant. Ita qui ex jure naturali publico Placetum derivant, ex eodem naturæ jure, omniumque jurium analogia evidentissime confutantur, ut nihil reliqui habeant nisi ut tacite ad systema territoriale Heterodoxorum confugiant, vi cujus princeps jura in

R 2

res Ecclesiæ exercet; quia ea in suo territorio est.

(*d*) *Plerique Scriptores Vanespenium in hoc argumento sequuntur, exscribunt, praedicant*; quippe qui tractatum de promulgatione legum ecclesiasticarum edidit, et pro jure Placeti tanquam pro aris et focis depugnavit. Sed, inquit Emin. Cardinalis de Bissy in Instructione pastorali impressa Parisiis. a. 1722. *Quis audiens Espenium hic laudari; non protinus eum pro quopiam primae classis antiquo Theologo acciperet, cujus sententia venerabilem habeat in Ecclesia auctoritatem? Et tamen Espenius ille non est, nisi juris peritus, principiorum sanae doctrinae parum gnarus, quem factioni Ecclesiam hodie turbanti mordicus adhaesisse nemo ignorat. Liber adeo ipse, qui nobis hic obiicitur*, (Tractatus de promulgatione legum) *anno primulum 1712. in lucem prodiit, eo utique consilio, ut constitutionem Unigenitus, quam tunc Romae cudi sciebat auctor, in antecessum infirmaret. -- In hoc tractatu lucubrationum e Novaturientium officina prodeuntium character statim dignoscitur e studio palpabili, invidiam conflandi summo Pontifici, ejusque auctoritatem in contemtum adducendi.* Addam judicium Zallweinii de eodem Espenio: *Hortamur*, inquit, *Catholicos, ut hunc auctorem caute legant qui sane excessivus est in extensione hujus placiti regii, et jure optimo illis Scriptoribus annumerari meretur, qui muscas captant, de umbra disputant, interesse politicum etiam imaginarium ante oculos habent, atque hac ratione potestatem ecclesiasticam ferme ad incitas redigunt: e contra politicam ultra suos fines quam longissime extendunt.* (6) Eundem denique Es-

penium generalem placiti usum in Belgio jactantem, mendacia mendaciis adglomerare ostendit Zaccharia in Antifebronio Vindicato. (7)

(e) Ipsum generalem placiti usum tanquam ubivis receptum in regnis objectant, imo ultra verum exaggerant; nam in Belgio, inquit Franc. Zypæus doctor Belga, *si res, ut se habet, examinetur, ad nullius constitutionis legisve ecclesiasticæ promulgationem placito principali opus esse judicabit, qui non ex præjudicata aliqua opinione, sed ex vero statuere volet: nulla enim edicta id mandant quoad leges, constitutionesve apostolicas, sed quoad rescripta tantum privatis data, eaque non omnia, sed beneficialia tantum; - - quæ subreptione, gratia et sordibus sæpe obtinentur; ut incommoda in his frequentia esse possint, non in illis* (8) De Lusitania Schrodtus in Syst. Jur. Publ. Univers. Febronium exscripsit, asserentem, Regi Joann. II. cum usum videndi et examinandi Bullas abolere proposuisset, regni proceres obstitisse, sed et Febronius et Schrodtus dissimulat, quod *frustra* se opposuerint. *Lusitaniae invictissimi Reges, ut scrupuli cessarent, circumspectissime hoc jus assumendi literas apostolicas, eas detinendi persaepe dictum modum omiserunt. - - Ideoque in Lusitaniae tribunalibus praxis hoc jure non utitur.* (9) In Gallia Bullas dogmaticas, quæque ad prohibitionem librorum spectant, constat sine placito regio fuisse publicatas. In Hispaniis literæ apostolicæ multis in casibus et negotiis (beneficialibus et judicialibus) ante executionem ad regia tribunalia mittuntur, ut inquit Covarruvias, summopere cavendum monens, ne ea consuetudo in maximum cedat animarum discrimen, et contra pontificii juris divinam institutionem. (10)

(1) *Antifebron. Vindicat. T. IV. diss. XII. C. II. n. 3.*

(2) *Aliter*, inquit Oliva, *summus Pontifex posset per constitutionem generalem praecipere, ut nullum rescriptum gratiae impetratum a Principe seculari executioni mandaretur, nisi prius apud Episcopos praesentetur, et examinetur, an in praejudicium potestatis spiritualis aliquid contineat; quia non minor, sed major est ejus potestas ad hoc, quam Principis secularis ad illud. In Tract. de foro Eccles. edito a.* 1678. *P. I. q.* 22. *n.* 19. Primo nempe ad rescripta gratiae et justitiae privatis data adhiberi placitum coeptum est: postea extensum ad decreta disciplinae, demum ad Bullas etiam dogmaticas. Quis credat, hoc quidem modo etiam libertati et jurisdictioni ecclesiasticae, non tantum anctoritati regiae consultum fuisse a Van - espenio; atque id persuadere nobis vult *Schrodius in Syst. Jur. Publ. P. II. C. V.* §. 21. *in nota.*

(3) *Analys. Jur. Pontif. L. I. tit. de Constitut. Tom. II.*

(4) *Princip. Jur. Eccles. T. I. q. IV. C. II. n. 5. Foetus Politicorum est istud placetum regium, qui adulandi, placendi, atque jurisdictionis et propriae et suorum Principalium ampliandi studio, et fortassis occulto livore, invidia, et odio, quo in auctoritatem ecclesiasticam feruntur, nescio quae pericula, praejudicia et damna bono publico metuenda fingunt, et suis Principibus sub speciosissimis rationibus ante oculos ponunt: Atque hi ipsi sunt, quos motus et turbas excitant in publico.*

(5) *Loc. cit.*

(6) *Ibid.*

(7) *In Antif. Vind, I. c.* ubi Zypaeo alter adjungitur Belga Peckius, insignis olim in magno Belgii consilio consiliarius, qui in consuetudinem exigendi placeti regii acriter invehitur his verbis: *Quam*

consuetudinem et multas alias ejusdem farinæ non posse jure satis defendi puto; ut quæ libertati ecclesiasticæ plurimum adversantur, et proinde non valent apud justos et catholicos judices, qui timorem Domini habent, licet forte valeant apud eos apud quos, quidquid lubet, licet: et qui Ecclesiam oderunt, eamque Principibus secularibus libenter in omnibus subjicerent, confusionem passuri in magno illo die, cum ad judicandum eos veniet, cujus sponsam hic contemserunt, et injuria affecerunt.

(8) *Zypæus loc. cit.*

(9) *Felicianus Oliva loco cit.*

(10) *Quæst. Practic. q. 35. n. 6.*

Series omnium materiarum, quæ in quinque Libris Institutionum Juris naturalis, et Ecclesiatici publici, in tres Tomos redactis, continentur.

TOMUS PRIMUS

Liber primus.

TOMUS II. LIBRI II. III. ET IV.

Liber II.

Liber III.

Liber IV.

TOMUS III.

Liber V.

86

INDEX.

ALPHABETICUS CONTINENS PRINCIPALIORA, QUAE IN SUPRADICTIS LIBRIS I. II. III. IV. ET V. IN III. TOMOS DIVISIS INVENIUNTUR.

Et advertendum. quod primus liber notabitur sub tom. I., libri secundus, tertius, et quartus sub tom. II.; denique liber quintus sub tom. III., ita ut V. gr. numerus primus tomum indicet, secundus vero numerus paginam manifestet.

A.

B.

C.

E

H.

I.

L

M.

N

O

P.

S.